

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler 23 – 28 Ekim 2010	Yayımlandığı Tarih 29 Ekim 2010	Sayı 462
---	---	--------------------

İÇİNDEKİLER

- [13/10/2010 Tarih ve 6015 Sayılı Devlet Destekler İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun \(R.G. 23 Ekim 2010 – 27738\)](#)
- [Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kesintileri Hakkında 2010/974 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı \(R.G. 28 Ekim 2010 – 27743\)](#)
- [17 Ekim 2010 Gün ve 27732 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 12 Ekim 2010 Gün ve 2010/966 Sayılı 2011 Yılı Programının Uygulanması, Kordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı Eki \(R.G. 28 Ekim 2010 – 27743 Mükerrer\)](#)
- [Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Üyeliğine Seçme Kararları \(R.G. 23 Ekim 2010 – 27738\)](#)
- [Resmî İstatistiklerde Veri Gizliliği ve Gizli Veri Güvenliğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik \(R.G. 27 Ekim 2010 – 27742\)](#)
- [İşyerlerinde İşin Durdurulmasına veya İşyerlerinin Kapatılmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik \(R.G. 28 Ekim 2010 – 27743\)](#)
- [Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik \(R.G. 28 Ekim 2010 – 27743\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2005/19, K: 2009/85 Sayılı Kararı \(R.G. 23 Ekim 2010 – 27738\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2009/33, K: 2010/78 Sayılı Kararı \(R.G. 23 Ekim 2010 – 27738\)](#)
- [Yargıtay 2. Hukuk Dairesinden 1 Adet Karar \(R.G. 23 Ekim 2010 – 27738\)](#)
- [Yargıtay 18. Hukuk Dairesinden 1 Adet Karar \(R.G. 26 Ekim 2010 – 27741\)](#)
- [Yargıtay Başkanlığından Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararı \(R.G. 28 Ekim 2010 – 27743\)](#)
- [Resmi Gazete’de Düzeltme \(R.G. 28 Ekim 2010 – 27743\)](#)
- [Yüksek Seçim Kurulunun 996 Sayılı Kararı \(R.G. 24 Ekim 2010 – 27739 Mükerrer\)](#)

- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Abdullah Yılmaz/Türkiye Davası\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Ayhan ve Diğerleri/Türkiye\)](#)
- [İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Kemal Balıkçı/Türkiye Davası\)](#)
- [Adalet Bakanlığında İlân](#)
(R.G. 26 Ekim 2010 – 27741)

 [İçindekilere dön](#)

Kanun

DEVLET DESTEKLER İZLENMESİ VE DENETLENMESİ HAKKINDA KANUN

Kanun No. 6015

Kabul Tarihi: 13/10/2010

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, devlet desteklerinin Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki anlaşmalara uygun olarak düzenlenmesini ve ilgili mercilere bildirimini sağlamak üzere ilke ve esasların belirlenerek desteklerin izlenmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları tespit etmektir.

(2) Bu Kanun hükümleri tarım, balıkçılık ve hizmet sektörlerindeki devlet desteklerini kapsamaz.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Bakan: Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanı,

b) Devlet desteği: Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ticareti etkilediği ölçüde doğrudan kamu tarafından veya kamu kaynakları aracılığıyla herhangi bir şekilde sağlanan,

belirli teşebbüslere veya belirli ürünlerin üretimine ayrıcalık tanıyarak rekabeti bozan veya bozma tehdidi oluşturan ve yararlanana mali fayda sağlayan her türlü tedbir,

c) İlgili taraf: Devlet desteğinin kullandırılmasından etkilenen gerçek veya tüzel kişi, kurum, teşebbüs, birlik veya meslek kuruluşlarını,

ç) Kanuna uygun olmayan devlet desteği: Bu Kanun hükümlerine uygun olmayarak yürürlüğe konulan devlet desteklerini,

d) Kurul: Devlet Desteklerini İzleme ve Denetleme Kurulunu,

e) Münferit destek: Bir destek programı kapsamına girmeyen devlet desteklerini,

f) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,

g) Teşebbüs: Piyasada mal üreten, pazarlayan veya satan gerçek ya da tüzel kişileri,

ğ) Destek programı: Devlet desteği verilmesine ait genel olarak tanımlanan şart ve nitelikleri ihtiva eden düzenlemeleri,

h) Desteği alan: Devlet desteği alan gerçek veya tüzel kişileri,

ı) Desteği veren: Kamu kaynağı kullanarak destek veren kurum ve kuruluşları,

i) Desteğin kötüye kullanılması: Devlet desteği alanın, desteği ilgili mevzuatında belirlenen amaç ve koşullara aykırı olarak kullanmasını, ifade eder.

Uygun devlet desteği

MADDE 3 – (1) Aşağıda sayılan devlet destekleri bu Kanun kapsamında uygun devlet desteği sayılır:

a) Ürünlerin veya hizmetlerin menşei ile ilgili ayrımcılık yapılmaksızın bireysel tüketiciye verilen sosyal nitelikli destekler.

b) Doğal afetlerin veya olağanüstü olayların sebep olduğu zararı gidermeye yönelik olan ve zararın maddi büyüklüğünü geçmeyen destekler.

(2) Aşağıda sayılan devlet destekleri, bu Kanun kapsamında uygun görülebilir devlet destekleri olup bunların kapsam ve kuralları Kurul tarafından belirlenir:

a) Avrupa Birliği seviyesine göre yaşam standardının aşırı ölçüde düşük veya işsizlik oranının çok yüksek olduğu bölgelerde ekonomik gelişmeyi sağlamak amacıyla verilen destekler.

b) Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki yapısal uyum gereklerinin yerine getirilmesini sağlamayı amaçlayan destekler.

c) Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ticaret koşullarını ortak çıkarlara ters düşecek ölçüde olumsuz etkilememek kaydıyla, belirli ekonomik faaliyetlerin veya belirli bölgelerin gelişimini sağlamaya yönelik destekler.

ç) Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ticaretin koşullarını ortak çıkarlara ters düşecek ölçüde olumsuz etkilememek kaydıyla, kültür mirasının ve doğal varlıkların korunmasına yönelik destekler.

d) Türkiye ve Avrupa Birliğinin ortak çıkarlarına hizmet eden önemli bir projenin gerçekleşmesini sağlamaya yönelik destekler.

e) Türkiye ekonomisinde ortaya çıkan ciddi sorunları gidermeye yönelik destekler.

f) Türkiye-Avrupa Birliği Ortaklık Konseyinin belirleyeceği diğer destekler.

(3) Belirli türdeki devlet desteklerine grup muafiyeti tanınmasına ve bir teşebbüse belirli bir dönemde belirli bir miktarı aşmayacak şekilde verilen ve rekabeti önemli ölçüde bozmayan devlet desteklerinin bu Kanun kapsamında uygun devlet desteği olduğuna ve Kurula bildirimine gerek olmadığına ilişkin usul ve esaslar bu Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak yürürlüğe konulan yönetmeliklerle belirlenir.

(4) Ayrım yapılmaksızın tüm teşebbüslere uygulanan genel nitelikli ekonomik ve mali tedbirler devlet desteği sayılmaz.

(5) Bu Kanunun izin verdiği haller dışında devlet desteği verilemez.

Kurul

MADDE 4 – (1) Bu Kanun ve diğer kanunlarla verilen görevleri yürütmek üzere Devlet Desteklerini İzleme ve Denetleme Kurulu kurulmuştur.

(2) Kurul; Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Rekabet Kurumunca, bu kurumları temsilen, birer üye olmak üzere altı üye ile Devlet Destekleri Genel Müdüründen oluşur. Kurulun başkanlığını Devlet Destekleri Genel Müdürü yürütür. Devlet Destekleri Genel Müdürünün görevinin sona ermesi durumunda Kurul Başkanlığı ve üyeliği sona erer.

(3) Kurul üyeleri müşterek kararname ile atanır. Kurul üyeliğine atanacak adayların yükseköğretim kurumlarının en az dört yıllık eğitim veren bölümlerinden mezun olmuş olmaları, en az beş yılı bu Kanun kapsamındaki konularda olmak üzere asgari on yıl kamu hizmeti yapmış bulunmaları gerekir.

(4) Kurul Başkanı hariç olmak üzere, Kurul üyelerinin görev süresi dört yıldır. Görev süresi dolan üye yeniden atanabilir.

(5) Herhangi bir nedenle görev süresinin bitiminden önce kurumundaki görevi sona eren veya kendi isteği ile ayrılan üyenin yerine, kalan süreyi tamamlamak üzere, aynı usulle yeni üye atanır.

(6) Kurul, Başkanın teklifi ile üyelere birini İkinci Başkan olarak seçer. İkinci Başkan izin, hastalık, yurtiçi ve yurtdışı görevlendirme, görevden alınma ve görevde bulunmadığı diğer hallerde Başkana vekalet eder.

(7) Kurul, Başkanın veya bulunmadığı hallerde İkinci Başkanın başkanlığında diğer üyelere en az dördünün hazır bulunmasıyla ayda en az bir kez toplanır. Kurul kararları toplantıya katılan üye sayısının salt çoğunluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde Başkanın oyu yönünde karar alınmış sayılır. Üst üste üç toplantıya mazeretsiz olarak katılmayan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer.

(8) Kurul Başkan ve üyelerine, Yüksek Planlama Kurulu kararıyla kamu iktisadi teşebbüslerinde yönetim kurulu başkan ve üyeleri için her yıl tespit edilen tutarda ve anılan kararda belirlenen usul ve esaslara göre aylık huzur ücreti ödenir. Kurul üyeliği görevi, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre sosyal sigorta veya genel sağlık sigortası yönünden sigortalı olmayı gerektirmez. Kurul Başkan ve üyelerine yapılacak ödemeler, sigorta primine esas kazanç dahil edilmez. Kurul üyelerinin harcırahları Müsteşarlıkta görevli genel müdür seviyesinde belirlenir.

(9) Kurul üyeleri, kendileri, eşleri ve üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları hakkındaki toplantılara katılamaz ve oy kullanamaz. Başkan hariç diğer Kurul üyeleri kendi kuruluşları tarafından hazırlanan devlet destekleri ile ilgili kararlarda oy kullanamaz.

(10) Kurul üyeleri ve diğer görevliler, bu Kanunun yürütülmesi çerçevesinde edindikleri gizlilik taşıyan bilgileri görevlerinden ayrılmış olsalar dahi açıklamaz, kendilerinin ve başkalarının menfaatine veya başkalarının zararına kullanamaz.

(11) Kurul, kararlarında bağımsız olup, Kurul tarafından alınan kararlar kesindir.

(12) Kurulun sekreteryaya hizmetleri Devlet Destekleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür.

(13) Kurul harcamaları, Müsteşarlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten karşılanır.

Kurulun görev ve yetkileri

MADDE 5 – (1) Kurul aşağıdaki görevleri yürütür:

a) Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki anlaşmalara uygun olarak devlet desteklerinin ilke ve esaslarını belirlemek ve bunlarla ilgili mevzuatı hazırlamak.

b) Devlet desteklerinin uygunluğunu incelemek, izlemek ve denetlemek.

c) Uygulama sonuçlarını desteği verenlerden temin ederek Avrupa Komisyonuna ve ilgili mercilere gerekli bildirimleri yapmak.

(2) Desteği verenler ve diğer ilgili taraflar, Kurulun ihtiyaç duyacağı her türlü bilgi ve belgeyi gizli dahi olsa vermekle yükümlüdür. Gizlilik içeren bilgi veya belgeler sadece bu

Kanun kapsamına giren konuların değerlendirilmesi amacıyla kullanılır. Kurulun, yasal zorunluluklar dışında, üçüncü taraflara yönelik olarak gizlilik ilkelerine uyması esastır.

Kurul kararları

MADDE 6 – (1) Kurul, bu Kanun uyarınca aldığı kararlara uyulmaması veya istenilen tedbirlerin alınmaması durumunda, gerekli idari ve hukuki önlemleri alır.

(2) Bu Kanunun uygulanması bakımından Kurulun kararlarına karşı açılan davalar ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Danıştay, Kurul kararlarına karşı yapılan başvuruları acele işlerden sayar.

(3) Kurulun bu Kanun kapsamında almış olduğu kararların yayımlanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Devlet desteklerine ilişkin başvuru ve inceleme

MADDE 7 – (1) Desteği veren, devlet desteğine ilişkin olarak hazırlanan mevzuat taslaklarını öncelikle Kurula bildirerek Kurulun uygun görüşünü almakla yükümlüdür.

(2) Mevzuat taslağı sunulduktan sonra Kurul tarafından ön değerlendirme başlatılır. Ön değerlendirme için ilave bilgi ve belgelere ihtiyaç duyulması halinde, bu bilgi ve belgeler desteği verenden istenilir. Kurul tarafından istenilen bilgi ve belgeler tamamlanmadan başvuru değerlendirmeye alınmaz.

(3) Kurul, tüm eksikliklerin tamamlanmasından itibaren bildirilen mevzuat taslağında öngörülen devlet desteğinin bu Kanun kapsamında;

a) Devlet desteği olmadığına,

b) Uygun devlet desteği olduğuna,

c) Uygun devlet desteği olmadığı yönünde bulgular tespit ederse inceleme başlatılmasına,

karar verir. Kurul kararı desteği verene bildirilir.

(4) Üçüncü fıkranın (c) bendine göre inceleme başlatılması halinde Kurul, devlet desteğinin niteliği hakkındaki ön değerlendirmesini, konunun fiili ve hukuki yönleriyle ilgili tespitlerini ve rekabete etkileri hususundaki görüşlerini de içerecek şekilde desteği verene bildirir. Kurul, incelemeye ilişkin değerlendirmelerde bulunmak üzere diğer ilgili taraflardan görüş alabilir. Bu görüşler, talep edilmesi halinde görüşü verenin kimliği gizli tutulmak kaydıyla desteği verene de iletilir. Desteği veren, kendisine iletilen hususlara ilişkin görüşlerini veya varsa itirazlarını Kurula bildirir. Desteği verenden ve diğer ilgili taraflardan tüm bilgi, belge ve görüşlerin alınması süreci tamamlandıktan sonra karar alınır.

(5) İnceleme sonucunda Kurul, inceleme konusu mevzuat taslağında öngörülen devlet desteğinin bu Kanun kapsamında;

a) Uygun devlet desteği olduğuna,

b) Uygun devlet desteği olmadığına,

c) Desteği veren tarafından bazı düzenlemeler yapılması halinde uygun devlet desteği haline geleceğine veya devlet desteği olma özelliğini yitireceğine,

ç) Şarta bağlı olarak uygulanmasına,

karar verebilir.

(6) Bu kararlardan birinin alınması üzerine inceleme sona erdirilir ve karar, desteği verene bildirilir. Desteği veren, Kurul kararı doğrultusunda işlem yapmakla yükümlüdür.

Başvurunun geri çekilmesi

MADDE 8 – (1) Desteği veren, 7 nci madde kapsamında yaptığı başvuruyu, Kurul tarafından aynı madde kapsamında bir karar alınmadan önce geri çekebilir. Geri çekilen başvuruyla ilgili ön değerlendirme veya inceleme işlemine son verilir.

Kararın geri alınması

MADDE 9 – (1) Kurul, 7 nci maddeye göre aldığı bir kararı, bu kararın alınmasına dayanak teşkil eden bilgilerin doğru olmadığını, resen veya bir şikayete veya ihbara dayalı olarak yapacağı değerlendirme sonucunda tespit etmesi halinde, desteği verenin görüşünü de

arak önceki kararını geri alır ve yeni bir inceleme başlatır. Desteği veren gerekli bilgileri Kurula sunmakla yükümlüdür. Desteği verenin, Kurulun talep ettiği bilgileri verememesi halinde, karar mevcut bilgilere dayanılarak alınır. İnceleme 7 nci madde hükümleri çerçevesinde yeni karar alınarak sonuçlandırılır. Desteği veren bu kararın gereğini yerine getirmekle yükümlüdür.

Kanuna uygun olmayan devlet desteği ve desteğin geri alınması

MADDE 10 – (1) Kurul, kanuna uygun olmayan veya kanuna uygunluğundan şüphe edilen bir devlet desteğiyle ilgili olarak, desteği verene de bilgi vererek 7 nci madde kapsamında inceleme başlatabilir. Desteği veren gerekli bilgileri Kurula sunmakla yükümlüdür.

(2) Kurul, inceleme başlatılması kararı ile birlikte, nihai bir karar alıncaya kadar kanuna uygunluğundan şüphe edilen desteğin durdurulmasına da karar verebilir. Kurul tarafından, kanuna uygunluğundan şüphe edilen desteğin durdurulması kararının desteği verene bildirilmesini müteakip, desteği veren, konuyla ilgili işlemleri durdurmak zorundadır.

(3) Kurul, desteğin uygun olmadığına karar verirse desteğin geri alınmasına yönelik olarak desteği verenin tüm tedbirleri uygulamasını ister. Desteği veren geri alma işlemini yerine getirmekle yükümlüdür.

(4) Devlet desteğinin geri alınmasına esas faiz oranı, destekten fiili olarak yararlanan tarihten itibaren geri alma kararının alındığı tarihe kadar geçen sürede Müsteşarlık tarafından ihraç olunan Türk Lirası cinsinden iskontolu devlet iç borçlanma senetlerinin faiz oranlarının ağırlıklı ortalaması alınarak belirlenir. Desteği veren, desteğin geri alınmasına ilişkin işlemleri en geç bir ay içinde başlatmak zorundadır.

(5) Desteği veren idare, desteğin taksitler halinde ödenebilmesini içeren ödeme anlaşmaları yapmaya yetkilidir. Ancak, desteği veren kamu idarelerinden genel bütçe kapsamında olanlar, desteğin geri alınması için vergi dairelerine bildirimde bulunduktan sonra ödeme anlaşması yapamazlar. Taksitli ödemelerde her bir taksit dönemi için uygulanacak faiz oranı, her bir ödeme dönemine ilişkin olarak Müsteşarlık tarafından en son ihraç olunan Türk Lirası cinsinden iskontolu devlet iç borçlanma senetlerinin faiz oranları esas alınarak belirlenir. Geri alma işlemi gerçekleştirilemezse; her bir desteğe ait anapara ve dördüncü fıkraya göre hesaplanacak faiz tutarlarına, geri alma kararının tebliğ edildiği tarihten itibaren; ilgili mevzuatta geri alınacak desteğe ilişkin faiz oranı belirlenmişse bu oranda, belirlenmemişse 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesine göre belirlenen gecikme zammı uygulanmak üzere bir aylık ödeme süresi verilir. Ödeme süresi içinde ödenmeyen desteklere, ödeme süresinin son gününden (bu tarih hariç) itibaren 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil tarihine kadar geçen süre için aynı Kanununun 51 inci maddesine göre gecikme zammı hesaplanır. Bu süre içerisinde ödenmeyen destekler ve bunların ferileri, genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri tarafından verilmişse 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre Maliye Bakanlığına bağlı vergi daireleri tarafından; diğer kurum ve kuruluşlarca verilmişse, 6183 sayılı Kanuna göre alacaklarını takip ve tahsil edenler tarafından anılan Kanun hükümlerine göre, alacaklarını genel hükümlere göre takip ve tahsil edenler tarafından ise 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre kendileri tarafından takip ve tahsil edilir.

(6) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.

Desteğin geri alınmasında zamanaşımı

MADDE 11 – (1) Kanuna uygun olmayan devlet desteklerinin geri alınması, desteğin fiilen verildiği tarihten itibaren on yıllık zamanaşımına tabidir. Ancak Kurulun ön değerlendirme yapması ve inceleme başlatması veya desteği durdurması zamanaşımı süresini durdurur. Zamanaşımının durmasına sebep olan inceleme için tanınan azami süre altı aydır.

Devlet desteğinin kötüye kullanılması

MADDE 12 – (1) Devlet desteğinin, desteği alan tarafından kötüye kullanıldığına dair bilgi edinilmesi halinde Kurul, desteği verenden durumun tespitini, ilgili mevzuatında belirtilen gerekli tüm tedbirlerin alınmasını ve Kurula bilgi verilmesini ister.

Yıllık rapor

MADDE 13 – (1) Destek verenler, yıl içinde verdikleri her türlü devlet desteğine ilişkin uygulama bilgilerini, Kurul tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde, yılın bitiminden itibaren en geç üç ay içinde Kurula bildirir. Bu bilgiler çerçevesinde hazırlanan yıllık rapor, Kurulca onaylanarak Haziran ayı sonuna kadar ilgili mercilere iletir. Bu rapor, ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulur. Bakan, bu rapor kapsamına giren veya girmeyen sektörlerde uygulanan devlet desteklerine ilişkin olarak Plan ve Bütçe Komisyonunu, yılda en az bir defa bilgilendirir.

Yönetmelik

MADDE 14 – (1) Bu Kanunun uygulanmasına dair usul ve esaslar ile yapılacak işlemlere ilişkin süreler Kurul tarafından hazırlanarak Bakan onayı ile çıkarılan yönetmeliklerle belirlenir.

MADDE 15 – (1) 9/12/1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı ile Dış Ticaret Müsteşarlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde yer alan “ile Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüklerinden müteşekkil olmak üzere sekiz” ibaresi “, Ekonomik Araştırmalar ile Devlet Destekleri Genel Müdürlüklerinden müteşekkil olmak üzere dokuz” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 16 – (1) 4059 sayılı Kanunun 2 nci maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir.

“1) Devlet Destekleri Genel Müdürlüğünün görevleri; Devlet Desteklerini İzleme ve Denetleme Kurulunun sekreteryaya hizmetlerini yürütmek, Avrupa Birliğinin ilgili mevzuatını ve diğer ilgili uluslararası mevzuatı takip etmek, devlet destekleri ilke ve esaslarını belirlemek üzere araştırma ve çalışmalarda bulunmak, Kurula sunulmak üzere mevzuat hazırlıklarını yapmak, devlet desteklerini izlemek, değerlendirmek ve Kurulun denetimine sunmak, Kurul kararına istinaden ön değerlendirme ve inceleme işlemlerinin yanı sıra, devlet desteklerinin durdurulması ve geri alınmasına ilişkin Kurul kararları ile Kurulun diğer kararlarına ilişkin işlemleri yürütmek ve takip etmek, devlet desteklerine ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden doğrudan temin etmek, devlet desteği veren kuruluşlardan temin ettiği bilgilere istinaden yıllık rapor hazırlıklarını yürütmek ve Kurula sunmak, Kurul tarafından uygun bulunan yıllık raporu Avrupa Komisyonu ve gerekli görülecek diğer mercilere iletme, uluslararası kuruluşlarla ve diğer ülkelerle temas ve müzakerelere iştirak etmek, kurumsal ve hukuki düzenlemeler ile ilgili görüş vermek, Devlet Desteklerinin İzlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun kapsamına girmeyen sektörlerde uygulanan devlet desteklerine ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi izleme amaçlı olarak kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden temin etmek ve Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yerine getirmektir.”

MADDE 17 – (1) Ekli (1) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Hazine Müsteşarlığına ait bölümüne eklenmiştir.

Yönetmeliklerin yürürlüğe konulması

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Devlet desteklerinin bildirim, izlenmesi ve denetlenmesine ilişkin yönetmelikler, Kurulun teşkilini müteakip en geç dokuz ay içerisinde çıkarılır.

Kurula ilk atanan üyelerin yenilenmesi

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Kurul üyeliklerine ilk kez atananlara mahsus olmak ve kura ile belirlenmek üzere, Kurul üyelerinden ikisi ikinci yılın sonunda; kalanlardan ikisi üçüncü yılın sonunda yenilenir. Takip eden dönemlerdeki atamalar görev süresi sona erdikçe yapılır.

Mevcut devlet destekleri

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Geçici 1 inci madde uyarınca çıkarılan yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği tarihte uygulanmakta olan devlet desteklerine ilişkin mevzuat, desteği veren tarafından, yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde Kurula bildirilir.

(2) Desteği verenin başvurusunu takiben Kurul, ön değerlendirmesini altmış işgünü içerisinde tamamlar. Değerlendirme neticesinde desteğin kanuna uygun olmadığı yönünde bulguların tespiti halinde Kurul, desteği verenden, nihai bir karar alınıncaya kadar devlet desteği verme işleminin durdurulmasını isteyebilir ve bu durum beş işgünü içerisinde devlet desteği verene bildirilir. Kurulun devlet desteği verme işlemini durdurma kararı alması halinde, desteği veren, bu hususun kendisine intikal ettiği tarihten itibaren, uygulamakta olduğu devlet desteğinin kapsam ve süresini genişletemez ve yeni müracaatları işleme koyamaz. Desteği veren, konu hakkındaki görüşlerini durumun kendisine intikalinden itibaren on işgünü içinde Kurula bildirir. Desteği veren tarafından talep edilmesi halinde, gerekli görülen hallerde, Kurul tarafından on işgünü ilave süre verilebilir.

(3) Kurul, elde edilen tüm bilgiler doğrultusunda desteğe ilişkin nihai kararını otuz işgünü içerisinde alır ve bunu desteği verene beş işgünü içinde tebliğ eder. Kurul, desteğin kanuna uygun destek olmadığına karar verirse desteği verenden gerekli değişiklikleri yapmasını ister.

(4) Geçici 1 inci madde uyarınca çıkarılan yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla verilmekte olup da kanuna uygun olmayan destek haline gelen veya Kurul tarafından uygun olmadığına karar verilen desteklerden, söz konusu yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılan müracaatlara dayalı olarak verilenler 10 uncu maddede yer alan hükümler dahilinde geri alınır. Kapsam ve süresi değiştirilmeksizin; geçici 1 inci madde uyarınca çıkarılan yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği tarihten önceki müracaatlara dayalı olarak verilen destekler ile bu maddenin ikinci fıkrasına göre verilen durdurma kararından önceki müracaatlara dayalı olarak verilen destekler için geri alma işlemi uygulanmaz.

İlk yıllık raporun hazırlanması

GEÇİCİ MADDE 4 – (1) İlk yıllık rapor, devlet desteklerinin bildirim, izlenmesi ve denetlenmesine ilişkin yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği yılı takip eden yıl için 13 üncü maddede belirtilen usul ve esaslar dahilinde hazırlanır. İlk yıllık rapor söz konusu yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği yıl ve takip eden yılı içine alan döneme ait uygulama bilgilerini kapsar.

Bazı yatırımların tamamlanmış sayılması

GEÇİCİ MADDE 5 – (1) 31/12/2001 tarihinden önce düzenlenmiş ve yatırım süresi bitmiş yatırım teşvik belgelerinden; bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iptal edilenler, Yap-İşlet-Devret modeli kapsamında gerçekleştirilen yatırımlar için düzenlenenler ve Kaynak Kullanımı Destekleme Primi ihtiva edenler hariç, diğerleri herhangi bir işlem yapılmaksızın gerçekleşmiş haliyle tamamlanmış sayılır. Bu belgelerde, ihracat taahhüdü aranmaz. Daha sonra teşvik belgesinin kısmen veya tamamen iptalini gerektirecek bir durumun ortaya çıkması veya tespiti halinde, Hazine Müsteşarlığı ilgili mevzuat çerçevesinde gerekli işlemleri yapar.

Yürürlük

MADDE 18 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

22/10/2010

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI
TEŞKİLATI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLARIN

SINIFI UNVANI	TUTULU		DERECESİ	KADRO ADEDİ	ADEDİ TOPLAM
	SERBEST	KADRO			
GİH Devlet Destekleri					
Genel Müdürü	1	1	-	1	
GİH Genel Müdür Yardımcısı	1	3	-	3	
GİH Daire Başkanı	1	9	-	9	
GİH Hazine Uzmanı	1	12	-	12	
GİH Hazine Uzmanı	2	5	-	5	
GİH Hazine Uzmanı	3	5	-	5	
GİH Hazine Uzman Yardımcısı	7	3	-	3	
GİH Hazine Uzman Yardımcısı	8	3	-	3	
GİH Hazine Uzman Yardımcısı	9	4	-	4	
TOPLAM		45		45	

[R.G. 23 Ekim 2010 – 27738]

_____ • _____

 [İçindekilere dön](#)

Bakanlar Kurulu Kararları

Karar Sayısı : 2010/974

Ekli “Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kesintileri Hakkında Karar”ın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığının 25/10/2010 tarihli ve 970 sayılı yazısı üzerine, 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu’na 25/10/2010 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Abdullah

GÜL

CUMHURBAŞKANI

Recep Tayyip ERDOĞAN
Başbakan

C. ÇİÇEK M. AYDIN A. BABACAN M. AYDIN
Devlet Bak. ve Başb. Yrd. Devlet Bak. ve Başb. Yrd. V. Devlet Bak. ve Başb. Yrd.
Devlet Bakanı

H. YAZICI
Devlet Bakanı

F. N. ÖZAK
Devlet Bakanı

M. Z. ÇAĞLAYAN
Devlet Bakanı

F. ÇELİK
Devlet Bakanı

E. BAĞIŞ
Devlet Bakanı

S. A. KAVAF
Devlet Bakanı

C. YILMAZ
Devlet Bakanı

S. ERGİN
Adalet Bakanı

M. V. GÖNÜL
Milli Savunma Bakanı

B. ATALAY
İçişleri Bakanı

A. DAVUTOĞLU
Dışişleri Bakanı

M. ŞİMŞEK
Maliye Bakanı

N. ÇUBUKÇU
Milli Eğitim Bakanı

M. DEMİR
Bayındırlık ve İskân Bakanı

R. AKDAĞ
Sağlık Bakanı

B. YILDIRIM
Ulaştırma Bakanı

M. M. EKER
Tarım ve Köyişleri Bakanı

C. YILMAZ
Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

B. YILDIRIM
V. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

T. YILDIZ
Sanayi ve Ticaret Bakanı

E. GÜNAY
Kültür ve Turizm Bakanı

V. EROĞLU
Çevre ve Orman Bakanı

KAYNAK KULLANIMINI DESTEKLEME FONU KESİNTİLERİ HAKKINDA KARAR

Kesinti oranı

MADDE 1 – (1) Bankalar ve finansman şirketlerince kullandırılan tüketici kredilerinde (ticari amaçla kullanılmamak kaydıyla gerçek kişilere kullandırılan krediler) Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi oranı % 15 olarak tespit edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 2 – (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 3 – (1) Bu Karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

[R.G. 28 Ekim 2010 – 27743]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

2011 YILI PROGRAMI

17 Ekim 2010 Gün ve 27732 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan
12 Ekim 2010 Gün ve 2010/ 966 Sayılı 2011 Yılı Programının
Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair
Bakanlar Kurulu Kararı Eki

E. ADALET SİSTEMİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ

1. Mevcut Durum

12 Eylül 2010 tarihinde yapılan halk oylaması ile kabul edilen anayasa değişikliğiyle, yargı alanında Anayasada oldukça önemli ve köklü değişiklikler yapılmıştır. Bu bağlamda, kamu denetçiliğinin kurulması öngörülmüş; Yüksek Askeri Şuranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yoluna başvuru esası getirilmiş; yargının yerindelik denetimi yapamayacağı açıkça

vurgulanmış; hiçbir disiplin kararının yargı denetimi dışında bırakılamayacağı anlayışı benimsenmiştir.

Bu anayasa değişikliği ile hakim ve savcılar ile adalet hizmetleri personelinin denetim sistemi de değiştirilmiştir. Yeni düzenlemeye göre; adalet hizmetleri ile savcılar idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığınca denetiminin, adalet müfettişleri ile hakim ve savcı mesleğinden olan iç denetçiler tarafından; araştırma, inceleme ve soruşturma işlemlerinin ise adalet müfettişleri tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca, hakim ve savcıların görevlerini kanun, tüzük, yönetmeliklere ve genelgelere (hakimler için idari nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapip yapmadıklarını denetleme, görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hal ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemlerinin Kurul müfettişleri tarafından yapılacağı şekilde düzenlemeye gidilmiştir.

Söz konusu anayasa değişikliğiyle savaş hali dışında, asker olmayan kişilerin askeri mahkemelerde yargılanamayacağı esası benimsenmiştir.

Bahsedilen Anayasa değişikliği ile Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru esası getirilmiş, 11 olan üye sayısı 17'ye çıkarılmış ve üyelerinin 12 yıl için seçilmesi esası benimsenmiştir.

Anayasa değişikliğiyle Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu bakımından da köklü düzenlemeler öngörülmüştür. Kurulun yedi asil ve beş yedek üye sayısı, 22 asil ve 12 yedek üye olarak saptanmıştır. Kurulun üye seçimi kaynağında da değişikliğe gidilmiş ve meslekten çıkartma cezasına ilişkin kararlarına karşı yargı yolu öngörülmüştür.

Türkiye'de 2010 yılı Eylül ayı itibarıyla hakim ve cumhuriyet savcısı sayısı 11.698, diğer adalet personeli sayısı ise 32.345'tir. Özellikle hakim sayısı olmak üzere bu sayılar genel olarak AB üyesi ülkelerdeki ortalamanın altında kalmaktadır.

Ceza infaz kurumları ile tutukularının sayısında ve kapasitesinde yetersizlikler bulunmaktadır. 2010 yılı Eylül ayı itibarıyla ceza infaz kurumları ve tutukular toplam sayısı 372 olup, toplam kapasiteleri 114.200 kişi olan bu kurumlarda 119.144 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır.

Adalet hizmetlerinin çağdaş, etkili ve verimli olarak sunulabilmesi için modern adliye binalarının yapılması ve yenilenmesi çalışmalarına devam edilmiştir. 2003 yılı başından 2010 yılı Eylül ayına kadar olan dönemde toplam 79 adalet hizmet binası tamamlanarak hizmete sunulmuştur. Ayrıca, 50 adalet hizmet binası tamamlanmış ve açılışa hazır hale getirilmiş olup 24'ünün inşaatı ise devam etmektedir.

Bu gelişmelere rağmen, yargılama sürecinin etkin ve hızlı işleyememesi, yargıya ulaşılabilirlikteki sorunlar, adil yargılanma hakkının tam olarak yaşama geçirilememesi, hukuk kurallarının oluşturulmasında çağdaş gelişmelerin yeterince takip edilememesi, hukuk eğitiminde istenilen standartlara ulaşılamaması, yargının insan kaynaklarına ilişkin nicelik ve nitelik sorunları ile fiziki ve teknik altyapı eksikliklerinin giderilememiş olması, yargının etkili ve hakkaniyete uygun işlemlerini aksatmaktadır.

TABLO IV: 71- 100.000 Kişiyeye Düşen Hakim ve Savcı Sayısı ile İlk Derece Mahkemelerde Açılan Ceza Davası Sayısı (2008)

Ülkeler	Hakim Sayısı	Savcı Sayısı	İlk Derece Mahkemelerde Açılan Ceza Davası Sayısı
İsviçre	14,1	5,5	1 027,9
Fransa	9,1	3,0	1 758,1
Hollanda	13,1	4,6	1 344,9
İspanya	10,7	4,8	2 796,4
Portekiz	18,0	12,6	1 364,3
İtalya	10,2	3,4	2 523,5
Türkiye	10,0	5,9	2 400,6

Kaynak: Avrupa Etkin Yarğı Komisyonunun (CEPEJ) 2010 yılında yayımladığı Avrupa Yarğı Sistemleri Raporu.

2. Temel Amaç ve Hedefler

Yargılamanın işleyişinde ve temel unsurlarında hizmet kalitesini artırıcı çabalar sürdürülecek; hukukun üstünlüğü ve hukuk devleti gerekleri çerçevesinde yargılama sürecinin hızlı, adil, güvenli ve isabetli şekilde işlemlerini sağlayacak hukuksal ve kurumsal düzenlemeler yapılacaktır. Bu çerçevede; hakim, savcı ve adalet hizmetleri personeli sayısının artırılması, yarğı mensuplarının mesleki ahlak ve davranış kurallarının uluslararası ölçütlere göre belirlenmesi, hukuk eğitimi ve öğretiminin analitik ve metodolojik bir nitelik taşıması ve mağdur haklarının çağdaş ölçütler çerçevesinde korunması temel amaçtır.

3. Politika Öncelikleri ve Tedbirler

Öncelik / Tedbir	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
Öncelik 116. AB uygulamaları da dikkate alınarak, hukuki ve kurumsal düzenlemeler yapılacaktır.				
Tedbir 274. Yarğı mensuplarının mesleki ahlak ve davranış kuralları, uluslararası ölçütlere göre belirlenecektir.	Adalet Bakanlığı	-	Aralık Sonu	Hakim, Cumhuriyet savcısı ve diğer adalet personelinin uymaları gereken etik ve davranış kurallarını belirleyen yasal düzenleme hazırlık çalışmaları yapılacaktır.
Tedbir 275. Adli süreç ile hizmetlerin elektronik ortama taşınması ve yarğı organları arasında kurulan bilgi ağının geliştirilmesi için altyapı ve yasal çalışmalar tamamlanacaktır.	Adalet Bakanlığı	DPT	Aralık Sonu	Adli süreç ve hizmetlerin elektronik ortama taşıyacak ve öncelikle yarğı organları arasında bilgi ağını sağlayacak olan e-adalet sisteminin kurulması için Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve donanım altyapısı önemli ölçüde bitirilmiş olan Ulusal Yarğı Ağı Projesi'nin (UYAP) donanım altyapısı yenilenecek, projenin e-devlet uygulamaları ile entegrasyon çalışmaları sürdürülecek ve sistemin işleyiş için ihtiyaçları karşılayacak şekilde,

				yeni yasal düzenlemeler hazırlanacaktır.
Tedbir 276. Adalet ve yargı alanında temel kanunların hazırlanması ve yenilenmesi çalışmaları tamamlanacaktır.	Adalet Bakanlığı		Aralık Sonu	Adalet ve yargı alanıyla ilgili olarak; -İstanbul Milletlerarası Tahkim Merkezi Kanunu, -DNA verileri ve Millî DNA Veri Bankası Kanunu, -İdari Yargılama Usulünde İstinaf Yoluna İlişkin Kanun, -Adli Hizmet Uzmanlığı Sisteminin Oluşturulması Hakkında Kanun, -İcra İflas Kanunu ve Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, -Suç Mağdurlarına Yardım Hakkında Kanun tasarılarının hazırlık çalışmaları sonuçlandırılacaktır.
Tedbir 277. Hakim, Cumhuriyet savcısı ve yardımcı adalet personelinin sayısı artırılacaktır.	Adalet Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Devlet Personel Başkanlığı	Aralık Sonu	Hakim, Cumhuriyet savcısı ve yardımcı adalet personel sayısı, Avrupa ülkelerindeki standartlara göre yargı organlarının iş yükü göz önüne alınarak artırılacaktır.
Tedbir 278. Adli yardım etkinleştirilip yaygınlaştırılacaktır.	Adalet Bakanlığı	Maliye Bakanlığı, Türkiye Barolar Birliği	Aralık Sonu	Adalet hizmetlerine erişim kapsamında; gelir düzeyi düşük olan kişilerin adli yardımdan yararlanmasının kolaylaştırılması amacıyla adli yardıma ilişkin usuller sadeleştirilecek ve bu konuda yararlanıcıların kolayca ulaşabilecekleri yol gösterici belgeler ve yardım merkezleri oluşturulacaktır.
Tedbir 279. Yargıtay ve Danıştay'ın ilk derece mahkemesi sıfatı ile baktıkları davaların azaltılması amacıyla çalışmalar yapılacaktır.	Adalet Bakanlığı	Yargıtay, Danıştay	Aralık Sonu	Yüksek mahkemelerin ilk derece mahkemesi sıfatıyla görev yapması, bu mahkemelerin niteliğiyle bağdaşmadığından ve bu tür davalar nedeniyle artan iş yükü bu mahkemelerin çalışmalarını olumsuz etkilediğinden, Yargıtay ve Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak baktıkları davaları asgari düzeye indirmek amacıyla Yüksek Mahkemelerle işbirliği halinde çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 280. İdari yargıda uyumsuzlukların yargı öncesi çözüm usulünün geliştirilmesine yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.	Adalet Bakanlığı	-	Aralık Sonu	Kamu denetçiliği konusunda Anayasal düzenlemeye paralel olarak yasal düzenleme yapılacak ve Genel İdari Usul Kanunu üzerindeki çalışmalar tamamlanacaktır.

Tedbir 281. Birliklik konusunda mevcut aksakliklari giderecek yeni bir sistem getirilecektir.	Adalet Bakanligi	-	Araik Sonu	Birliklik mekanizmasi gozden gecirilerek ve cagdas uikelerdeki onemler dikkate alınarak etkin işleyen bir sistemin getirilmesi yönünde çalışmalar yapılacaktır.
Tedbir 282. Anayasada yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacıyla, adalet hizmetleri alanında yapılması öngörülen düzenlemelerin hayata geçirilmesi sağlanacaktır.	Adalet Bakanligi	-	Araik sonu	Anayasada yapılan değişikliklere paralel olarak; Hakimler ve Savcılar Kanunu, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu, Adalet Bakanligının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'nin Değiştirilmesi Kabulü Hakkında Kanun, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Hakkında Kanunda gerekli değişiklikler yapılacaktır.

F. GÜVENLİK HİZMETLERİNİN ETKİNLEŞTİRİLMESİ

1. Mevcut Durum

Terörle mücadelede ilgili birimler arası koordinasyonu sağlayacak Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı 5952 sayılı Kanunla kurularak Mart ayında faaliyete geçmiştir. AB norm ve standartlarında düzenlenen ve biyometrik özelliklere haiz yeni pasaportların vatandaşlara teslimine Haziran ayında başlanmıştır. Özellikle asayişle ilgili suçlarla mücadelede önemli bir işlevi olan MOBESE'nin ülke geneline yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilmiştir. Eylül ayı itibarıyla, sistemin 62 il ve 22 ilçede kurulumu tamamlanmış olup, 24 il ve ilçede kurulum çalışmaları devam etmektedir. Suç ve suçluların analizlerini yaparak ülke genelinde suça yönelim profilini çıkartan Suç Analiz Merkezlerinin günün şartlarına göre yeniden yapılandırılması çalışmaları büyük ölçüde tamamlanmıştır. Acil yardım çağrılarının tek bir numara altında toplanmasını amaçlayan 112 Acil Çağrı Sisteminin teknolojik altyapısı pilot uygulama olarak seçilen Antalya ve Isparta illerinde tamamlanmıştır. Anılan sistemin hayata geçirilebilmesi için gerekli olan hukuki altyapıyı oluşturacak yasal düzenleme taslağıyla ilgili çalışmalar son aşamaya gelmiştir. Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezinin (TUBİM) kurumsal kapasitesinin artırılması çalışmaları, Emniyet Genel Müdürlüğüne yürütülmekte olan bir proje kapsamında sürdürülmektedir. Suçun oluşmadan önlenbilmesi amacıyla, önleyici kolluk güçlerinin teknolojik ihtiyaçlarının karşılanması ve delilden sanığa ulaşılmasını sağlayacak kriminal altyapının ülke geneline yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilmiştir.

2. Temel Amaç ve Hedefler

İç güvenlik hizmetlerinin; bireyin, kurumların ve mülkiyetin güvenliğini, özgürlük ve güvenlik arasındaki hassas dengeyi gözeterek sağlayacak bir asayiş hizmetinin sunumu yanında, terör ve terörizmin finansmanı, yasa dışı göç ve iltica hareketleri, insan kaçakçılığı ve ticareti, uyuşturucu kullanımı ve ticareti, organize ve mali suçlarla mücadele eksenlerinde yürütülmesine ağırlık verilecektir.

3. Politika Öncelikleri ve Tedbirler

Öncelik / Tedbir	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
Öncelik 117. Başta terör ve terörizmin finansmanı olmak üzere, yasa dışı göç ve iltica hareketleri, organize ve mali suçlar, uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile etkin bir şekilde mücadele edilmesi ve sınır güvenliğinin yeniden yapılandırılması çalışmalarına devam edilecektir.				
Tedbir 263. Terör ve terörizmin finansmanı, yasa dışı göç ve iltica hareketleriyle mücadele kapsamında ihtiyaç duyulan kurumsal ve hukuki altyapının oluşturulması çalışmalarına devam edilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, MİT Müst. Kamu Düz. ve Gov. Müsteşarlığı, Emniyet Gn. Md., Jandarma Gn. Kom., Sahil Güvenlik Komutanlığı	Aralık Sonu	Yasa dışı göç ve iltica hareketleri ile mücadele kapsamında TCK'nın 79. maddesinin yeniden düzenlenmesiyle ilgili yasa tasarısı TBMM'ye sunulmuştur. Terörle etkin ve koordineli bir şekilde mücadele edilmesi amacıyla 5952 sayılı Kanunla Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı kurulmuştur. Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı ilgili kurumların görüşlerine sunulmuştur.
Tedbir 264. Organize ve mali suçlar, uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile mücadelede kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve sınır yönetiminin yeniden yapılandırılması çalışmalarına devam edilecektir.	İçişleri Bakanlığı	MEB, Ulaştırma Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, Emniyet Gn. Md., Jandarma Gn. Kom., Sahil Gov. Kom., SHÇEK Gn. Md.	Aralık Sonu	Suç örgütleriyle etkin bir şekilde mücadele etmek amacıyla ulusal düzeyde sayısal telsiz sisteminin kurulması çalışmalarına devam edilmiştir. Uyuşturucu kullanımı ve ticareti ile etkin bir şekilde mücadele için TUBİM'in kurumsal kapasitesinin artırılması çalışmalarına devam edilmiştir. Entegre Sınır Yönetimi Projesi kapsamında bir görev gücü oluşturulmuş olup, çalışmalar bu kapsamda sürdürülmektedir.
Öncelik 118. Toplumun huzur ve güvenliğini sağlamaya yönelik asayiş hizmet sunumuna devam edilecektir.				
Tedbir 265. Toplum destekli ve birey odaklı asayiş hizmeti sunumu için ihtiyaç duyulan hukuki ve kurumsal altyapının oluşturulması çalışmalarına devam edilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Emniyet Gn. Md., Jandarma Gn. Kom., İller İd. Gn. Md., İlgili İl Özel İdareleri	Aralık Sonu	MOBESE sisteminin ülke geneline yaygınlaştırılmasıyla ilgili çalışmalara devam edilecektir. Antalya ve Isparta illerinde teknolojik altyapısı tamamlanan Acil Çağrı Sisteminin (112) diğer illerde de kurulum çalışmaları ve gerekli hukuki altyapının oluşturulması çalışmaları hızlandırılacaktır. Toplum Destekli Polis Uygulamasının ülke geneline yaygınlaştırılması ve Suç Analiz

				Merkezinin yeniden yapılandırılması çalışmaları tamamlanacaktır.
Öncelik 119. Suçun oluşmadan önlenmesi için önleyici kolluk güçlerine ağırlık verilmesi ve suçların takibinde gerekli olan teknolojik altyapının güçlendirilmesi çalışmalarına devam edilecektir.				
Tedbir 266. Önleyici kolluk güçlerinin teknolojik altyapısının güçlendirilmesi çalışmalarına devam edilecektir.	İçişleri Bakanlığı	MİT Müsteşarlığı, Kamu Düz. ve Gov. Müsteşarlığı, Emniyet Gn. Md., Jandarma Gn. Kom.,	Aralık Sonu	İstihbarat birimlerinin teknolojik altyapı ihtiyaçları öncelikli olarak karşılanacak ve birimler arası etkin bir koordinasyon sağlanacaktır.
Tedbir 267. Kriminal altyapısının ülke geneline yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilecektir.	İçişleri Bakanlığı	Emniyet Gn. Md., Jandarma Gn. Kom.	Aralık Sonu	Kriminal Bölge Laboratuvarları ile Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüklerinin teknolojik altyapı ihtiyaçları öncelikli olarak karşılanacaktır.

[R.G. 28 Ekim 2010 – 27743 Mükerrer]

 İçindekilere dön

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Üyeliğine Seçme Kararları

Cumhurbaşkanlığından:

Karar Sayısı : 2010/20

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Asıl Üyeliğine, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının geçici 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet GÖKCEN seçilmiştir.

22/10/2010

Abdullah GÜL

CUMHURBAŞKANI

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Cumhurbaşkanlığından:

Karar Sayısı : 2010/21

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Asıl Üyeliğine, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının geçici 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bülent ÇİÇEKLİ seçilmiştir.

22/10/2010

Abdullah

GÜL

CUMHURBAŞKANI

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Cumhurbaşkanlığından:

Karar Sayısı : 2010/22

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Asıl Üyeliğine, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının geçici 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca Kayseri Barosu Başkanı Av. Ali AYDIN seçilmiştir.

22/10/2010

Abdullah

GÜL

CUMHURBAŞKANI

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Cumhurbaşkanlığından:

Karar Sayısı : 2010/23

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Asıl Üyeliğine, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının geçici 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının Başhukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü Müşavir Hazine Avukatı Rasim AYTİN seçilmiştir.

22/10/2010

Abdullah GÜL

CUMHURBAŞKANI

[R.G. 23 Ekim 2010 – 27738]

— • —

 İçindekilere dön

Yönetmelikler

Başbakanlık (Türkiye İstatistik Kurumu)'tan:
RESMÎ İSTATİSTİKLERDE VERİ GİZLİLİĞİ VE GİZLİ VERİ GÜVENLİĞİNE İLİŞKİN
USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 20/6/2006 tarihli ve 26204 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Resmî İstatistiklerde Veri Gizliliği ve Gizli Veri Güvenliğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“g) İş Kayıtları Sistemi: Gayrisafi yurtiçi hasılaya katkısı bulunan, ülke sınırları içerisinde tüm ekonomik faaliyetleri gösteren ve idarî kayıtlarda yer alan tüm işletmeleri ve onlara ilişkin kimlik, tabakalama ve demografik ilişki gibi değişkenleri içeren sistemi,”

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 5 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) İdarî kayıtların resmî istatistik üretim sürecine dâhil olması hâlinde, bu Yönetmelikte belirtilen gizlilik hükümleri, sadece bu kayıtları tutan kurum ve kuruluşlardan yalnızca istatistik üretmek amacıyla idarî kayıtları olarak kullanan kurum/kuruluşlar için uygulanır. İdarî kayıtların paylaşımında ise bu kayıtları tutan kurum/kuruluşlar kendi mevzuatındaki hükümlere tâbidir.”

“(3) Dış ticaret istatistiklerinde dolaylı tanınma ile gizlilik kapsamına giren veriler için gizlilik hükümleri, istatistikî birimin kendisine ait verinin gizlenmesini talep eden yazılı başvurusu halinde uygulanır.”

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 10 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**MADDE 10** – (1) Başkanlık tarafından derlenen ve saklanan bireysel veriler, verinin niteliğine göre, ancak istatistikî birimlerin doğrudan tanınmasına yol açacak bölümleri gizlendikten sonra, veri güvenliğine ilişkin önlemlerin alındığı çalışma ortamında veya doğrudan ve/veya dolaylı tanınmasına yol açacak bölümleri gizlendikten sonra elektronik ortamda, münferit birimlere atıfta bulunmayan bilimsel amaçlı araştırmalarda kullanılması kaydı ve Başkanlığın yazılı izni ile araştırmacıların kullanımına açılabilir. Kullanıcıların

çalışma ortamında yaptıkları analizlerin sonuçları, istatistikî birimin dolaylı olarak tanınmasına yol açacak bölümleri gizlendikten sonra verilir.

(2) Birden fazla kurum/kuruluş tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen çalışmalarda taraflar arasında imzalanan protokolde aksi belirtilmediği sürece, derlenen bireysel verilerin birinci fıkrada belirtilen esaslara uygun olarak kullanımı ve dağıtımı Başkanlık tarafından gerçekleştirilir. İdarî kayıtların kullanımında ise idarî kaydı tutan kurum/kuruluşların yazılı izni alınır.

(3) Bireysel verileri kullanma hakkını elde edenler, bu hakkı üçüncü şahıslara devredemezler ve elde ettikleri verileri hiçbir kişi veya kuruluşa veremezler. Bu hükümlere uymayanlar hakkında 5429 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinde belirtilen ceza hükümleri uygulanır.”

MADDE 4 – Bu Yönetmelik hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5 – Bu Yönetmelik hükümlerini Türkiye İstatistik Kurumunun bağlı olduğu Bakan yürütür.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete'nin	
Tarihi	Sayısı
20/6/2006	26204

[R.G. 27 Ekim 2010 – 27742]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından:

İŞYERLERİNDE İŞİN DURDURULMASINA VEYA İŞYERLERİNİN KAPATILMASINA DAİR YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

MADDE 1 – 5/3/2004 tarihli ve 25393 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İşyerlerinde İşin Durdurulmasına veya İşyerlerinin Kapatılmasına Dair Yönetmeliğin 7 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "bölge müdürü" ibaresinden sonra gelmek üzere "raporun kendisine intikalinden itibaren üç iş günü içerisinde toplanmak üzere" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 11 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "komisyon kararına uygun olarak" ibaresinden sonra gelmek üzere "en geç komisyon kararının alındığı günü takip eden gün içerisinde" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İşverence, işin durdurulmasına sebep olan ve çalışanların yaşamı için tehlikeli olduğu belirtilen hususların giderildiğine dair bölge müdürlüğüne yapılan bildirim en geç ertesini gün mesai bitimine kadar ilgili iş teftiş grup başkanlığına intikal ettirilir. İş teftiş grup başkanlığı en geç üç iş günü içerisinde başvuruyu inceler. İnceleme sonucu düzenlenen raporda, durdurma kararına neden olan noksanlıkların giderildiğinin belirtilmesi halinde, komisyon, müfettiş raporunun bölge müdürlüğüne intikalinden itibaren iki iş günü içerisinde durdurma kararının kaldırılmasına veya sürdürülmesine karar verir.”

MADDE 4 – Aynı Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bölge müdürü, kapatma kararını en geç komisyon kararının alındığı günü takip eden gün içerisinde bir yazıyla iş yerinin bağlı bulunduğu mülki amire gönderir. Mülki amirin emri üzerine, güvenlik kuvvetlerince, çalışmadan alıkonulacak tedbirler en geç bölge

müdürlüğünden gelen yazının mülki amirliğe ulaşmasını takip eden gün içerisinde alınarak iş yeri kapatılır ve mühürlenir.”

MADDE 5 – Aynı Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İşverence, işyerinin kapatılmasına sebep olan ve çalışanların yaşamı için tehlikeli olduğu belirtilen hususların giderildiğine dair bölge müdürlüğüne yapılan bildirim en geç ertesi gün mesai bitimine kadar ilgili iş teftiş grup başkanlığına intikal ettirilir. İş teftiş grup başkanlığı en geç üç iş günü içerisinde başvuruyu inceler. İnceleme sonucu düzenlenen raporda, kapatma kararına neden olan noksanlıkların giderildiğinin belirtilmesi halinde, komisyon, müfettiş raporunun bölge müdürlüğüne intikalinden itibaren iki iş günü içerisinde kapatma kararının kaldırılmasına veya sürdürülmesine karar verir. Karar işverene tebliğ edilir ve mülki amire bildirilir.”

MADDE 6 – Aynı Yönetmeliğin 17 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Çalışanların hayatı için tehlikeli olan husus, işin durdurulması veya işyerinin kapatılması kararının alınmasına kadar geçecek süre beklenmeden tedbir alınmasını gerektirecek nitelikte ise, müfettişçe durumu ve alınması gereken tedbirlerin niteliğini belirten bir rapor düzenlenir, birer örneği teftiş tarihini takip eden gün içerisinde mülki amire, teftiş tarihini takip eden iş günü içerisinde bölge müdürüne ve işverene verilir.

Mülki amirin emriyle güvenlik kuvvetlerince tehlikeyi giderecek tedbirler alınır. Durumu belirleyen bir tutanak düzenlenir ve müfettiş raporunun mülki amirliğe intikalinden itibaren bir gün içerisinde bölge müdürlüğüne gönderilir.”

MADDE 7 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8 – Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

[R.G. 28 Ekim 2010 – 27743]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından:

SOSYAL SİGORTA İŞLEMLERİ YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

MADDE 1 – 12/5/2010 tarihli ve 27579 sayılı Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin geçici 8 inci maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer alan “bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren üç ay içerisinde” ibaresi “31/3/2011 tarihine kadar” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanı yürütür.

Yönetmeliğin Yayınlandığı Resmî Gazete'nin	
Tarihi	Sayısı
12/5/2010	27579
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliğin Yayınlandığı Resmî Gazete'nin	
Tarihi	Sayısı
12/10/2010	27727

[R.G. 28 Ekim 2010 – 27743]

— • —

Anayasa Mahkemesi Kararı

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2005/19

Karar Sayısı : 2009/85

Karar Günü : 18.6.2009

İPTAL DAVASINI AÇAN : Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Ali TOPUZ, Haluk KOÇ ve 112 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : 13.1.2005 günlü, 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un

1- 6. maddesi ile 9.5.1985 günlü, 3202 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'a eklenen;

a- Ek Madde 1'in,

b- Ek Madde 2'nin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının birinci tümcesinin,

2- Geçici 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının,

3- Geçici 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinde yer alan "ihtiyaç duyulan işlerde" ibaresiyle, ikinci fıkrasının birinci tümcesinin,

4- Geçici 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının,

5- Geçici 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının,

6- Geçici 7 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin,

Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 10., 11., 44., 45., 87., 126., 127., 128., 161., 162. ve 163. maddelerine aykırılığı savıyla iptalleri ve yürürlüklerinin durdurulması istemidir.

I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemlerini içeren dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"III. GEREKÇE

1) 13.01.2005 Tarih ve 5286 Sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 6 ncı Maddesi ile 3202 Sayılı Kanuna Eklenen "Ek Madde 1" in Anayasaya Aykırılığı

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kaldırılması öngören ve iptali istenen 5286 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi ile 3202 sayılı Kanuna eklenen Ek Madde 1 hükmü, kamu yararına dayanmayan bir düzenlemedir.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü; 1984 yılında, kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik yeniden düzenleme çalışmaları kapsamında, “kamu yönetiminde etkinliğin artırılması ve kırsal alana hizmetlerin bir bütün olarak götürülmesi” gerekçesiyle, Topraksu, Yol Su Elektrik (YSE) ve Toprak İskan Genel Müdürlükleri'nin 09.05.1985 tarihli 3202 sayılı Kanun ile birleştirilmesi sonucu kurulmuştur.

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü:

- * Köy ve bunlara bağlı yerleşim birimlerinin yollarını yapmak,
 - * Bu yerleşim birimlerini yeterli ve sağlıklı içme suyuna kavuşturmak,
 - * Toprak ve su kaynaklarını geliştirmek ve yararlı hale getirmek, bu amaçla çiftçilere kredi vermek, teknik yardım projeleri hazırlamak,
 - * Köy içi sosyal tesisleri yapmak, evini yapan vatandaşa konut kredisi vermek,
 - * Yurtdışından ülkemize göç eden soydaşlarımıza iskan sağlamak,
 - * Sulama ve hayvan içme suyu temini amacıyla gölet, bent, kanal gibi tesisler yapmak ve toprak muhafaza tedbirleri vermek,
 - * Arazi toplulaştırma, tarla içi geliştirme hizmetleri ve çeşitli drenaj tesisleri yapmak,
 - * Toprak ve su kaynaklarının geliştirmesi ile ilgili araştırma çalışmaları yapmak,
- şeklinde özetlenebilecek ve ülkemiz açısından çok önemli olan hizmetleri yerine getirmektedir.

YSE Genel Müdürlüğü'nün kurulduğu 1965 yılında ülkemizdeki 36.500 köyden sadece 17.000 köyün yolu mevcut ve toplam yol ağı 32.000 km iken günümüzde yolu olmayan köy kalmamıştır ve toplam yol ağı da 294.000 km ye çıkmıştır. (Türkiye'de şehirlerarası hizmet veren TCK yol ağının 60.000 km olduğu göz önüne alınırsa yapılan işin önemi daha iyi anlaşılacaktır.)

Kış aylarında yürütülen “kar mücadele çalışmaları” ile köy yolları sürekli ulaşıma açık tutulmaktadır. Bu, özellikle 8 Yıllık Kesintisiz Temel Eğitim kapsamında yürütülen “Taşımali Eğitim” in etkinliği bakımından büyük önem taşımaktadır.

1965 yılında toplam 65.277 ünitenin 18.183 adedinde yeterli ve sağlıklı içme suyunun olmasına karşın, 2001 yılında 76.417 yerleşim ünitesinin 66.295 adedine içme suyu götürülmüş ve bu ünitelerin % 52'si de şebekeli sistem içme suyuna kavuşturulmuştur.

Beş Yıllık Kalkınma Planları'nda belirtildiği gibi ülkemizde sulamaya açılabilir 8,5 milyon hektar alanın 2,9 milyon hektarı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü görev sahası içerisinde yer almakta olup, bunun 1 milyon 247 bin hektarlık kısmı (% 43) sulamaya açılmıştır.

Ayrıca, 963.234 hektar alanda tarla içi geliştirme hizmetleri, 328.182 hektar alanda drenaj ve toprak ıslahı, 365.055 hektar alanda toprak muhafaza çalışmaları, 290.935 hektar alanda arazi toplulaştırma çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 2.498 adet hayvan içme suyu göleti yapılmıştır.

Ülke arazi varlığı ile ilgili çalışmalar yapılarak arazi sınıfları, toprak özellikleri ve kullanma durumunu gösteren 1/25.000 ölçekli toprak haritaları ve İl Arazi Varlığı kitapları yayımlanmıştır. Bu konuda dünyadaki gelişmelere paralel olarak standart belirleme, geliştirme ve güncelleme çalışmaları sürdürülmektedir.

Genel Müdürlük bünyesinde bulunan Araştırma Enstitüleri'nde yapılan çalışmalar sonucunda "toprak ve su kaynakları yönetimi" konusunda 1493 araştırma projesi yürütülmüştür.

9.832 adet iskan konutu yapılmış, 8.964 adet sosyal ve ekonomik tesis hizmete açılmış, konut kredisi verilmek suretiyle 10.490 iskan konutu yaptırılmıştır. 1923 yılından günümüze kadar dış ülkelerden gelen 441.324 aile ülkenin çeşitli yerlerine iskan edilmiştir.

Tüm bu hizmetleri gerçekleştiren Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün en çok eleştirildiği konulardan bir devlet bütçesinden aldığı paydır. Halbuki, bu hizmetleri vermeye çalışan Köy Hizmetleri'nin bütçe içerisindeki payı, son on yılda önemli ölçüde azaltılmıştır. 1990 yılında bu pay % 3,06 iken, 2001 yılında % 1,62 ye düşürülmüştür. Bu azalmaya karşın Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kırsal kesimde yaşayan ülke nüfusunun % 35'lik bölümüne birçok hizmeti götürmeye çalıştığı düşünüldüğünde, bu bütçenin son derece yetersiz olduğu görülecektir.

Bu yetersiz imkanlarla son derece önemli hizmetleri verimli bir biçimde gerçekleştiren Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün kaldırılması kamunun yararına bir işlem olarak nitelendirilemez.

5286 sayılı Kanunun diğer hükümlerine bakıldığında kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün taşra teşkilatının bölge müdürlüklerince yürütülen hizmetlerin bölge müdürlüğü kapsamına giren illerin il özel idarelerine; iskan konularına ilişkin hizmetlerin Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bırakıldığı; 2510 sayılı Kanunun ek 34 üncü maddesi ile 3835 sayılı Kanunda yer alan görev ve yetkilerin ise ilgili kurumlar tarafından yürütülmesine devam edileceği anlaşılmaktadır. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün yerine getirdiği hizmetlerin büyük kısmının "yerel" nitelikte olmadığı; özellikle toprak, su ve yol konusundaki görev ve hizmetlerinin ancak ulusal bazda ve ölçekte yönetilebilecek ve yürütülebilecek bir özellik taşıması; yapılan bu düzenlemenin kamu yararına sonuç vermeyeceğini kanıtlamaktadır.

Yasama erkinin kamu yararı amacına yönelik olmayan bir biçimde kullanılması ise Anayasaya aykırıdır.

Anayasa Mahkemesinin 20.11.1990 gün ve E.1990/13, K.1990/30 sayılı Kararında aynen şöyle denilmiştir:

“Yasaların kamu yararına dayanması gereği, kuşkusuz hukuk devletinin önde gelen koşullarından birisini oluşturmaktadır. Bu konuda Anayasa Mahkemesinin yerleşmiş anlayışını yansıtan kararlarında belirtildiği gibi;

Anayasanın 2 nci maddesinde tanımlandığı üzere Devletimiz bir hukuk devletidir. Hukuk devleti ilkesinin öğeleri arasında yasaların kamu yararına dayanması ilkesi vardır. Bu ilkenin anlamı kamu yararı düşüncesi olmaksızın başka deyimle yalnızca özel çıkarlar veya yalnızca belli kişilerin yararına olarak herhangi bir yasa kuralının konulamayacağıdır. Buna göre kamu yararı amacına yönelik bulunmayan bir yasa kuralı Anayasanın 2 nci maddesine aykırı nitelikte olur ve dava açıldığında iptali gerekir. Çıkarıldığı zaman kamu yararına dayanan kuralın, koşulların değişmesi sonucunda kamu yararını karşılayamaz duruma geldiğinde dahi iptali gerekir.

Buna göre yasaların, amaç ögesindeki sakatlık başlı başına bir Anayasaya aykırılık nedeni oluşturabilecektir.”

İptali istenen hüküm de kamu yararı amacına yönelik olmadığı için Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Diğer yandan Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin hukuk devleti ilkesinin yanı sıra, Anayasanın 11 inci maddesinde ifade edilmiş olan Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesiyle bağdaşması da beklenemez.

Bu nedenlerle, 5286 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi ile 3202 sayılı Kanuna eklenen Ek Madde 1, Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

2) 13.01.2005 Tarih ve 5286 Sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 6 ncı Maddesi ile 3202 Sayılı Kanuna Eklenen “Ek Madde 2” nin Birinci Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

İptali istenen Ek Madde 2'nin birinci fıkrası hükmü ile; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünce yapılan hizmetler yerel yönetimlere İstanbul ve Kocaeli illeri dışında il özel idarelerine, İstanbul ve Kocaeli illerinde ise il sınırları dahilinde yapılmak üzere büyükşehir belediyelerine devredilmektedir.

Toprak ve su politikalarının ulusal ölçekli işler olduğu, yerel yönetimlerin mahalli müşterek nitelikteki hizmetler arasında değerlendirilemeyeceği açıktır. Nitekim Anayasanın 44 üncü ve 45 inci maddelerinde bu işler devlete görev olarak verilmiştir. Anayasanın 44 üncü maddesinin gerekçesinde,

“Toprak mülkiyeti ile endüstri toplumu aşamasına geçme gayretlere içinde bulunan ülkemizde Devletin toprak mülkiyetine ilişkin ödevleri Anayasada açıkça gösterilmelidir. Maddede bu yapılmıştır.

Devlet, birinci planda toprak unsurunun muhafazasını, verimlenmesini sağlayacak, hemen arkasından toprak – insan ilişkisini düzenleyecektir”

denilmiştir. Anayasanın 45 inci maddesiyle de, tarım arazilerinin yine endüstri ve şehirleşme sebebiyle yok edilmesinin önlenmesi görevi devlete verilmiştir.

İptali istenen söz konusu hükmün, Anayasanın 44 üncü ve 45 inci maddeleriyle devlete yüklenen görevleri yerel yönetimlere devrederek toprak ve su kaynaklarımızı devletin koruması dışında bırakıp, tarımsal ve kırsal alt yapının geliştirilmesi gereği ile bağdaşmayan bir düzenleme getirdiği ve dolayısı ile kamu yararı amacına yönelik olmadığı açıktır. Bu nedenle, hukuk devleti ilkesine ters düşmektedir. Çünkü, hukuk devleti ilkesi, <<yasaların kamu yararına dayanması>> gereğini de içermektedir.

Söz konusu hüküm merkezi idareye yüklenen görevleri yerel yönetimlere devrettiği için Anayasanın 44 üncü ve 45 inci maddelerine de aykırıdır.

Diğer taraftan, Anayasanın 127 nci maddesinin beşinci fıkrasında “Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir” denilmek suretiyle merkezi yönetimin yetkileri ayrıntıya varan bir titizlikle düzenlenirken merkezi yönetimin görev ve hizmetleri şunlardır şeklinde hiç bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Anayasanın 126 ncı maddesinde merkezi yönetimin örgütlenmesine ilişkin ölçütler “coğrafya durumu, ekonomik koşullar ve kamu hizmetlerinin gerekleri” olarak sayılmıştır. Maddede, merkezi yönetimin görevlerini belirginleştiren ya da sınırlayan bir düzenleme yapılmamıştır.

Buna karşın, Anayasanın 127 nci maddesinde, yerel yönetimlerin örgütlenmesi hem “coğrafya” hem de “konu” yönünden sınırlandırılmıştır. Maddeye göre, yerel yönetimler, ancak yöresel olarak örgütlenebilmekte ve yalnızca yerel ortak gereksinimlerin karşılanması yönünden görevlendirilebilmektedir.

İptali istenen hüküm ise, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün merkezi idare bağlamında ve ülke ölçeğinde yerine getirdiği, ortak yerel gereksinimleri karşılamak olarak adlandıramayacağımız görev ve hizmetleri yerel yönetimlere devrederek Anayasanın 126 ve 127 nci maddelerine aykırı bir düzenleme yapmıştır.

Bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Bu nedenle, 5286 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi ile 3202 sayılı Kanuna Eklenen “Ek Madde 2” nin birinci fıkrası Anayasanın 2 nci, 11 inci, 44 üncü, 45 inci, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

3) 13.01.2005 Tarih ve 5286 Sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 6 ncı Maddesi ile 3202 Sayılı Kanuna Eklenen “Ek Madde 2” nin İkinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilatı; köy hizmetlerinin özelliğinin bir gereği olarak bölge seviyesinde kurulacak bölge müdürlükleri ile müdürlüklerden teşekkül eder (3202 s. Kanun m.26). Bölge müdürlükleri; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne verilen görevlerden, bölgelerindeki iş ve işlemleri yürütürler (3202 s. Kanun m. 32/2). Ek Madde 2” nin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmü ile, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilâtının bölge müdürlüklerince yürütülen hizmetlerin, bölge müdürlüğü kapsamına giren illerin il özel idarelerince yürütülmesi öngörülmüştür.

Toprak ve su politikaları ulusal ölçekli işler olup, yerel yönetimlerin mahalli müşterek nitelikteki hizmetler arasında değerlendirilemeyeceğinden bu işlerin görülmesi, Anayasanın 44 üncü ve 45 inci maddelerinde devlete, bir başka deyişle merkezi idareye görev olarak verilmiştir. İptali istenen hüküm, merkezi idareye yüklenen bu tür görevleri yerel yönetimlere devrettiği için Anayasanın 44 üncü ve 45 inci maddelerine açıkça aykırıdır.

Öte yandan, merkezi idareye yüklenen görevleri yerel yönetimlere devrederek toprak ve su kaynaklarımızı devletin koruması dışında bırakıp, tarımsal ve kırsal alt yapının geliştirilmesi gereği ile bağdaşmayan bir düzenleme getirdiği için, söz konusu hüküm kamu yararı amacına da yönelik değildir. Bu nedenle bu hüküm hukuk devleti ilkesine de ters düşmektedir. Çünkü, hukuk devleti ilkesi, << yasaların kamu yararına dayanması >> gereğini de içermektedir.

Anayasanın 127 nci maddesinin beşinci fıkrasında “Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir” denilmek suretiyle merkezi yönetimin yetkileri ayrıntıya varan bir titizlikle düzenlenirken merkezi yönetimin görev ve hizmetleri şunlardır şeklinde hiç bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Anayasanın 126 ncı maddesinde merkezi yönetimin örgütlenmesine ilişkin ölçütler “coğrafya durumu, ekonomik koşullar ve kamu hizmetlerinin gerekleri” olarak sayılmıştır. Maddede, merkezi yönetimin görevlerini belirginleştiren ya da sınırlayan bir düzenleme yapılmamıştır.

Buna karşın, Anayasanın 127 nci maddesinde, yerel yönetimlerin örgütlenmesi hem “coğrafya” hem de “konu” yönünden sınırlandırılmıştır. Maddeye göre, yerel yönetimler, ancak yöresel olarak örgütlenebilmekte ve yalnızca yerel ortak gereksinimlerin karşılanması yönünden görevlendirilebilmektedir.

İptali istenen hüküm ise Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün merkezi idare bağlamında ve ülke ölçeğinde yerine getirdiği, ortak yerel gereksinimleri karşılamak olarak adlandıramayacağımız görev ve hizmetleri yerel yönetimlere devrederek Anayasanın 126 ve 127 nci maddelerine aykırı bir düzenleme yapmıştır.

Bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Bu nedenle, 5286 sayılı Kanununun 6 ncı maddesi ile 3202 sayılı Kanuna Eklenen “Ek Madde 2” nin ikinci fıkrasının birinci cümlesi Anayasanın 2 nci, 11 inci, 44 üncü, 45 inci, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

4) 13.01.2005 Tarih ve 5286 Sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici 1 inci Maddesinin İkinci Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

5286 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin iptali istenen ikinci fıkrası hükmü ile; yürütme organına – Bakanlar Kuruluna Anayasaya aykırı olarak genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz şekilde düzenleme yetkisi verilmiştir. Bakanlar Kuruluna verilen yetki, esasları yasa ile belirlenmediği için asli bir düzenleme yetkisi niteliğini taşımaktadır.

Halbuki Anayasaya göre, Anayasanın gösterdiği ayrık haller dışında, yürütmenin asli düzenleme yetkisi yoktur; yürütme Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılacak ve yerine getirilecek bir yetki ve görevdir. Anayasanın 8 inci maddesinde ifade edilmiş olan bu ilke, yürütmenin ancak kanun ile asli olarak düzenlenmiş bir alanda düzenleme yetkisi kullanabileceğini açıkça ortaya koymaktadır. Anayasanın 7 nci maddesine göre ise, asli düzenleme yetkisi, TBMM’ndir ve devredilemez.

5286 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin iptali istenen ikinci fıkrası, yukarıda belirtildiği üzere, yürütmenin kanuniliği ilkesine aykırı olarak, yürütmeye asli düzenleme yapmak imkanı tanıdığı için Anayasanın 8 inci maddesine; yasamaya ait olan asli düzenleme yetkisini yürütmeye devrettiği için Anayasanın 7 nci maddesine; böyle bir yetki Anayasaya dayanmadığı için Anayasanın 6 ncı maddesine aykırıdır.

Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasanın 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

Açıklanan nedenlerle, 13.01.2005 tarih ve 5286 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin ikinci fıkrası Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

5) 13.01.2005 Tarih ve 5286 Sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici 4 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının İkinci Cümlesindeki “ihtiyaç duyulan işlerde” İbaresinin Anayasaya Aykırılığı

5286 sayılı Kanunun Geçici 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde; birinci cümlede belirtilen kamu görevlilerinin, devredilen Kurumca yeni bir kadroya atanıncaya kadar eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer malî haklarını (üretimi teşvik primi hariç) aynen almaya devam edecekleri ve devredildikleri kurumda ihtiyaç duyulan işlerde görevlendirilebilecekleri hükme bağlanmıştır.

Yapılan yasal düzenleme ile, bir kurumdaki görevleri sona erdirilen kamu görevlilerinin devredilen kurumda yeni kadrolarına atanıncaya kadar “ihtiyaç duyulan işlerde” değil “durumlarına uygun” işlerde görevlendirilmeleri hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Çünkü, Kamu görevlilerinin buldukları kadrolar ve sahip oldukları unvanlar, onların görev ve yetkilerini de belirleyen önemli bir ögedir. Bu öge, aynı zamanda onlar için kazanılmış hak

oluşturur. Kadro ve unvanlarına, diğer bir anlatımla durumlarına uygun olmadığı halde, sırf ihtiyaç duyulduğu için çalıştırılmaları kazanılmış hakların korunması ilkesiyle bağdaştırılamaz.

Yasa ile yapılan düzenlemelerde, Anayasanın kanun önünde eşitlik ilkesine, hukuk devleti ilkesine uygun hareket edilmesi ve ilgililerin kazanılmış haklarına dokunulmaması gerekir. Kazanılmış hakların korunması, hukuk devleti ilkesinin gereğidir. Hukuk devletinde bütün devlet faaliyetlerinin hukuk kurallarına uygun olması önemli ve temel bir ilkedir. Kazanılmış haklar, hukuk devleti kavramının temelini oluşturan en önemli unsurdur. Kazanılmış hakları ortadan kaldırıcı nitelikte sonuçlara yol açan uygulamalar, Anayasanın 2 nci maddesinde açıklanan “Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir.” hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi, toplumsal kararlılığı ve hukuksal güvenceyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve kabul edilemez.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle, 13.01.2005 tarih ve 5286 Kanununun Geçici 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesindeki “ihtiyaç duyulan işlerde” İbaresini Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

6) 13.01.2005 Tarih ve 5286 Sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun Geçici 4 üncü Maddesinin İkinci Fıkrasının Birinci Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun Geçici Madde 4’ünde, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Bölge Müdürü unvanlı kadrolarda bulunanların Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı’nın Bakanlık Müşaviri ve Hukuk Müşaviri kadrolarına atanmış sayılacakları düzenlenmiştir.

Sayılan kadroların dışında kalanların; İl Müdürü, İl Müdür Yardımcısı ve Şube Müdürü kadrosunda olanlar ile devredilen diğer kadro unvanlarından ilgili kurum tarafından ihtiyaç duyulmayan kadro unvanlarında çalışan personelin derece ve kademelerine uygun olmak kaydıyla Kurumca ihtiyaç duyulan kadrolara atanacakları hükme bağlanmıştır.

Görüldüğü üzere, kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nde görev yapan devlet memurlarının kadrolarının devri konusunda birbirinden farklı iki ayrı uygulama öngörülmektedir. Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Bölge Müdürü unvanlı kadrolarda bulunanların Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı’nın Bakanlık Müşaviri ve Hukuk Müşaviri kadrolarına atanmış sayılacakları hükme bağlanmak suretiyle, sayılan kadrolarda görev yapanların kazanılmış haklarını korumaya yönelik bir düzenleme getirilirken, diğer kadrolarda görev yapanların kazanılmış hakları dikkate alınmadan bu memurlar için, “derece ve kademelerine uygun olmak kaydıyla Kurumca ihtiyaç duyulan kadrolara atanır” ibaresi kullanılmıştır.

Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Bölge Müdürü unvanlı kadrolarda bulunanların Tarım ve Köy

İşleri Bakanlığı'nın Bakanlık Müşaviri ve Hukuk Müşaviri kadrolarına atanmış sayılacakları hükme bağlanarak, bunların yeni atandıkları kadrolarda eski ek göstergelerinden ve Makam Tazminatı Cetvelinde gösterilen makam tazminatlarından yararlanmaları olanağı sağlanmıştır.

Çünkü, 657 sayılı Kanununun 43 üncü maddesinin (B) bendinin üçüncü fıkrası hükmüne göre, "... Müşavir ve 1. dereceden uzman kadrolara atanarlara, bu kadrolarda buldukları sürece daha önce almış oldukları en yüksek ek gösterge üzerinden ödeme yapılır." Kanunda görev unvanı sayılan kadrolarda görev yapıp, müşavir kadrosuna atanarlara, eski ek göstergelerinden yararlandıkları gibi, 43 üncü maddesinin (B) bendinin üçüncü fıkrasında sayılan görevlere (yani müşavir kadrosuna) atandıkları için makam tazminatından da yararlanacaklardır.

241 sayılı KHK'nin 39 uncu maddesiyle 657 sayılı Kanuna Ek Madde 26 olarak eklenen IV sayılı Makam Tazminatı Cetvelinde yer alan hükümlere göre, Cetvelin 4/b sırasıyla 10/a ve 10/b sırasında, cetvelin 1, 2, 3, 4a, 5, 6, 7, 8 ve 9 numaralı sıralarında belirtilen görevlerde fiilen altı ay çalıştıktan sonra 43 üncü maddesinin (B) bendinin üçüncü fıkrasında sayılan görevlere atanarlara cetvelde gösterilen miktarda makam tazminatı ödeneceği yazılıdır.

Özetle ifade etmek gerekirse, Köyhizmetleri Genel Müdürlüğü'nde Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Bölge Müdürü unvanlı kadrolarda görev yapanlar Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın Bakanlık Müşaviri kadrosuna atanacakları için eski ek göstergelerini ve Makam Tazminatı Cetvelinde gösterilen makam tazminatını alacaklar, buna karşılık, örneğin il müdürleri eski ek göstergelerini ve makam tazminatını alamayacaklardır.

Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Bölge Müdürü unvanlı kadrolarda bulunanlarla, İl Müdürü, İl Müdür Yardımcısı, Şube Müdürü kadrosunda olanlar ve devredilen diğer kadro unvanlarında görev yapanlar arasında farklı uygulama yapılması, Anayasanın eşitlik ilkesi ile bağdaşmaz.

Anayasanın 10 uncu maddesinde öngörülen kanun önündeki eşitlik ilkesi, yasama ve yürütmenin yetkilerini kullanırken uymak zorunda oldukları Anayasa ve temel hukuk ilkelerinin en önde gelenlerindedir. Yasama ve yürütme, idare edilenler yönünden, hak yaratırken ve külfet getirirken, bu ilkeye uygun davranmakla yükümlüdürler. Anayasanın 10 uncu maddesi "Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" şeklindeki amir hükmü ile bu hususu net olarak ifade etmektedir.

Anayasanın kanun önünde eşitlik ilkesine göre, kanunların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilmeyecek ve bu nedenlerle eşitsizliğe yol açılmayacaktır. Birbirlerinin aynı durumunda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılması engellenmektedir.

Anayasanın kanun önünde eşitlik ilkesine, hukuk devleti ilkesine uygun hareket edilmesi ve ilgililerin kazanılmış haklarına dokunulmaması gerekir. Kazanılmış hakların korunması, hukuk devleti ilkesinin gereğidir. Hukuk devletinde bütün devlet faaliyetlerinin hukuk kurallarına uygun olması önemli ve temel bir ilkedir.

Diğer yandan “Derece ve kademelerine uygun olmak kaydıyla Kurumca ihtiyaç duyulan kadrolara atanır” hükmü, görev unvanları sayılanlar dışındaki personelin durumuna uygun olmayan bir kadroya atanmasını mümkün kılmaktadır. Bu hüküm dolayısıyla örneğin, daha önce köy hizmetleri il müdürü unvanı ile 1. dereceli kadroda görev yapan bir devlet memurunun, statüsünü ve görev unvanını dikkate almadan, 1. dereceden düz bir memur kadrosuna atamak mümkün hale gelmiştir.

Kanunla getirilen tek koşul, “derece ve kademelerine uygun olmak kaydıyla” koşuludur. Oysa, ataması yapılacak memurun statüsü ve görev unvanı, derece ve kademesi kadar önemlidir. Getirilen hükümle, Kurum, görev unvanları sayılanlar dışındaki personelin statü ve görev unvanına ihtiyaç duymadığını belirterek, söz konusu personelin kazanılmış haklarını dikkate almadan atama yapabilecektir.

Kazanılmış haklar, hukuk devleti kavramının temelini oluşturan en önemli unsurdur. Kazanılmış hakları ortadan kaldıracı nitelikte sonuçlara yol açan uygulamalar Anayasanın 2 nci maddesinde açıklanan “Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir.” hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi, toplumsal kararlılığı ve hukuksal güvenceyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve kabul edilemez.

Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi, Anayasanın temel ilkelerinden biridir. Hukuk devleti; yönetilenlere hukuk güvenliği sağlayan, adaletli bir hukuk sistemine dayanan devlet düzeninin adıdır. Hukuka güvenin, kamu düzeninin ve istikrarın korunması da kazanılmış hakların korunması ilkesine bağlılık ile mümkündür.

Cumhuriyetin nitelikleri arasında yer alan hukuk devleti, bütün işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygunluğunu başlıca geçerlik koşulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, Anayasa ve hukuk kurallarına bağlılığa özen gösteren, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da uymak zorunda olduğu temel hukuk ilkeleri ile Anayasanın bulunduğu bilinci olan devlettir.

5286 sayılı Kanunun Geçici Madde 4’ün ikinci fıkrasının birinci cümlesi ile, hukukî statüleri kanunla oluşturulan ve bu statü kurallarına güvenerek geleceklerini tasarlayan kamu görevlilerinin kazanılmış hakları ve hukuk devletinin sağlamak istediği huzurlu ve istikrarlı bir ortamın sonucu olarak ortaya çıkan “Devlete güven” ilkesi hiçbir haklı gerekçe olmadan, zedelenmiştir. Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtildiği gibi, hukuk devletinin en önemli unsurlarından biri de “güvenilir” olmasıdır.

Bu düzenlemeyle görev unvanları sayılanlar dışındaki personelin atanacağı kadronun saptanmasında Kuruma, yasama organınca kullanılması gereken bir asli düzenleme yetkisi verilmiştir. Çünkü yasada asli düzenleme sayılacak herhangi bir husus gösterilmemiştir. Halbuki Anayasanın 8 inci maddesinden, yürütmenin Anayasada gösterilen ayırık haller dışında asli düzenleme yetkisi olmadığı; 7 nci maddesinden bu yetkinin yasamaya ait olduğu ve devredilemeyeceği; 6 ncı maddesinden ise 7 nci maddeye aykırı olarak asli düzenleme yetkisinin devredilmesi halinde, devredilen yetkinin, kökenini Anayasadan almadığı için kullanılamayacağı anlaşılmaktadır. İptali istenen cümle yürütmeye tüm bu hükümlere aykırı olarak asli düzenleme yetkisi devretmiştir. Diğer yandan Anayasanın 128 inci maddesinin ikinci fıkrasında, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük

işleri kanunla düzenlenir, hükmü yer almaktadır. İptali istenen cümle ise, bir kısım memur ve kamu görevlilerinin özlük haklarına ilişkin ve kanunla düzenlenmesi gereken bir hususta yürütmeye asli düzenleme yetkisi vererek Anayasanın 128 inci maddesine aykırı düşmüştür.

Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan hukuk devleti, bütün işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygunluğunu başlıca geçerlik koşulu sayan devlettir.

Yasama organı, kanunla düzenleme yaparken, Anayasanın 11 inci maddesi gereğince, Anayasanın diğer hükümlerine de uygun hareket etmek zorundadır.

İptali istenen hükümle yürütmeye devredilen asli düzenleme yetkisi, tüm bu kurallara aykırıdır.

Sonuç olarak, yukarıda belirtilen nedenlerle, 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici Madde 4'ün ikinci fıkrasının birinci cümlesi; Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine, 6 ncı maddesindeki, egemenlik hakkının, Anayasanın koyduğu esaslara göre yetkili kılınan organlar eliyle kullanılacağı ve kaynağını Anayasadan almayan bir yetkinin kullanılmayacağı kuralına; 7 nci maddesindeki, yasama yetkisinin, Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinde olduğu, bu yetkinin devredilemeyeceği kuralına; 8 inci maddesindeki, idarenin kanuniliği ilkesine; 10 uncu maddesindeki eşitlik ilkesine; 11 inci maddesindeki Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkesine ve 128 inci maddesindeki kurallara aykırı olup, iptali gerekir.

7) 13.01.2005 Tarih ve 5286 Sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici 5 inci Maddesinin İkinci Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

İptali istenen bu fıkra hükmü ile; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yatırım projeleri ve ödeneklerinin bu Kanun çerçevesinde Yüksek Planlama Kurulu kararı ile ilgili kurum ve kuruluşlara devredilmesi öngörülmüştür.

Yüksek Planlama Kurulu bu düzenleme ile; bütçe kabul edilip yasalaştıktan sonra TBMM'nin yaptığı tahsisleri (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün ödeneklerini), bütçe yasası dışında tamamen ayrı ve değişik biçimde yasalaştırma yöntemine tabi olan 5286 sayılı Kanunun verdiği yetkiye istinaden, dilediği gibi değiştirme yetkisini elde etmektedir. Demokratik yönetim biçimini benimseyen ülkelerde egemenlik millete ait olduğu ve bu yetki seçilmiş milletvekillerinin oluşturduğu yasama organınca millet adına kullanıldığı için, devlet gelir ve giderlerini onaylamak da millete ait olan bir yetki ve görevdir. Yasama organının (TBMM'nin) Anayasanın 87 nci maddesinde kendisine verilen bu yetki ve görevi millet adına kullanmasının sınırlandırılması ve herhangi bir surette engellenmesi düşünülemeyeceğinden Anayasada bu konuda gerekli kurallar da getirilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin müteaddit kararlarında, örneğin 21.09.1999 tarih ve E.1999/29, K.1999/36 sayılı kararında aynen şöyle denilmiştir:

“Anayasanın 87 nci maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkileri yasa koymak, değiştirmek ve kaldırmak yanında bütçe yasa tasarısını görüşmek ve kabul etmek olarak belirtilmiştir. Bütçe yasalarıyla diğer yasalar arasında yapılan bu ayırım karşısında, herhangi bir yasa ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe yasası ile

düzenlenmesine veya herhangi bir yasada yer alan hükmün bütçe yasaları ile değiştirilmesine ve kaldırılmasına olanak yoktur.

Anayasanın 88 inci ve 89 uncu maddelerinde yasa tasarı ve tekliflerinin Büyük Millet Meclisi'nce görüşülmesi usul ve esasları ile yayımlanması düzenlenirken, bütçe yasa tasarılarının görüşülme usul ve esasları 162 nci maddede ayrıca belirtilmiştir. Bu maddeye göre, bütçe yasa tasarılarının görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, genel kurulda üyelerin gider artırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiştir. Anayasanın 89 uncu maddesinde de, Cumhurbaşkanı'na bütçe yasalarını bir daha görüşülmek üzere TBMM'ne geri gönderme yetkisi tanınmamıştır. Öte yandan, Anayasanın 163 üncü maddesinde, bütçelerde değişiklik yapılabilmesi esasları ayrıca düzenlenmiş, Bakanlar Kurulu'na Kanun Hükmünde Kararname ile bütçede değişiklik yapma yetkisi verilmemiştir.

Anayasada birbirinden tamamen ayrı ve değişik biçimde düzenlenen bu iki yasalastırma yönteminin doğal sonucu olarak birinin konusuna giren bir işin, ötekiyle ilgili yöntemin uygulanması ile düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kaldırılması olanaklı değildir.”

Anayasanın 161 inci maddesinin son fıkrasında, “Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz” denilmekte; gerekçesinde de, bütçe kanunlarına bütçe dışı hüküm konulmaması, mevcut kanunların hükümlerini açıkça veya dolaylı değiştiren veya kaldıran hükümler getirilmemesi ilkelerine Anayasal kuvvet ve hüküm tanındığı belirtilmektedir. Bu nedenle, bir yasa kuralı nasıl aynı nitelikte bir yasa kuralıyla değiştirilebilirse, bütçe yasalarının da aynı yöntemle hazırlanmış ve kabul edilmiş bir bütçe yasası ile değiştirilmesi gerekir.

İptali istenen hüküm ise, Anayasanın belirtilen hükümlerine aykırı bir biçimde, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yatırım projeleri ve ödeneklerinin Yüksek Planlama Kurulu kararı ile ilgili kurum ve kuruluşlara devredilmesini öngörmektedir; bu nedenle de Anayasanın 87, 161, 162 ve 163 üncü maddeleriyle çelişmektedir.

Diğer yandan, Anayasanın çeşitli hükümlerine aykırı olan bir hükmün, Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ve 11 inci maddesindeki hukukun üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ile bağdaşmayacağı da açıktır.

Açıklanan nedenlerle, 13.01.2005 tarih ve 5286 sayılı Kanunun geçici 5 inci maddesinin ikinci fıkrası Anayasanın 2 nci, 11 inci, 87 nci, 161 inci, 162 nci ve 163 üncü maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

8) 13.01.2005 Tarih ve 5286 Sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici 6 ncı Maddesinin İkinci Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

5286 sayılı Kanunun geçici 6 ncı maddesinin iptali istenen ikinci fıkrası ile; bu Kanun uyarınca yapılacak devir işlemlerine ilişkin usûl ve esasların Bayındırlık ve İskân, İçişleri ve Maliye bakanlıkları ile Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşleri alınarak Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirleneceği hükme bağlanmıştır.

İptali istenen ikinci fıkrası hükmü ile; yürütme organına – Bakanlar Kuruluna Anayasaya aykırı olarak genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz şekilde düzenleme

yetkisi verilmiştir. Bakanlar Kuruluna verilen yetki, esasları yasa ile belirlenmediği için asli bir düzenleme yetkisi niteliğini taşımaktadır.

Halbuki Anayasaya göre, Anayasanın gösterdiği ayrık haller dışında, yürütmenin asli düzenleme yetkisi yoktur; yürütme Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılacak ve yerine getirilecek bir yetki ve görevdir. Anayasanın 8 inci maddesinde ifade edilmiş olan bu ilke, yürütmenin ancak kanun ile asli olarak düzenlenmiş bir alanda düzenleme yetkisi kullanabileceğini açıkça ortaya koymaktadır. Anayasanın 7 nci maddesine göre ise, asli düzenleme yetkisi, TBMM'nindir ve devredilemez.

5286 sayılı Kanunun geçici 6 ncı maddesinin iptali istenen ikinci fıkrası, yukarıda belirtildiği üzere, yürütmenin kanuniliği ilkesine aykırı olarak, yürütmeye asli düzenleme yapmak imkanı tanıdığı için Anayasanın 8 inci maddesine; yasamaya ait olan asli düzenleme yetkisini yürütmeye devrettiği için Anayasanın 7 nci maddesine; böyle bir yetki Anayasaya dayanmadığı için Anayasanın 6 ncı maddesine aykırıdır.

Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasanın 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

Açıklanan nedenlerle, 13.01.2005 tarih ve 5286 sayılı Kanunun geçici 6 ncı maddesinin iptali istenen ikinci fıkrası Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

9) 13.01.2005 Tarih ve 5286 Sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici 7 nci Maddesinin Birinci Fıkrasının Birinci Cümlesi

5286 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrasının iptali istenen birinci cümlesi ile; bu Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırma ayırımına bakılmaksızın gerekli görülen her türlü kurum içi ve kurumlar arası aktarmalar ile diğer bütçe ve muhasebe işlemlerini yapma konusunda Maliye Bakanı yetkili kılınmaktadır.

Yukarıda (7) numaralı başlık altında 5286 sayılı Kanunun Geçici 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının Anayasaya aykırılık gerekçesi açıklanırken etraflıca belirtildiği üzere; bütçe yasalarıyla diğer yasalar arasında yasalaşma yöntemindeki farklılık karşısında, herhangi bir yasa ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe yasası ile düzenlenmesine veya herhangi bir yasa da yer alan hükmün bütçe yasaları ile değiştirilmesine ve kaldırılmasına olanak yoktur. Bu çerçevede yukarıda yapılan açıklamaları burada yinelemekteyiz.

Diğer taraftan, yapılan bu düzenleme ile Maliye Bakanı, Yasama organının (TBMM'nin), kuruluşların bütçe ödeneklerini birinci düzey fonksiyonlar halinde kabul ederek bölümler itibarıyla ortaya koyduğu iradesine aykırı bir şekilde kuruluş bütçeleri üzerinde istediği değişikliği yapabilecek, bir "Kuruluş" tan TBMM'nin tahsis ettiği ödeneği alıp diğer kuruluşların bütçesine aktarabilecektir. Maliye Bakanı bu düzenleme ile; bütçe kabul edilip yasalaştıktan sonra TBMM'nin yaptığı tahsisleri, hem de bütçe yasasından ayrı bir yasalaşma yöntemine tabi olan bir yasa hükmüne dayanarak dilediği gibi değiştirme yetkisini elde etmektedir. Anayasanın "Bütçenin görüşülmesi" başlığını taşıyan 162 nci maddesinin dördüncü fıkrası hükmü, Genel Kurulda bölümler üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunup oylanacağına amirdir. Yasama organı kuruluşların bütçe ödeneklerine ilişkin

iradesini, bölümler itibariyle ortaya koyduğundan bu bölümlerde, örneğin bir kurum veya kuruluşun bütçesinin eğitim harcamalarına ilişkin bölümünde bir değişik yapılmasının ancak yasa yoluyla mümkün olabileceği, Maliye Bakanına böyle bir yetkinin verilmesinin ise yasama organının daha önce tecelli eden iradesine ve dolayısıyla Anayasanın 161 inci ve 162 nci maddelerine aykırı düşeceği açıkça görülecektir.

Diğer yandan, Anayasanın 163 üncü maddesinde bütçelerde değişiklik yapılabilme esasları belirtilmiş olup, bu esaslar arasında Maliye Bakanına kuruluş bütçeleri üzerinde söz konusu Geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrasının iptali istenen birinci cümlesi ile verilen yetkiye kaynak oluşturacak herhangi bir hususa da yer verilmemiştir.

Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı düzenlemenin hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddeleri ile çelişeceği de açıktır.

Açıklanan nedenlerle, 13.01.2005 tarih ve 5286 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi Anayasanın 2 nci, 11 inci, 87 nci, 161 inci, 162 nci ve 163 üncü maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

IV. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

5286 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi ile 3202 sayılı Kanuna eklenen Ek Madde 1 hükmü, kamu yararına dayanmadığından uygulanması halinde giderilmesi güç yada olanaksız durum ve zararlara yol açabilecektir.

5286 sayılı Kanunun iptali istenen Ek madde 2'sinin birinci fıkrası ile bu maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükümleri; Anayasanın 44 üncü ve 45 inci maddeleriyle devlete bir başka deyişle merkezi idareye yüklenen görevleri Anayasanın 126 ve 127 nci maddelerine aykırı olarak yerel yönetimlere devrederek toprak ve su kaynaklarımızı devletin koruması dışında bırakıp, tarımsal ve kırsal alt yapının geliştirilmesi gereği ile bağdaşmayan bir düzenleme getirdiği için uygulanmaları halinde giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacaktır.

5286 Kanunun geçici 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesindeki "ihtiyaç duyulan işlerde" ibaresi ve bu maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesi Anayasanın 2 nci maddesinde ifade edilen hukuk devleti anlayışı ile bağdaşmayan ve kazanılmış hakları zedeleyen düzenlemeler olduklarından, uygulanmaları halinde giderilmesi olanaksız durum ve zararlar ortaya çıkacaktır.

Geçici 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde, belirtilen memur ve kamu görevlilerinin kazanılmış hakları zedelendiği ve eşitliğe aykırı düzenlemeler yapıldığı için, uygulanması halinde giderilmesi olanaksız durum ve zararlar doğabilecektir.

5286 sayılı Kanunun, geçici 5 inci maddesinin ikinci fıkrası ile Yüksek Planlama Kuruluna, geçici 1 inci maddesinin ikinci fıkrası ve geçici 6 ncı maddesinin ikinci fıkrası ile Bakanlar Kuruluna verilen yetkiler; yürütmenin kanuniliği ilkesine aykırı olarak, yürütmeye asli düzenleme yapmak imkanı tanıdığı ve esasları yasa ile belirlenmediği için asli bir düzenleme yetkisi niteliğini taşımaktadır. Geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi ile Maliye Bakanına verilen yetki ise, yasama organının daha önce tecelli eden iradesine açıkça aykırı düşmektedir. Anayasal düzenin en kısa sürede hukuka aykırı

kurallardan arındırılması, hukuk devleti sayılmanın gereğidir. Anayasaya aykırılığın sürdürülmesinin, bir hukuk devletinde subjektif yararların üstünde, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyeceği kuşkusuzdur. Hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesinin hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağına duraksama bulunmamaktadır.

İptali ve yürürlüğünün durdurulması istenen ve açıkça Anayasaya aykırı oldukları gerekçemizde gösterilen hükümlerin uygulanması halinde ortaya çıkacak ve giderilmesi olanaksız durum ve zararların önlenmesi, kazanılmış hakların, hukukun ve Anayasanın üstünlüğünün korunabilmesi için, bu hükümlerin yürürlüklerinin iptal davası sonuçlanıncaya kadar durdurulması gerekmektedir.

V. SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda açıklanan gerekçelerle 13.01.2005 tarih ve 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun;

1) 6 ncı maddesi ile 3202 sayılı Kanuna eklenen Ek Madde 1'inin, Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

2) 6 ncı maddesi ile 3202 sayılı Kanuna Eklenen "Ek Madde 2" nin birinci fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 44 üncü, 45 inci, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,

3) 6 ncı maddesi ile 3202 sayılı Kanuna Eklenen "Ek Madde 2" nin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 44 üncü, 45 inci, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,

4) Geçici 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

5) Geçici 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesindeki "ihtiyaç duyulan işlerde" ibaresinin Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

6) Geçici 4 üncü Maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 10 uncu, 11 inci ve 128 inci maddelerine aykırı olduğundan,

7) Geçici 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 87 nci, 161 inci, 162 ncı ve 163 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

8) Geçici 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının Anayasanın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

9) Geçici 7 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 87 nci, 161 inci, 162 ncı ve 163 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

iptallerine ve iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenen Yasa Kuralları

13.1.2005 günlü, 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un iptali istenilen fıkra ve tümcelerini içeren maddeleri şöyledir:

“MADDE 6.- 3202 sayılı Kanuna aşağıdaki ek maddeler ilave edilmiştir.

EK MADDE 1.- Bu Kanunla kurulan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kaldırılmıştır.

EK MADDE 2.- Bu Kanunda belirtilen hizmetler, İstanbul ve Kocaeli illeri dışında il özel idarelerince, İstanbul ve Kocaeli illerinde ise il sınırları dâhilinde yapılmak üzere büyükşehir belediyelerince yerine getirilir.

Kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü taşra teşkilatının bölge müdürlüklerince yürütülen hizmetler, bölge müdürlüğü kapsamına giren illerin il özel idarelerince her yıl müştereken yapılacak iş programı çerçevesinde yürütülür. Bu iş programı çerçevesinde ilgili il özel idareleri gerekli araç, gereç, taşınır, personel ve diğer her türlü desteği sağlar.

Bu Kanunda yer alan iskan konularına ilişkin hizmetler, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından yürütülür. Ancak, 2510 sayılı İskan Kanununun ek 34 üncü maddesi ile 3835 sayılı Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskanına Dair Kanunda yer alan görev ve yetkiler, ilgili kurumlar tarafından yürütülmeye devam olunur.

Mevzuatta Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne yapılan atıflar, devir durumuna göre Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, il özel idaresi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi veya İzmit Büyükşehir Belediyesine yapılmış sayılır.”

“**GEÇİCİ MADDE 1.-** Kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün;

a) Mülkiyeti Hazineye ait olup da Maliye Bakanlığınca bu Genel Müdürlüğe tahsis edilen taşınmazlar hariç olmak üzere, taşra teşkilatının kadro ve pozisyonları, personeli, tüm varlıkları, araç, gereç ve taşınırları, tapuda bu Genel Müdürlük adına kayıtlı olan taşınmazları ve hizmet binaları; İstanbul ve Kocaeli illerinde büyükşehir belediyelerine, diğer illerde il özel idarelerine,

b) Merkez teşkilatının kadro ve pozisyonları, personeli, tüm varlıkları, araç, gereç ve taşınırları ile hizmet binaları ve diğer taşınmazları Tarım ve Köyişleri Bakanlığına,

c) 24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Kanunun 25 inci maddesi uyarınca tahsis edilmiş kadrolarında görev yapan personeli, kadrolarıyla birlikte merkezde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı merkez teşkilatına, taşrada ise Tarım ve Köyişleri Bakanlığı taşra teşkilatına,

d) Ulusal veya bölgesel düzeyde faaliyet gösteren araştırma enstitüleri, Tarımsal Hidroloji Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü ve bunların döner sermaye işletmeleri ile bunlara ait kadro ve pozisyonlar, personel, tüm varlıklar, araç, gereç ve taşınırlar ile hizmet binaları ve diğer taşınmazlar Tarım ve Köyişleri Bakanlığına,

e) 3202 sayılı Kanunda yer alan ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığına devredilen iskan hizmetlerinde kullanılan ve mülkiyeti bu Genel Müdürlüğe ait veya iskan amaçlı tahsis edilen taşınmazlar ile merkez teşkilatında iskan görevlerini yerine getiren personel, kadro ve pozisyonlarıyla birlikte Bayındırlık ve İskan Bakanlığına,

f) 2510 sayılı Kanunun ek 34 üncü maddesi ile 3835 sayılı Kanun uyarınca yapılan göçmen konutları ve bu amaçla ayrılan taşınmazlar Toplu Konut İdaresi Başkanlığına,

Devredilir.

Mülkiyeti Hazineye ait olup da Maliye Bakanlığınca bu Genel Müdürlüğe tahsis edilen taşınmazlar hariç olmak üzere, bölge ve proje müdürlüğü teşkilatlarına ait kadro ve pozisyonları, personeli, tüm varlıkları, araç, gereç ve taşınırları, tapuda bu Genel Müdürlük adına kayıtlı olan taşınmazları ve hizmet binalarının, mevcut bölge ve proje müdürlüklerinin hizmet götürdükleri iller arasındaki dağılımı ve bu dağılımla ilgili usul ve esasları Bakanlar Kurulunca belirlenir.

Mülkiyeti Hazineye ait olup da Maliye Bakanlığınca, kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne tahsis edilmiş taşınmazlar, İstanbul ve Kocaeli illerinde büyükşehir belediyelerine, diğer illerde ise il özel idarelerine, tahsis amacıyla kullanılmak üzere tahsis edilmiş sayılır.

Bu maddenin (b) ve (d) bentleri uyarınca, kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün mülkiyetinde olup da Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığına devredilen taşınmazların mülkiyeti tapuda re'sen Hazine adına tescil edildikten sonra bu taşınmazlar anılan bakanlıklara tahsis edilmiş sayılır.”

“GEÇİCİ MADDE 4.- Kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde; Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanı, anahizmet birimleri ve yardımcı birimler dahil Daire Başkanı, Bölge Müdürü, Bölge Müdür Yardımcısı, merkez ve bölge müdürlüklerinde Şube Müdürü, Proje Müdürü, tasfiye edilen döner sermaye işletmelerinde Sayman ve merkez teşkilatında Avukat unvanlı kadrolarda bulunanların görevleri, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer. Bunlar devredilen Kurumca yeni bir kadroya atanıncaya kadar eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali haklarını (üretimi teşvik primi hariç) aynen almaya devam eder ve devredildikleri kurumda **ihtiyaç duyulan işlerde** görevlendirilebilir. Diğer personel devredilen kadro unvanlarıyla görevlerine devam eder.

Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Bölge Müdürü ünvanlı kadrolarda bulunanlar hariç olmak üzere birinci fıkra uyarınca görevleri sona erenler ve İl Müdürü, İl Müdür Yardımcısı ve il müdürlüklerinde Şube Müdürü unvanlı kadrolarda bulunanlar ile devredilen diğer kadro unvanlarından ilgili kurum tarafından ihtiyaç duyulmayan kadro unvanlarında

çalışan personel, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen altı ay içinde derece ve kademelerine uygun olmak kaydıyla Kurumca ihtiyaç duyulan diğer kadrolara atanır. Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Bölge Müdürü unvanlı kadrolarda bulunanlar ise ihdas edilen ekli (1) sayılı listede yer alan Bakanlık Müşaviri kadrolarına Avukat unvanlı kadrolarda bulunanlar ise Hukuk Müşaviri kadrolarına, atanmış sayılır. Ancak, herhangi bir sebeple boşalması halinde Bakanlık Müşaviri kadroları, hiçbir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş sayılır. Bu çerçevede ihtiyaç duyulan kadro değişiklikleri 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaksızın anılan Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre yapılır.

Devredilen personelden ikinci fıkra uyarınca yeni bir kadroya atananların atandıkları kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali hakları toplamının net tutarının (fazla çalışma ücreti hariç), eski kadrolarına bağlı olarak en son ayda almakta oldukları aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali hakları toplamı net tutarından (üretimi teşvik primi hariç) az olması halinde aradaki fark, farklılık giderilinceye kadar atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre istihdam edilen sözleşmeli personelin pozisyonları, başka bir işleme gerek kalmaksızın devredildikleri kurum adına vize edilmiş sayılır.

Sürekli işçi kadrolarında görev yapanlar kadrolarıyla birlikte devredilir.”

“GEÇİCİ MADDE 5.- Kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmış olan sözleşmelere, devir durumuna göre ilgili idare halef olur. Adı geçen Genel Müdürlüğün leh ve aleyhine açılmış davalar ve icra takiplerinde devir durumuna göre ilgili idare kendiliğinden taraf sıfatını kazanır.

Adı geçen Genel Müdürlüğün yatırım projeleri ve ödenekleri bu Kanun çerçevesinde Yüksek Planlama Kurulu kararı ile ilgili kurum ve kuruluşlara devredilir.”

“GEÇİCİ MADDE 6.- Bu Kanun uyarınca yapılacak devir işlemleri Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içinde tamamlanır. Devir işlemleri tamamlanıncaya kadar 3202 sayılı Kanunda belirtilen görevler mevcut personel eliyle yürütülmeye devam olunur.

Devir işlemlerine ilişkin usul ve esaslar Bayındırlık ve İskân, İçişleri ve Maliye bakanlıkları ile Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşleri alınarak Tarım ve Köyşleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir.”

“GEÇİCİ MADDE 7.- Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırma ayırımına bakılmaksızın gerekli görülen her türlü kurum içi ve kurumlar arası aktarmalar ile diğer bütçe ve muhasebe işlemlerini yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir. Yukarıda bütçe işlemlerine ilişkin olarak 1050 sayılı Muhasebeci Umumiye Kanunu ve diğer kanunlardaki aktarma yasakları uygulanmaz.

İl özel idareleri ve büyükşehir belediyelerinin gelirlerine ilişkin yeni bir kanuni düzenleme yapıncaya kadar bu idarelere devredilen personelin aylık ve diğer her türlü mali

ve sosyal haklarına ilişkin ödemeler Devlet bütçesinden il özel idarelerine veya büyükşehir belediyelerine kaynak aktarmak suretiyle yapılır.”

B-Dayarılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasanın 2., 6., 7., 8., 10., 11., 44., 45., 87., 126., 127., 128., 161., 162. ve 163. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Mustafa BUMİN, Haşım KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Fettah OTO ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımlarıyla 28.02.2005 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında; dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

13.01.2005 günlü, 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

1- 6. maddesiyle 9.5.1985 günlü, 3202 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'a eklenen;

a- Ek Madde 1'in,

b- Ek Madde 2'nin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının birinci tımcesinin

2- Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının,

3- Geçici 4. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tımcesinde yer alan "...ihtiyaç duyulan işlerde..." ibaresi ile ikinci fıkrasının birinci tımcesinin,

4- Geçici 5. maddesinin ikinci fıkrasının,

5- Geçici 6. maddesinin ikinci fıkrasının,

6- Geçici 7. maddesinin birinci fıkrasının birinci tımcesinin,

yürürlüklerinin durdurulması isteminin, Geçici 4. maddenin, birinci fıkrasının ikinci tımcesinde yer alan "...ihtiyaç duyulan işlerde..." ibaresi ile ikinci fıkrasının birinci tımcesi yönünden Fettah OTO'nun "yürürlüğün durdurulması gerektiği" yolundaki karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, diğer kurallar yönünden OYBİRLİĞİYLE REDDİNE, 28.2.2005 gününde karar verildi.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Yasa'nın 6. Maddesi İle 3202 Sayılı Kanun'a Eklenen Ek Madde 1, Ek Madde 2'nin Birinci Fıkrası ve İkinci Fıkrasının Birinci Tümcenin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü (KHGM)'nin kuruluş tarihçesi ve kuruluşundan itibaren gerçekleştirdiği icraatları anlatıldıktan sonra bu Müdürlüğün gittikçe azalan bütçesiyle gerçekleştirdiği önemli hizmetler dikkate alındığında, kaldırılmasının kamu yararına bir işlem kabul edilemeyeceği, KHGM'nün taşra teşkilatınca yürütülen hizmetlerin il özel idarelerine, iskân konularına ilişkin hizmetlerin Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bırakıldığı, 2510 sayılı Kanun'un Ek 34. maddesiyle 3835 sayılı Kanun'da yer alan görev ve yetkilerin ise ilgili kurumlarca yürütülmesinin öngörüldüğü, ancak KHGM'nün yerine getirdiği hizmetlerin büyük bir kısmının yerel nitelikte olmadığı, özellikle toprak, su ve yol konusundaki görev ve hizmetlerinin ancak ulusal bazda ve ölçekte yönetilebilecek ve yürütülebilecek bir özellik taşıması nedeniyle düzenlemenin kamu yararına sonuç vermeyeceği, Anayasanın 44. ve 45. maddelerinde devlete verilen söz konusu görevlerin devletin koruması dışında bırakılarak yerel yönetimlere devredilmesinin kamu yararına uymadığı, yasama erkinin kamu yararı amacına yönelik olmayan bir biçimde kullanılmasının ise hukuk devleti ilkesine aykırı olacağı belirtilerek, iptali istenen kuralların Anayasa'nın 2., 11., 44., 45., 126. ve 127. maddelerine aykırı olduğu sürülmüştür.

5286 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle 3202 sayılı Yasa'nın "Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" biçimindeki başlığı "Köye Yönelik Hizmetler Hakkında Kanun" olarak değiştirilmiş bulunmaktadır.

5286 sayılı Yasa'nın dava konusu 6. maddesi ile 3202 sayılı Kanun'a eklenen Ek Madde 1'de bu kanunla KHGM'nün kaldırılmış olduğu belirtilmektedir. Ek Madde 2'nin birinci fıkrasında; bu kanunda belirtilen hizmetlerin İstanbul ve Kocaeli illeri dışında il özel idarelerince, sözü geçen illerde ise il sınırları dâhilinde yapılmak üzere büyükşehir belediyelerince yerine getirileceği; Ek Madde 2'nin dava konusu birinci tümcisinde ise kaldırılan KHGM taşra teşkilatının bölge müdürlüklerince yürütülen hizmetlerinin, bölge müdürlüğü kapsamına giren illerin il özel idarelerince her yıl müştereken yapılacak iş programı çerçevesinde yürütüleceği öngörülmektedir.

Yasaya ilişkin meclis çalışmaları incelendiğinde, yasa tasarisına yapılan muhalefette ve dava dilekçesinde yasanın kamu yararını gerçekleştiremeyeceği üzerinde durulmuştur. KHGM'nce yerine getirilen, ancak bu kurumun kaldırılmasının ardından herhangi bir kamu kurumuna yüklenmeyen bir hizmet alanının varlığından söz edilmemektedir. Yasa'nın özel veya sınıfsal yararlar için çıkarıldığına yönelik bir itiraz veya olası bir itirazı temellendirebilecek bir bulguya da rastlanmamıştır.

Anayasa'da yer alan düzenlemeler, yasa koyucuya, toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda yeni idari birimler oluşturma, görev alanlarında değişiklik yapma veya bu birimleri kaldırma yetkisi vermektedir. Bu açıdan yasa koyucunun takdir yetkisine sahip olduğu açıktır. Dava konusu kural ile KHGM'nün görev alanına giren hizmetlerin hangi yerel ve merkezi idare birimlerince yerine getirileceği belirtilmiş olduğundan bu konuda kamusal hizmet boşluğu doğacağından da söz edilemez.

Öte yandan, dava konusu kuralların Anayasa'nın 126. ve 127. maddelerine aykırılığı da ileri sürülmüştür. KHGM önce merkezi idare teşkilatı içinde yer almayan bir tüzel kişilik iken, dava konusu yasa ile hizmet yerinden yönetim biriminden alınan yetkilerin önemli bir kısmı başka bir yerinden yönetim birimi olan mahalli idarelere bırakılmakta, yani merkezi idare dışında yer alan iki idari birim arasında yetki aktarımı yapılmakta, yetkilerin bir kısmının ise merkezi idare teşkilatı kurumlarına devredildiği anlaşılmaktadır.

KHGM'nün görevleri "köyler ile bağlı yerleşim birimleri" ile sınırlıdır. Yol, su ve toprak ile ilgili ulusal çapta, etki ve sonuçları itibariyle bölünebilir olmayan ve il sınırlarını aşan hizmet ve görevlerin KHGM'nün görev ve yetki kapsamına girmediği açıktır. Anayasa'nın 44. ve 45. maddelerinde devlete yüklenmiş görevlerin merkezi yönetim dışında yine devletin bir parçası olan yerel yönetimlere aktarılması durumunda devletin etkinliğinin zafiyete uğratıldığından söz edilemez. Dava konusu yasa ile güvenlik veya kalkınma politikalarının bir gereği olarak, söz konusu hizmetlerin ülke düzeyinde örgütlenmiş bir hizmet yerinden yönetim birimi tarafından yerine getirilmesi amacıyla kurulan bu kurum, yasa koyucunun tercihine uygun olarak yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmesi amacına dönük olarak kaldırılmış bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, iptali istenen kurallar Anayasanın 2., 11., 44., 45., 126. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

B- Yasa'nın Geçici 1. Maddesinin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, dava konusu kuralla Bakanlar Kurulu'na Anayasa'ya aykırı, genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz şekilde düzenleme yetkisi verildiği, asli düzenleme niteliği taşıyan bu yetkinin Anayasa'nın 2., 6., 7., 8. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5286 sayılı Yasa'nın Geçici Madde 1'i, kaldırılan KHGM'nün taşınmazları, bağlı birimleri, teşkilat kadro ve pozisyonları, personeli, tüm varlıklarının hangi kuruluşlara ve hangi şartlar altında devredileceğini düzenlemektedir. Buna göre, kuruma ait tüm enstitü, personel, kadro ve pozisyon ile malvarlıklarının İstanbul ve Kocaeli illerinde büyükşehir belediyesi ve diğer illerde il özel idareleri, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ve Toplu Konut İdaresi Başkanlığına devredildiği görülmektedir.

Geçici Madde 1'in dava konusu ikinci fıkrasında ise, Maliye Bakanlığınca KHGM'ne tahsis edilen taşınmazlar hariç olmak üzere, bölge ve proje müdürlüğü teşkilatlarına ait kadro ve pozisyonları, personeli, tüm varlıkları, araç, gereç ve taşınırları, tapuda bu Genel Müdürlük adına kayıtlı olan taşınmazları ve hizmet binalarının, mevcut bölge ve proje müdürlüklerinin hizmet götürdükleri iller arasındaki dağılımı ve bu dağılımla ilgili usul ve esasların Bakanlar Kurulu'nca belirleneceği öngörülmektedir.

Bu kuralda Bakanlar Kurulu'nun düzenleme yetkisinin;

- Maliye Bakanlığı'nca KHGM'ne tahsis edilen taşınmazları kapsamadığı,
- Yalnızca bölge ve proje müdürlüğü teşkilatlarıyla sınırlı olduğu,
- Dağıtımın mevcut bölge ve proje müdürlüklerinin hizmet götürdükleri iller arasında yapılması gerektiği,

yönlere sınırlanmış olduğu görülmektedir. Ayrıca, kadro ve pozisyonlar ile personel yönünden Yasa'nın Geçici Madde 3 ve Geçici Madde 4 kurallarına uyma koşulunun bulunduğu, diğer yandan tasfiye ve devir işlerinin nasıl yapılması gerektiğine ilişkin takip eden maddelerde düzenlemelerin yer aldığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 7. maddesinde "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez" denilmektedir. Buna göre, yasa ile yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilebilmesi olanaklı değildir.

Ancak bu kural, ekonomik olayların niteliği, gelişen koşul ve durumlara göre sık sık değişik önlemler alma, bunları kaldırma ve süratli biçimde hareket etme zorunluluğu dikkate alındığında, yasama organının yürütme organını yetkilendirmesini gerekli kılmamasına engel değildir. Bu gibi durumlarda yasama organı, temel kuralları saptadıktan sonra, uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakabilir.

Yasamanın genelliği ve asliliği ilkesi gereği yasa koyucu "genel ve soyut" nitelikli düzenlemelerini, yasa uygulamalarını içerecek düzeyde veya yönetmelikleri gereksiz kılacak somutlukta gerçekleştirebilir. Ancak, bu husus yasamanın takdirinde olup, anayasal bir zorunluluk değildir. Gittikçe gelişen ve farklılaşan toplumsal yaşam, gittikçe artan oranda hızlı karar mekanizmalarına gereksinim doğurmaktadır.

Taşınmazlarının, personel kadro ve pozisyonlarının, taşınırlarının ve diğer araç ve gereçlerinin hangi kuruluşlara verileceği, bunların merkezi idare ile yerel yönetimler arasında nasıl paylaşılacağı hususları ve personel rejiminin temel esasları 5286 sayılı Yasa ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Mülkiyeti hazineye ait olan taşınmazların tahsisi de doğrudan yasayla gerçekleştirilmiş, bu konu Bakanlar Kurulu'nun tasarrufuna bırakılmamıştır. Dolayısıyla, temel kuralların yasayla saptandığı anlaşılmaktadır. Bakanlar Kurulu yukarıda çerçevesi çizilen sınırlar içinde ve Yasa'nın amacına uygun olarak yalnızca bölge ve proje müdürlüğü teşkilatlarına ait kadro ve pozisyonları, personeli, tüm varlıkları, araç, gereç ve taşınır ile KHGM adına tapuya kayıtlı olan taşınmazlar ile hizmet binalarının, mevcut bölge ve proje müdürlüklerinin hizmet götürdükleri illere dağılımı ve bu dağılımla ilgili usul ve esasları belirlemekle yetkili kılınmıştır. Bakanlar Kurulu'nun düzenleme yetkisine getirilen diğer bir sınırlama da Yasa'nın lafzından anlaşılacağı üzere, dağılımın yalnızca bölge ve proje müdürlüklerinin hizmet götürdükleri illerle sınırlı olmasıdır.

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere, yasa koyucunun Bakanlar Kurulu'na tanıdığı düzenleme yetkisi "soyut ve genel" nitelikli olması gereken "yasama" tasarrufunu değil, 5286 sayılı Yasa'nın uygulanmasını sağlama amaçlı bir "yürütme" tasarrufunu kapsamaktadır. Her bir düzenleme yetkisinin, yetkiyi tanıyan yasalardan doğan sınırları olduğu gibi, genel nitelikli diğer yasalar veya aynı alanı düzenleyen özel nitelikteki yasalardan doğan sınırları da vardır. Bunun ötesinde hukukun genel ilkelerinden kaynaklanan uygulama sorunlarının da idari yargının denetimine tabi olduğu ortadadır. Yasa lafzında "usul ve esaslar" ibaresinin geçmiş olması, tek başına "yasama yetkisinin devredilmesi" anlamına gelmemektedir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasanın 2. ve 7. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 6., 8. ve 11. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

C- Yasa'nın Geçici 4. Maddesinin,

1- Birinci Fıkrasının İkinci Tümcesinde Yer Alan "İhtiyaç Duyulan İşlerde" İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, iptali istenen düzenlemeyle bir kurumdaki görevleri sona erdirilen kamu görevlilerinin, devredilen kurumda yeni kadrolarına atanıncaya kadar "ihtiyaç duyulan" işlerde değil, "durumlarına uygun" işlerde görevlendirilmelerinin hukuk devleti ilkesinin bir gereği olduğu, kamu görevlilerinin buldukları kadrolar ve sahip oldukları unvanların, onların görev ve yetkilerini belirleyen bir öge olarak kazanılmış hak oluşturduğu, kamu görevlilerinin durumlarına uygun olmadığı halde sırf ihtiyaç duyulduğu için çalıştırılmalarının kazanılmış hakların korunması ilkesiyle bağdaşmayacağı belirtilerek iptali istenen ibarenin Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Dava konusu ibareyi içeren Geçici Madde 4'de kaldırılan KHGM'nde tüketici biçimde sayılmış bulunan kamu görevlilerinin görevlerinin, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona ereceği, ancak bunların devredilen kurumca yeni bir kadroya atanıncaya kadar eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali haklarını, üretim ve teşvik primi hariç olmak üzere, aynen almaya devam edecekleri belirtilmektedir. Dava konusu ibare, tüm mali ve özlük hakları korunan bu kişilerin devredildikleri kurumca yeni bir kadroya atanıncaya kadar, ihtiyaç duyulan işlerde görevlendirilebileceklerini öngörmektedir. Diğer personel ise devredilen kadro unvanlarıyla görevlerine devam edecektir.

Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir" kuralı yer almıştır. Memurlarla ilgili genel hükümler, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda düzenlenmiştir. Dava konusu kuralda kadroları devredilen kurumda ihtiyaç duyulan işlerde çalıştırılacak kişiler hakkında yapılacak uygulamalarda 657 sayılı Yasa'nın göz önünde bulundurulacağı ve memura yaptırılacak "ihtiyaç duyulan işler" in hizmetin gereklerine ve kazanılan aylık derecesine de uygun nitelikte olacağı açıktır.

Öte yandan, bu kişilerin eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali hakları korunmaktadır. "İhtiyaç duyulan işlerde" çalışma olasılıkları geçici nitelikte olup, yeni bir kadroya atanınca sona erecek bir çalışmadır. Herhalde bu süre ikinci fıkranın birinci tümcesinden anlaşıldığı üzere 6 ayı geçemeyecektir.

Açıklanan nedenlerle; dava konusu ibare Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İptali istenen ibarenin Anayasa'nın 11. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

2- İkinci Fıkrasının Birinci Tümcesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, kaldırılan KHGM'nde görev yapan devlet memurlarının kadrolarının devri konusunda iki farklı uygulamaya gidildiği, Yasa'da sayılı üst düzey memurların Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın Bakanlık Müşaviri ve Hukuk Müşaviri

kadrolarına atanmış sayılacakları hükme bağlanmak suretiyle sayılan kadrolarda görev yapanların kazanılmış haklarını korumaya yönelik bir düzenleme getirilirken, diğer kadrolarda görev yapanların kazanılmış hakları dikkate alınmadan bu memurlar için “derece ve kademelerine uygun olmak kaydıyla Kurumca ihtiyaç duyulan kadrolara atanır” ibaresinin kullanıldığı, bunun makam tazminatı alımında da ayrımcılığa neden olduğu, öte yandan iptali istenen ibareyle, görev unvanları sayılanlar dışındaki personelin durumuna uygun olmayan bir kadroya atanmasının mümkün hale geldiği, oysa ataması yapılacak memurun statüsü ve görev unvanının da derece ve kademesi kadar önemli olduğu, bunu dikkate almayan ibarenin kazanılmış hakları ihlal ettiği; ayrıca düzenlemeyle görev unvanları sayılanlar dışındaki personelin atanacağı kadronun saptanmasında Kuruma, yasama organınca kullanılması gereken bir asli düzenleme yetkisi verildiği belirtilerek, iptali istenen kuralın Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 10., 11. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Geçici Madde 4'ün dava konusu tümceyi içeren ikinci fıkrası, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Bölge Müdürü unvanlı kadrolarda bulunanlar hariç olmak üzere birinci fıkra uyarınca görevleri sona erenler ve İl Müdürü, İl Müdür Yardımcısı ve il müdürlüklerinde Şube Müdürü unvanlı kadrolarda bulunanlar ile devredilen diğer kadro unvanlarının kurum tarafından ihtiyaç duyulmayan kadro unvanlarında çalışan personelin, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen altı ay içinde derece ve kademelerine uygun olmak kaydıyla Kurumca ihtiyaç duyulan diğer kadrolara atanmasını öngörmektedir. Bu uygulamadan hariç tutulan üst unvanlı kadrolarda bulunanlar ise ihdas edilen ekli (1) sayılı listede yer alan Bakanlık Müşaviri (Avukat unvanlı kadrolarda bulunanlar ise Hukuk Müşaviri) kadrolarına atanmış sayılırlar. Düzenlemeye göre ihtiyaç duyulan kadro değişiklikleri 190 sayılı KHK'nın 9. maddesinin son fıkrası uygulanmaksızın anılan KHK hükümlerine göre yapılacaktır. Geçici Madde 4'ün üçüncü fıkrasında devredilen personelden ikinci fıkra uyarınca yeni bir kadroya atanmaların atandıkları kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali hakları toplamının net tutarından (fazla çalışma ücreti hariç) az olması halinde aradaki farkın, farklılık giderilinceye kadar atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tabi tutulmaksızın tazminat olarak ödeneceği öngörülmektedir.

Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesi, herkesin her yönden aynı hukuk kurallarına tabi olması zorunluluğunu ifade etmez. Kişilerin durum ve konumlarındaki farklılık, bunlara farklı hukuk kurallarının uygulanmasını gerektirebilir. Aynı ya da benzer durumda olanların aynı kurallara, farklı durumda olanların da farklı kurallara tabi olması halinde eşitlik ilkesinin zedelendiğinden söz edilemez.

Dava dilekçesinde karşılaştırılması yapılan unvanlı kadrolar arasında hukuksal yönden aynılık ya da benzerlik bulunmamaktadır. Bir kurumda Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Bölge Müdürü unvanlı kadrolar ile daha alt birimler için öngörülen kadrolara bağlanmış hukuksal sonuçlar, görev ve yetkiler ile sorumluluklar bakımından farklılıklar bulunacağı açıktır. Hukuksal yönden farklı konumda bulunanlara farklı uygulama yapılması eşitlik ilkesini ihlal etmez.

Ayrıca, Devlet Memurları Kanunu'nun 91. ve 71. maddelerinde yer alan düzenlemeler dikkate alındığında “durumlarına uygun” ifadesinden, kadroları kaldırılan devlet memurlarının eski sınıflarındaki derecelerine uygun, diğer bir deyimle buna eşit veya daha üst derecedeki yeni bir göreve atanmalarının zorunlu olduğu sonucu çıkmaktadır.

Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan, tahakkuk etmiş ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haktır. Bir statüye bağlı olarak ileriye dönük, beklenen haklar ise bu nitelikte değildir.

5286 sayılı Kanun'un Geçici 4. maddesinde yer alan düzenlemeyle, atamaların kadro derece ve kademelerine uygunluğu zorunluluğunun getirilmiş olması ve üçüncü fıkrada da yeni bir kadroya atanmaların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer mali haklarının güvence altına alındığı gözetildiğinde, kazanılmış hakların ihlal edilmediği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, ne kadar kadroya ihtiyaç duyulduğu ve kimin hangi kadroya atanması gerektiğine ilişkin "idari" tasarrufların "genel ve soyut" nitelikli yasama tasarruflarıyla ilgisi kurulamadığından, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesinin ihlalinin söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2., 7. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 6., 8., 11. ve 128. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

Şevket APALAK ve Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır.

D- Yasa'nın Geçici 5. Maddesinin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, bütçe kanunlarına bütçe dışı hüküm konulmaması, mevcut kanunların hükümlerini açıkça veya dolaylı değiştiren veya kaldırılan hükümlerin getirilmemesinin Anayasa'nın 161. maddesinden doğan bir zorunluluk olduğu, bir yasa kuralı nasıl aynı nitelikte bir yasa kuralıyla değiştirilebilirse, bütçe yasalarının da aynı yöntemle hazırlanmış ve kabul edilmiş bir bütçe yasası ile değiştirilmesi gerektiği, dava konusu kuralın ise KHGM'nün yatırım projeleri ve ödeneklerinin Yüksek Planlama Kurulu kararı ile ilgili kurum ve kuruluşlara devredilmesini öngörmesi nedeniyle Anayasa'nın 2., 11., 87., 161., 162., ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Geçici Madde 5'in birinci fıkrasında, halefiyet sorunu düzenlenmektedir. Kural, kaldırılan KHGM tarafından yapılmış olan sözleşmelere, devir durumuna göre ilgili idarenin halef olacağını, adı geçen Genel Müdürlüğün leh ve aleyhine açılmış davalar ve icra takiplerinde devir durumuna göre ilgili idarenin kendiliğinden taraf sıfatını kazanacağını öngörmektedir.

Dava konusu ikinci fıkra ise kaldırılan KHGM'ne yılı bütçe yasasıyla öngörülmüş yatırım projeleriyle bunlara ilişkin ödeneklerin hangi kuruma devredileceğini düzenleyen bir halefiyet kuralı niteliğindedir. Kuralın konusu "yatırım" olduğundan, yatırım projeleri ve ödeneklerinin hangi kuruma devredileceği hususu, ülkenin ekonomik yatırımları konusunda yetkili mercii olan Yüksek Planlama Kurulu kararına bırakılmıştır.

Anayasa'nın 161. maddesi bütçenin hazırlanması ve uygulanmasını, 162. maddesi de bütçenin görüşülmesi usullerini düzenlemektedir. 163. maddesi ise bütçelerde değişiklik yapabilme esaslarını düzenlemektedir. Bu maddeye göre, merkezi yönetim bütçesiyle verilen ödenek, harcanabilecek miktarın sınırını gösterir. Harcanabilecek miktar sınırının Bakanlar Kurulu kararıyla aşılabileceğine dair bütçelere hüküm konulamaz. Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname ile bütçede değişiklik yapmak yetkisi verilemez. Carî yıl bütçesindeki

ödenek artışını öngören değişiklik tasarılarında ve carî ve ileriki yıl bütçelerine malî yük getirecek nitelikteki kanun tasarı ve tekliflerinde, belirtilen giderleri karşılayabilecek malî kaynak gösterilmesi zorunludur.

Özel hazırlama, görüşme ve değişiklik yapma usulü öngörülen bütçe yasasıyla bir kurum için öngörülen ödeneklerin, kurumun kaldırılmasıyla hangi kuruma yönlendirileceğine ilişkin halefiyet kuralı, yeni bir bütçe düzenlemesi niteliğinde değildir. Yasayla kaldırılan ve yetkileri farklı bir kuruma devredilen bir kuruma tahsis edilen ödeneklerin hangi kurumca kullanılacağına, ayrıca, yeni bir bütçe hazırlama ve görüşme süreci sonrasında kabul edilebilecek bir yasayla yapılması zorunlu değildir. Yine Anayasa'nın 163. maddesinde, "cari yıl ve ileriki yıl bütçelerine mali yük getir"menin belirtilen giderleri karşılayacak mali kaynak gösterilmesi koşuluyla yasayla olanaklı olduğu dikkate alındığında, yasayla kaldırılan bir kuruma tahsis edilen ödeneklerin, görevin devredildiği kurumlara yasayla devredilmesinde Anayasa'ya aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 161., 162. ve 163. aykırı değildir. İptali isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2., 11. ve 87. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamıştır.

E- Yasa'nın Geçici 6. Maddesinin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Bakanlar Kurulu'na Anayasa'ya aykırı olarak genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz şekilde düzenleme yetkisinin verildiği, asli düzenleme niteliği taşıyan bu kuralın, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenen Geçici Madde 6'nın ikinci fıkrasında, yapılacak devir işlemlerine ilişkin usul ve esasların Bayındırlık ve İskân, İç İşleri ve Maliye Bakanlıkları ile Devlet Personel Başkanlığı'nın uygun görüşleri alınarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu'nca belirleneceği hükme bağlanmaktadır. Maddenin birinci fıkrasında "bu kanun uyarınca" yapılacak devir işlemlerinin Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde tamamlanacağı ve bu süre içinde 3202 sayılı Yasa'da belirtilen görevlerin mevcut personel eliyle yürütüleceği belirtilmektedir.

5286 sayılı Yasa bir bütün halinde değerlendirildiğinde, atamalara, kadro nakillerine, kaldırılan kurumun yetkilerinin hangi kurumlarca ve hangi usul çerçevesinde kullanılacağına ilişkin ayrıntılı hükümlerin düzenlenmiş bulunduğu görülmektedir. İptali istenen düzenlemede ise, somut devir işlemlerinin nasıl yürütüleceğine ilişkin koşullu yetkilendirme söz konusudur. Yasa koyucunun çerçeve, usul ve esasları belirledikten sonra, bu konudaki düzenlemeler için yürütme organını görevlendirmesinin, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 2., ve 7. maddelerine aykırı değildir. İptali isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 6., 8. ve 11. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

F- Yasa'nın Geçici 7. Maddesinin Birinci Fıkrasının Birinci Tümcenin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, bir önceki kuralın iptali isteminde dile getirilen gerekçelere ek olarak ayrıca, düzenlemeyle Maliye Bakanlığı'nın, yasama organının, kuruluşların bütçe ödeneklerini birinci düzey fonksiyonlar halinde kabul ederek, bölümler itibariyle ortaya koyduğu iradesine aykırı bir şekilde kuruluş bütçeleri üzerinde istediği değişikliği yapabileceği, bunun ise yasama organının iradesine aykırı olduğu, bu nedenle iptali istenen kuralın, Anayasa'nın 2., 11., 87., 161., 162. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Dava konusu kural, kaldırılan KHGM'yle ilgili, bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin olarak fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırma ayırımına bakılmaksızın gerekli görülen her türlü kurum içi ve kurumlar arası aktarmalar ile diğer bütçe ve muhasebe işlemlerini yapmaya Maliye Bakanını yetkilendirmektedir.

Maliye Bakanlığı'na tanınmış bulunan yetki, yasa gereği kaldırılmış bulunan KHGM için öngörülen bütçe ödeneklerinin devri ve harcama yetkisinin aktarılması, bütçe ve muhasebe işlemlerinin yapılması ile sınırlı bir yetki olup, bütçe yasasında değişiklik yapma niteliği değil, kurumlararası aktarma niteliği bulunduğundan, bunun için gerekli olan "yasal yetkilendirme" koşulu sağlanmış bulunmaktadır. Aktarmaların yapılması da zorunludur. Çünkü personel ve projelerin aktarıldığı kurumlara, bu görev ve sorumlulukların üstesinden gelebilmek için bütçe yasasıyla kaldırılan kurum için öngörülen bütçenin de ilgili kurumlara aktarılması gerekmektedir. Yasanın uygulanmasını gösterme niteliğindeki somut idari tasarrufun "yasama" tasarrufu olarak nitelendirilmesi olası görülmediğinden, yasama yetkisinin devredilmezliği kuralına aykırı bir düzenlemeden söz etme olanağı bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 161., 162., 163. maddelerine aykırı değildir. İptali isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2., 11. ve 87. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

Zehra Ayla PERKTAŞ bu görüşe katılmamışlardır

VI- SONUÇ

13.1.2005 günlü, 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un :

1- 6. maddesiyle, 9.5.1985 günlü, 3202 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'a eklenen;

a- Ek Madde 1'in,

b- Ek Madde 2'nin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının birinci tümcenin,

Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Geçici 1. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

3- Geçici 4. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinde yer alan "... ihtiyaç duyulan işlerde ..." ibaresi ile ikinci fıkrasının birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Şevket APALAK ile Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

4- Geçici 5. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

5- Geçici 6. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

6- Geçici 7. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Zehra Ayla PERKTAŞ'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

18.6.2009 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya
KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
Mustafa YILDIRIM

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

AZLIK OYU

5286 sayılı Yasa'nın geçici 4. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinde, kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde kadroları tek tek sayılan görevlilerin ihtiyaç duyulan işlerde görevlendirilebilecekleri belirtilmektedir.

Maddenin ikinci fıkrasının birinci tümcesinde de kadroları sayılanlardan kimi üst görevliler ayrılarak diğerlerinin derece ve kademelerine uygun olmak kaydıyla Kurumca ihtiyaç duyulan diğer kadrolara atanacakları vurgulanmıştır.

Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüştür. Aktarılan fıkraya göre memurların atama ile görev ve yetkilerinin ancak yasayla kurallaştırılabileceği anlaşılmaktadır. Kurallaştırmanın belirgin ilkelerle oluşacağı ise kuşkusuzdur.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu da kadrosuz memur alıştıramayacağını, memurluğun kazanımı ile yer ve görev değiştirmelerinin atama ile gerçekleşeceğini öngörmektedir. Kamu görevini yürütecek kişilerin konum ve yetkilerinin belirgin, öngörülebilir ve kazanımları korur bir nitelik içermeleri bu ilkelerin doğal sonucudur. Ayrıca, Devlet memurlarının yaptıkları görevler için gerekli bilgi ve deneyim düzeyini gösteren kariyer ile kamu hizmetine girme, ilerleme ve görevin sona ermesi sürecinde aranan liyakat ilkeleri de kamu görevlisi işlevlerini belirleyen temellerdir.

Bu bakımdan kamu hizmeti, kadro, kadronun bulunduğu sınıf gibi özlük hareketleri içinde kazanımları ve belirginliği esas alan atama olgusu Devlet memuru oluşunun başlangıç ve süren hukuksal varlık nedenidir. "İhtiyaç" olarak belirtilen kamu görevinin yürütümünü sağlayan koşullar ve ortam ise atama istencinin sergilenmesinin öncesine ait yönetsel bir değerlendirme olup, uygun sınıf ve kadro olgusunu zorunlu kılar.

Öte yandan, Devlet memurunun kazanımları salt derece ve kademe konusu değildir. Bunlar yanında kariyer ve liyakat ilkeleri doğrultusunda kamu görevlisinin bulunduğu özlük durumunun da değerlendirilmesi, yok sayılmaması gerekir. "Atama" koşul işleminin anayasal dayanağı olan yasayla düzenleme gereği, atama sırasında ölçüt olacak ilkeleri, başka bir aktarımla liyakat ve kariyerin esas alınacağını göstermekte ve buna anayasal bir zemin hazırlamaktadır. Böylece oluşan sonuç ise atama veya görevlendirme sırasında ihtiyaın ancak kamu görevlisinin yürüttüğü ödevlerle kazandığı yeteneklerle zdeşleştiğinde ölçüt olabileceğidir.

Bu durumda, kamu görevlisinin derece ve kademe dışında, kariyer ve liyakatını esas almayarak; belirsiz, geniş değerlendirme ve yorumlara açık "ihtiyaç duyulma" gibi bir yaklaşıma dayanan geçici dördüncü maddenin davaya konu ibaresi ve tmcesi Anayasa'nın 2. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Açıkladığım görüşle karara karşıyım.

ye
şevket APALAK

KARşIOY GEREKÇESİ

13.01.2005 günlü, 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

1- Geçici 4. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinde yer alan “ihtiyaç duyulan işlerde” ibaresinin incelenmesi;

Maddede kaldırılan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nde sayılan görevlilerin görevlerinin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona ereceği, ancak bunların devredilen kurumca yeni bir kadroya atanıncaya kadar “ihtiyaç duyulan işlerde” görevlendirilebilecekleri öngörülmektedir.

Anayasa’nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesinin ön koşullarından birisi hukuk güvenliği ilkesidir. Hukuki güvenlik ilkesi kazanılmış hakların korunmasını da kapsamakla birlikte, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm işlem ve eylemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletinde yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirmektedir. Bu nedenle geleceğe yönelik statü hukukunda yapılacak yasal düzenlemelerde, daha önce tesis edilmiş bulunan ve kişilerin lehine hukuki sonuçlar doğuran işlemlerin gözetilmesi gerekmektedir.

Dava konusu kuralda Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nde görevleri sona erdirilen kamu görevlilerinin devredilen kurumda yeni bir kadroya atanıncaya kadar “ihtiyaç duyulan işlerde” çalıştırılacağı belirtilmek suretiyle, liyakat ve kariyer ve esaslarına göre kazanılmış hakların gözetilmediği açık olup hukuki güvenlik ilkesi ihlal edildiğinden Anayasa’nın 2. maddesine aykırıdır.

2- Geçici 4. maddesinin ikinci fıkrasının birinci tümcesinin incelenmesi;

Kuralda; “Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, 1. Hukuk Müşaviri, Daire Başkanı ve Bölge Müdürü ünvanlı kadrolarda bulunanlar hariç olmak üzere birinci fıkra uyarınca görevleri sona erenler ve İl Müdürü, İl Müdür Yardımcısı ve İl Müdürlüklerinde Şube Müdürü ünvanlı kadrolarda bulunanlar ile devredilen diğer kadro ünvanlarından ilgili kurum tarafından ihtiyaç duyulmayan kadro ünvanlarında çalışan personel, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen altı ay içinde derece ve kademelerine uygun olmak kaydıyla kurumca ihtiyaç duyulan diğer kadrolara atanır.” denilmektedir. Buna göre kuralda sayılan personelin derece ve kademelerine uygun olmak kaydıyla Kurumca “ihtiyaç duyulan kadrolara” atanabilecekleri öngörülmektedir.

Kuralda, aynı maddenin birinci fıkrasında yer alan “ihtiyaç duyulan işlerde” ibaresi ile ilgili iptal gerekçemizde ayrıntılı olarak belirtilen nedenlerle liyakat ve kariyer esaslarına göre kazanılmış hakların gözetilmediği ve hukuki güvenlik ilkesinin ihlal edildiği açık olup, düzenleme Anayasa’nın 2. maddesine aykırıdır.

3- Geçici 5. maddesinin ikinci fıkrasının incelenmesi;

Fıkroda, “Adı geçen Genel Müdürlüğün yatırım projeleri ve ödenekleri bu Kanun çerçevesinde Yüksek Planlama Kurulu kararı ile ilgili kurum ve kuruluşlara devredilir.” denilmektedir.

Anayasa’nın 87. maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri yasa koymak, değiştirmek ve kaldırmak yanında bütçe tasarısını görüşmek ve kabul etmek olarak belirtilmiş olup, 88 ve 89. maddelerinde yasa, tasarı ve tekliflerinin Büyük Millet Meclisince görüşülmesi usul ve esasları ile yayımlanması, 162. maddesinde ise bütçe yasa

tasarılarının görüşülme usul ve esasları düzenlendikten sonra, 163. maddesinde bütçelerde değişiklik yapılabilmesi esasları belirtilmektedir.

Bu durumda; bütçe yasası ve diğer yasaların görüşülmesi ve kanunlaşması usul ve esasları arasında farklılıklar bulunması karşısında herhangi bir yasa ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe yasası ile veya herhangi bir yasa da yer alan bir hükümle bütçe yasasında değişiklik yapılması mümkün değildir.

Dava konusu kuralda ise; bütçe yasası ile kabul edilerek yasalaşmış bulunan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne tahsis edilen ödeneklerin, bütçe yasası dışında tamamen ayrı usule tabi olarak çıkarılan 5286 sayılı Yasa'nın verdiği yetkiye istinaden Yüksek Planlama Kurulu kararı ile ilgili kurum ve kuruluşlara devredileceği öngörülmekte olup, bu haliyle Anayasa'nın 87., 161., 162. ve 163. maddelerine aykırıdır.

4- Geçici 7. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin incelenmesi;

İptali istenilen tümcenin yer aldığı fıkrada; "Bu kanunun uygulanmasına ilişkin olarak fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırma ayırımına bakılmaksızın gerekli görülen her türlü kurum içi ve kurumlar arası aktarmalar ile diğer bütçe muhasebe işlemlerini yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir. Yukarıdaki bütçe işlemlerine ilişkin olarak 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu ve diğer Kanunlardaki aktarma yasakları uygulanmaz." denilmektedir.

Yasa'nın geçici 5. maddesinin ikinci fıkrasına ilişkin Anayasa'ya aykırılık gerekçesinde ayrıntılı olarak belirtildiği gibi bütçe yasası ve diğer yasaların yasalaşma usulündeki farklılıklar karşısında, herhangi bir yasa ile bütçe yasasında değişiklik yapılamayacağı açıktır.

Diğer taraftan Anayasa'nın 163. maddesinde bütçelerde değişiklik yapılabilme esasları belirtilmiş olup, buna göre bütçelerde yasal düzenlemeler dışında herhangi bir değişiklik yapılması mümkün değildir.

Dava konusu kural ise Maliye Bakanına kuruluş bütçesi üzerinde fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırma ayırımına bakılmaksızın her türlü kurum ve kurumlar arası aktarmalar ile diğer bütçe ve muhasebe işlemlerini yapma yetkisi verdiği için, Anayasa'nın 87., 161., 162. ve 163. maddelerine aykırıdır.

Açıklanan nedenle 13.01.2005 günlü 5286 sayılı Yasa'nın geçici 4. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesinde yer alan "ihtiyaç duyulan işlerde" ibaresi ile ikinci fıkrasının birinci tümcesinin, geçici 5. maddesinin ikinci fıkrasının, geçici 7. maddesinin birinci fıkrasının birinci tümcesinin iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

[R.G. 23 Ekim 2010 – 27738]

— • —

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2009/33

Karar Sayısı : 2010/78

Karar Günü : 3.6.2010

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay 11. Dairesi

İTİRAZIN KONUSU : 8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'na 13.11.1981 günlü, 2559 sayılı Yasa'nın 4. maddesiyle eklenen Ek Geçici Madde 16'nın, Anayasa'nın 2., 7., 12., 13., 49. ve 128. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Resen emeklilik kararının kaldırılması, bu sebeple emeklilikte geçirilen sürenin fiili hizmete ve emekliliğe sayılması, anılan süredeki maaş ve özlük hakları farklarının güncel değeri üzerinden yasal faizi ile birlikte tazmin edilmesi istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Danıştay 11. Dairesi, iptali için başvurmuştur.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

“Merkez Valisi olarak görev yapmış olan davacı Güngör Aydın tarafından, 29.1.1982 tarih ve 8/4226 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile resen emekliye sevk edilmesine ilişkin işlemin iptali ve yeniden merkez valisi olarak atandığı tarihe kadar, emekli statüsünde geçirdiği 8 yıl 3 ay 22 günlük sürenin fiili hizmetine eklenerek emeklilik yönünden değerlendirilmesi ve emekli maaşı ile merkez valisi maaşı arasındaki maaş ve özlük hakları farkının bugünkü değeri üzerinden yasal faiziyle birlikte ödenmesi için davalı idarelere yaptığı başvuruların reddine ilişkin işlemlerin iptali ve resen emekliye sevk edilmesine dayanak olan 2559 sayılı Yasanın Anayasaya aykırı olduğu ileri sürülerek iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması istemiyle Başbakanlık ve İçişleri Bakanlığına karşı açılan davaya ait dosya incelenerek gereği görüldü:

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasınının 12. maddesinin 1. fıkrasında, herkesin, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu; 13. maddesinde, temel hak ve hürriyetlerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı; 49. maddesinde ise, çalışmanın, herkesin hakkı ve ödevi olduğu, devletin, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı hükümleri yer almaktadır.

Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, kamu kesiminde çalışanlar da dahil olmak üzere tüm çalışanların yaşam seviyesini yükseltmek, çalışanları korumak ve çalışmayı

desteklemekle yükümlü olan devletin öncelikle, gereken yeterlilik ve özellikleri taşımaları nedeniyle fiilen çalışan kişilerin mevcut işlerini kaybetmemeleri için gerekli olan önlemleri almakla yükümlü olduğu anlaşılmakta olup, fiilen çalışan ve yaptıkları iş için gerekli olan niteliklere ve yeterliliğe sahip olan kişilerin, haklı bir nedene dayanmayan çeşitli gerekçelerle çıkarılan yasalarla işlerine son verilmesinin, çalışma hakkının özüne dokunmak anlamına geleceği sonucuna varılmaktadır.

14.11.1981 tarih ve 17514 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, 2559 sayılı 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun Üçüncü Maddesi ile Onbeşinci Maddesinin (h) Fıkrasının Değiştirilmesine ve Otuzdokuzuncu Maddesine (j) Fıkrası ve Bu Kanuna Geçici ve Ek Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanunun 4. maddesinde, “5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki ek geçici maddeler eklenmiştir:

EK GEÇİCİ MADDE 1.-Yirmi fiili hizmet yılını veya ellibeş yaş ve on fiili hizmet yılını dolduran iştirakçilerden, 31 Aralık 1981 tarihine kadar emekliliklerini isteyen ve bu madde hükümlerine göre emekli edilmeleri kurumlarınca kabul edilenlere değişik 41 inci madde uyarınca aylık bağlanır ve emekli ikramiyeleri % 25 fazlası ile ödenir.

EK GEÇİCİ MADDE 2.- Ek geçici 1. maddede yazılı durumda bulunan iştirakçilerden anılan maddede belirtilen süre içinde emekliliklerini istememiş olanlar 31 Ocak 1982 tarihine kadar, atanmaları Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılmış olanlar atanmalarındaki usule göre, diğerleri müşterek kararlarla resen emekliye sevk edilebilirler.

Herhangi bir Bakanlığa bağlı olmayan Kuruluşlardaki iştirakçiler hakkında da yetkili organların teklifi, Maliye Bakanının önerisi üzerine müşterek kararlarla yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır.

Bunlara değişik 41 inci madde hükümlerine göre aylık bağlanmakla beraber emekli ikramiyeleri %15 fazlasıyla ödenir.” kurallarına yer verilmiştir. (Davacının resen emekliye sevkine dayanak oluşturan Ek Geçici 2. madde, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun Ek Geçici 16. maddesi olarak Kanun metnine dahil edilmiştir.)

Bu hükümler ile idareye verilen takdir yetkisi uyarınca, dava konusu edilen 29.1.1982 tarih ve 8/4226 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, aralarında davacının da bulunduğu 33 merkez valisi, herhangi bir gerekçe göstermeksizin resen emekli edilmiş; daha sonra, 17.5.1990 tarih ve 90/467 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile resen emekli edilenlerin bir kısmı ve davacı açıktan merkez valisi kadrolarına atanmışlardır.

Davacının ve yukarıda belirtilen diğer merkez valilerinin, resen emekliye sevk edilmelerine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararında herhangi bir gerekçe gösterilmemesi ve daha sonra yeniden merkez valisi olarak atanmaları, bu kişilerin yürüttükleri görevin gerektirdiği niteliklere ve yeterliliğe sahip olmalarına karşın, o dönemin koşullarının sonucu olarak emekliye sevk edildiklerini göstermektedir. Bu durumun, mülki idare amirleri sınıfında uzun süre kamu hizmeti yapmış olan ve daha sonra da tecrübelerinden kamu hizmetlerinde yararlanılabilecek ilgili kişilerin çalışma haklarını ihlal ettiği açıktır.

Buna göre, bakılan uyuşmazlıkta uygulanacak kural niteliğinde bulunan ve idareye, kamu yararı ve hizmet gerekleri bakımından herhangi bir haklı nedene dayanmaksızın ilgilileri resen emekliye sevk etme konusunda yetki veren ve davacının da resen emekliye sevk edilmesine dayanak oluşturan, 2559 sayılı 5434 sayılı T.C. Emekli

Sandığı Kanununun Üçüncü Maddesi ile Onbeşinci Maddesinin (h) Fıkrasının Değiştirilmesine ve Otuzdokuzuncu Maddesine (j) Fıkrası ve Bu Kanuna Geçici ve Ek Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanunun 4. maddesi ile 5434 sayılı Kanuna eklenen Ek Geçici 16. maddenin Anayasanın 12., 13. ve 49. maddelerine aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer yandan, Anayasa'nın 2. maddesinde hukuk Devleti ilkesi vurgulanırken, 7. maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği hükümleri yer almıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasına göre ise, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Anayasa Mahkemesinin 3.4.2007 gün ve E:2005/52, K:2007/35 sayılı kararında da belirtildiği gibi, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine göre bu düzenlemelerin açık, öngörülebilir ve sınırlarının belirli olması zorunludur. Temel kuralları koymadan, ölçüsünü belirlemeden ve sınırı çizmeden idareye düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralı, Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesine olduğu gibi yasama yetkisinin devredilmezliğini öngören 7. maddesine de aykırılık oluşturacaktır.

Emekli Sandığı iştirakçilerinin zorunlu yaş haddinin, genel olarak, 65 yaşın doldurulduğu tarih olarak belirlenmiş olmasına karşın, 2559 sayılı Kanunun 4. maddesiyle 5434 sayılı Kanuna eklenen Ek Geçici 16. madde ile bazı kamu görevlilerinin yaş haddinden çok önce resen emekliye sevk edilebilmeleri öngörülmektedir. Yasa kuralında, resen emekliye sevk konusunda herhangi bir ölçüt belirlenmemiş ve yasa kuralının uygulaması tamamen idarenin takdirine bırakılmıştır.

Yasa ile ölçütleri ve uygulama esasları belirlenmeden, çerçevesi çizilmeden resen emekliye sevk konusunda idareye sınırsız yetki verilmesi yasa ile düzenleme anlamına gelmemektedir ve bu şekilde, bir düzenleme yoluna gidilmeden idareye sınırsız takdir yetkisinin bırakılması yasama yetkisinin devri niteliği taşımaktadır. Bu durum hukuk devleti ilkesine de aykırılık oluşturacağından, 2559 sayılı Kanunun 4. maddesi ile 5434 sayılı Kanuna eklenen Ek Geçici 16. maddenin Anayasanın yukarıda yer verilen 2., 7. ve 128. maddelerine de aykırı olduğu anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle ve 2949 sayılı Kanunun 28. maddesi gereğince, 14.11.1981 tarih ve 17514 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 2559 sayılı 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun Üçüncü Maddesi ile Onbeşinci Maddesinin (h) Fıkrasının Değiştirilmesine ve Otuzdokuzuncu Maddesine (j) Fıkrası ve Bu Kanuna Geçici ve Ek Geçici Maddeler Eklenmesine Dair Kanunun 4. maddesi ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa eklenen Ek Geçici 16. maddenin Anayasanın 2., 7., 12., 13., 49. ve 128. maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle iptali için Anayasa Mahkemesine

başvurulmasına, dosyada bulunan belgelerin onaylı bir örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine 23.1.2009 gününde oybirliği ile karar verildi.”

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu’na, 13.11.1981 günlü, 2559 sayılı Yasa’nın 4. maddesiyle eklenen ek geçici 16. maddesi şöyledir:

“Ek geçici 1 nci maddede yazılı durumda bulunan iştirakçilerden anılan maddede belirtilen süre içerisinde emekliliklerini istememiş olanlar 31 Ocak 1982 tarihine kadar; atanmaları Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılmış olanlar atanmalarındaki usule göre, diğerleri müşterek kararlarla resen emekliye sevkedilebilirler.

Herhangi bir Bakanlığa bağlı olmayan Kuruluşlardaki iştirakçiler hakkında da yetkili organlarının teklifi, Maliye Bakanının önerisi üzerine müşterek kararlar yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanır.

Bunlara değişik 41 nci madde hükümlerine göre aylık bağlanmakla beraber emekli ikramiyeleri % 15 fazlasıyla ödenir.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Mahkeme, başvuru kararında Anayasa’nın 2., 7., 12., 13., 49. ve 128. maddelerine dayanmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ’ın katılımlarıyla 7.5.2009 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- İtiraz Konusu Kuralın Anlam ve Kapsamı

İtiraz konusu kural kapsamına girenlerin belirlenmesinde, 2559 sayılı Yasa’nın 4. maddesiyle 5434 sayılı Yasa’ya eklenen ek geçici 15. ve ek geçici 18. maddelerin gözetilmesi gerekmektedir.

5434 sayılı Yasa’nın ek geçici 15. maddesinde, yirmi fiili hizmet yılını veya ellibeş yaş ve on fiili hizmet yılını dolduran iştirakçilerden, 31 Aralık 1981 tarihine kadar emekliliklerini isteyen ve bu madde hükümlerine göre emekli edilmeleri kurumlarınca kabul

edilenlere aylık bağlanması ve emekli ikramiyelerinin % 25 fazlası ile ödenmesi öngörülmüştür.

5434 sayılı Yasa'nın ek geçici 18. maddesinde ise Anayasa Mahkemesi üye ve yedek üyeleri ile raportörleri, hâkimlik ve savcılık mesleklerinde veya bu mesleklerden sayılan görevlerde bulunanlar, Danıştay ve Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay savcı ve yardımcılarını, tıp doktorları, üniversitelerin, İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin, Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademilerinin, Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin, Türkiye ve Orta – Doğu Amme İdaresi Enstitüsünün öğretim üye ve yardımcılarını ile subay, astsubay, uzman çavuş ve uzman jandarmalar hakkında itiraz konusu kuralın uygulanmayacağı belirtilmiştir.

İtiraz konusu 5434 sayılı Yasa'nın ek geçici 16. maddesiyle, ek geçici 15. maddede yazılı durumda bulunan iştirakçilerden 31 Aralık 1981 tarihine kadar emekliliklerini istememiş olanların, 1 Ocak 1982 ilâ 31 Ocak 1982 tarihleri arasında atanmaları Bakanlar Kurulu Kararı ile yapılmış olanların atanmalarındaki usule göre, diğerlerinin ise müşterek kararla resen emekliye sevkedilebilmeleri, emekli aylığı bağlanmakla beraber emekli ikramiyelerinin de % 15 fazlasıyla ödenmesi öngörülmüştür.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında itiraz konusu kuralla idareye bir kısım kamu görevlilerini resen emekliye sevk etme yetkisi verildiği, bu yetkinin ölçütlerinin ve uygulama esaslarının yasa ile belirlenmediği, uygulamanın tamamen idarenin takdirine bırakıldığı, kural gereğince otuzüç merkez valisinin herhangi bir gerekçe gösterilmeden resen emekliye sevk edildikleri, bunlardan bir kısmının daha sonra açıktan atama suretiyle merkez valisi kadrolarına atandıkları, Devletin kamuda olanlar dahil olmak üzere tüm çalışanların yaşam seviyelerini yükseltmek, çalışanları korumak ve çalışmayı desteklemekle yükümlü olduğu, haklı nedene dayanmayan gerekçelerle yasa kuralıyla işe son vermenin çalışma hakkının özüne dokunduğu, bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2., 7., 12., 13., 49. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Anayasa'nın 7. maddesinde “Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez.”, 128. maddesinde ise “Devletin, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslî ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir...” denilmektedir.

5434 sayılı Yasa'nın 40. maddesinde Emekli Sandığı iştirakçilerinin zorunlu yaş haddi, istisna tutulanlarda 60, diğerlerinde 65 yaşın doldurulduğu tarih olarak belirlenmiş

olduğu halde itiraz konusu kuralla, yirmi fiili hizmet yılını veya ellibeş yaş ve on fiili hizmet yılını dolduran iştirakçileri, sınırlı süreli de olsa idarenin resen emekliye sevk edebilmesi düzenlenmiş, bu koşullara sahip olanlar arasından resen emekliye sevk edilecek kişilerin belirlenmesinde herhangi bir ölçüt getirilmeyerek inisiyatif tamamen idareye verilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine göre düzenlemelerin açık, öngörülebilir ve sınırlarının belirli olması, keyfiliğe neden olabilecek uygulamalara yol açmaması gerektiğinden, resen emekliye sevk edilecek kişilerin belirlenmesinde yetkiyi tamamen idareye bırakan kuralın hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı açıktır. Ayrıca, yasa ile esasları belirlenmeden, çerçevesi çizilmeden idareye yetki verilmesi yasa ile düzenleme anlamına da gelmez.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

İtiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 2., 7. ve 128. maddelerine aykırı görülerek iptaline karar verilmiş olduğundan ayrıca Anayasa'nın 12., 13. ve 49. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

VI- SONUÇ

8.6.1949 günlü, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'na 13.11.1981 günlü, 2559 sayılı Yasa'nın 4. maddesiyle eklenen Ek Geçici Madde 16'nın Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 3.6.2010 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz
PAKSÜT

Üye
Fulya
KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Zehra Ayla
PERKTAŞ

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Nuri NECİPOĞLU

[R.G. 23 Ekim 2010 – 27738]

— • —

Yargıtay Kararları

Yargıtay 2. Hukuk Dairesinden:

Esas :2010/3709

Karar :2010/15055

YARGITAY İLAMI

İncelenen Kararın:

Mahkemesi : Solhan Sulh Hukuk Mahkemesi

Tarihi : 15/9/2008

Numarası : Esas no: 2008/53 Karar no: 2008/61

Davacı : Ali Rıza Doğüm

Kısıtlanması İstenen : Orhan Doğüm

Davalı : Kamu Hukuku

Dava Türü : Vesayet

Temyiz Eden : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen hükmün kanun yararına bozulması Adalet Bakanlığının yazısı üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Vesayet altına alınması talep edilen Orhan 1/1/1994 doğumlu olup, ergin değildir. Ana ve babasının velayeti altındadır (TMK.md. 335/l). Dosyaya sunulan rapora göre zihinsel özürlü olduğu ve kısıtlama nedeninin bulunduğu bildirilmiştir. Türk Medeni Kanununun 419/2. maddesi gereğince, gerek duyulduğunda henüz ergin olmayanın da kısıtlanmasına karar verilebilir; ancak kısıtlama kararı ergin olduktan sonra sonuç doğurur. Kısıtlanması talep edilen küçük Orhan, ergin olmadığına ve ana ve babasının velayeti altında bulunduğuna göre ergin olduktan sonra sonuç doğuracak kısıtlama kararının şimdiden verilmesini gerektiren neden ve olgular tartışılıp değerlendirilmeden, hüküm kurulması doğru bulunmamıştır.

SONUÇ: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6. maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeple kabulü ile hükmün sonuca etkili olmamak üzere **BOZULMASINA**, oybirliğiyle karar verildi. 22/9/2010

[R.G. 23 Ekim 2010 – 27738]

— • —

Yargıtay 18. Hukuk Dairesinden:

Esas No : 2010/6749

Karar No : 2010/9494

YARGITAY İLAMI

Davacılar Oktay Çapkan'a velayeten Nazmi Çapkan, Mecbure Çapkan ile davalı Nüfus Müdürlüğü arasındaki davada Hizan Asliye Hukuk Mahkemesince verilen ve Yargıtay'ca incelenmeksizin kesinleşmiş bulunan 24/6/2008 günlü ve 2008/17-28 sayılı kararın yürürlükteki hukuka aykırı olduğu savıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 25/5/2010 gün ve Hukuk-2010/121823 sayılı yazısıyla kanun yararına temyiz edilerek bozulması istenilmiş olmakla, dosyadaki tüm kağıtlar okunup gereği düşünüldü:

YARGITAY KARARI

Nazmi ve Mecbure Çapkan tarafından açılan davada, küçük çocukları Oktay Çapkan'ın 1/7/2001 olan doğum tarihinin 7/5/2004 olarak düzeltilmesinin talep edildiği, mahkemece yapılan yargılama sonucunda doğum tarihinin 1/11/2004 olarak düzeltilmesine karar verildiği, hükmün temyiz olunmaksızın kesinleştiği, Oktay Çapkan'ın 7/5/2004 tarihinde nüfus kütüğüne tescil edildiği anlaşılmıştır.

Bir kimsenin doğmadan önce nüfus kütüğüne tescili mümkün değildir. Hakim nüfus kayıtlarında düzeltme yaparken kayıtlar arasında çelişki meydana getirmemeye ve hayatın doğal akışına ters düşecek durumlara yol açmamaya özen göstermesi gerekirken, bu hususa dikkat edilmeksizin yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.

Bu itibarla yukarıda açıklanan nedenlerle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının temyiz itirazlarının kabulü ile hükmün HUMK.'nun 427. maddesi gereğince sonuca etkili olmamak kaydıyla kanun yararına BOZULMASINA ve gereği yapılmak üzere kararın bir örneği ile dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine, 24/6/2010 gününde oybirliğiyle karar verildi.

[R.G. 26 Ekim 2010 – 27741]

 [İçindekilere dön](#)

Yargıtay Başkanlığından:

YARGITAY İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME BÜYÜK GENEL KURULU KARARI

ESAS NO : 2004/1
KARAR NO : 2010/1
KARAR TARİHİ : 30.04.2010

ÖZET:

“1- 3116 sayılı Yasa hükümlerine göre yapılıp kesinleşen ve tapuya tescil edilen orman kadastro (tahdit) sınırları içinde bulunan ve 1996/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile kabul edilen konunun bu içtihadı birleştirmenin kapsamı dışında olduğuna, aynı yasa hükümlerine göre yapılıp kesinleşen, ancak tapuya tescil edilmeyen yerlerde 5653 sayılı Yasa ile değişik 3116 sayılı Yasa hükümlerine göre maki komisyonlarının yaptığı işlemlerin tespit niteliği taşıdığına, teknik ve hukuki anlamda orman kadastro (tahdit) sınırı dışına çıkarma işlemi olmadığına,

2- 27/01/2009 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 5831 sayılı Yasanın 5. maddesi ile 6831 sayılı Orman Yasasına eklenen ek 10.madde hükmünün maki tespit komisyonlarınca 5653 sayılı Yasa uyarınca maki olarak tefrik edilen yerlere de uygulanması gerektiğine ve bunun sonucu olarak bu yerlerin tespit tarihinden itibaren imar, ihya ve zilyetlik yoluyla kazanılmasına olanak bulunmadığına” karar verilmiştir.

I- GİRİŞ

1- İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME KONUSUNDA BAŞVURULAR

Rasih Aydemir ve arkadaşları vekili Av.Mehmet Aydın'ın 21.03.2003 tarihli dilekçesi ile "Maki komisyonlarınca haritaya bağlandıkları tarihten itibaren orman sayılmayan ve böylece Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmaz niteliğini kazanan tapusuz makilik alanlar olarak belirlenen taşınmazların kazanmayı sağlayan zilyetlik, imar ve ihya yoluyla kazanılmasının olanaklı olup olmadığı konusunda 16, 20, 1, 7. Hukuk Daireleri ve HGK kararları arasında görüş ayrılığı bulunduğu" ileri sürülerek içtihatların birleştirilmesi yoluyla bu aykırılığın giderilmesi istenmiş; daha sonra Av.İsmail Hayyar'ın 22.11.2004 tarihli dilekçesi ile aynı konuda talepte bulunulması üzerine her iki talep birleştirilerek ele alınarak değerlendirilmiştir.

2-GÖRÜŞ AYKIRILIĞININ GİDERİLMESİ İSTEMİNE KONU KARARLAR

16.HD'sinin, 03.07.1998 T.1998/2781 E.1998/2699 K.

20.HD'sinin, 20.05.2002 T. 2002/2254 E.2002/4808 K.

1.HD'sinin, 18.09.1996 T.1996/8925 E.1996/10021K.
13.11.1996 T.1996/12541 E.1996/13343 K.
20.09.1996 T.1996/7053 E.1996/10205 K.

7.HD'sinin, 25.09.1997 T.1997/4757 E.1997/4296K.
16.11.1998 T.1998/3265 E.1998/4940 K.

HGK'nun, 26.11.1997 T.1997/1-715 E. 1997/982 K.
26.11.1997 T.1997/1-716 E. 1997/983 K.

3-GÖRÜŞ AYKIRILIĞININ GİDERİLMESİ İSTEMİNDE DAYANILAN KARARLARDA BELİRTİLEN GÖRÜŞLERİN ÖZETİ

Konuyla ilgili Yargıtay'ın Hukuk Daireleri arasında görüş farklılığı bulunmaktadır.

Önceleri 16 ve 20.Hukuk Daireleri kararlılıkla makiye ayrılan alanların zilyetlikle iktisabı kabul etmezken,16.Hukuk Dairesi bu konudaki yaklaşımını değiştirmiş,20.Hukuk Dairesi ise, kararlı uygulamasını sürdürdüğünü bildirmiştir.

1,7, 8,17.Hukuk Daireleri ve daha sonra görüş yazıları ile bu daireler görüşüne katılan 16.Hukuk Dairesi, makiye ayrılan içtihadı birleştirmeye konu alanların makiye ayırma işleminin kesinleştiği tarihten itibaren 20 yıllık kazandırıcı zamanaşımı zilyetliği ile kazanılabileceği görüşünü benimsemişlerdir.

Hukuk Genel Kurulu kararları ağırlıkla 1, 7, 8, 17.Hukuk Daireleri görüşleri yönünde olmakla birlikte bu görüşlerden ayrılan kararları da bulunmaktadır.

Hukuk Genel Kurulu'nun konuya ilişkin bildirdiği görüş yazısında ise, yurdumuzdaki makilerin ikincil (sekonder) makilik olması ve bu nedenle eskiden orman iken müdahaleler veya doğa olayları sonucu yok olan orman örtüsü yerine gelişmiş olmaları vurgulanarak, bu yerlerin orman toprağı olduğunun kabulü ile zilyetlikle kazanılmalarının kural olarak olanaklı olmadığı, maki tefrik komisyonu işlemlerinin tespit mahiyetinde olup,usulünce yapılmış orman tahdit işlemiyle tamamlanması gerektiği, ayrıca 27/01/2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 5831 sayılı Kanunun 5. maddesi ile 6831 sayılı Orman Yasasına eklenen ek 10.madde hükmü başta olmak üzere yeni yasal düzenlemelerin varılacak sonuca etkisi üzerinde durulması gerektiği belirtilmiştir.

4-İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRME YOLUYLA GÖRÜŞ AYKIRILIĞININ GİDERİLMESİ GEREKTİĞİNE İLİŞKİN BİRİNCİ BAŞKANLAR KURULUNUN KARARLARI VE İÇTİHATLARI BİRLEŞTİRMENİN KONUSU

Birinci Başkanlık Kurulu'nun 23.09.2004 Tarih ve 118 sayılı Kararı ile“Maki Komisyonlarınca haritaya bağlandıkları tarihten itibaren orman sayılmayan ve böylece Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmaz niteliğini kazanan tapusuz makilik alanlar olarak belirlenen taşınmazların iktisabı sağlayan zilyetlik, imar ve ihya yoluyla kazanılmasının olanaklı olup olmadığı konusunda 16, 20, 1, 7. Hukuk Daireleri ve HGK kararları arasında görüş ayrılığı bulunduğu ve bu aykırılığın Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunca giderilmesi gerektiğine, görüşme tarihinin daha sonra belirlenmek üzere raportör üye görevlendirilmesine”, Birinci Başkanlık Kurulu'nun 12.02.2007 tarih ve 16 sayılı kararıyla, raportör üye değişikliğine gidilerek, 2004/1 sayılı içtihadı birleştirme kararının kapsamı,Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 03.11.2006 Tarihli Kararı da gözetilerek, bu karar çerçevesinde;**“3116 sayılı Orman Kanunu'nun yürürlükte bulunduğu dönemde orman kadastro komisyonlarınca yapılarak kesinleşen ve tapuya tescil edilmeyen orman tahdidi alanlarında, maki tefrik komisyonlarınca <orman sayılmayan makilik> olarak belirlenen yerlerin imar-ihya yoluyla mülk edinilip edinilemeyeceği”**

Şeklinde belirlenmiştir.

Bu konuda yeniden görüş alınmasına ve yeniden rapor düzenlenmesine karar verilmiştir.

Birinci Başkanlık Kurulu'nun 27.01.2009 tarih ve 13 sayılı kararıyla da raportör üye değişikliği yoluna gidilerek, yeni bir raportör üye görevlendirilmiştir.

II-İÇTİHADİ BİRLEŞTİRMEYLE İLGİLİ KAVRAM, KURUM VE YASAL DÜZENLEMELER

1.MAKİLER İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

Öncelikle İçtihadı Birleştirmenin konusu olan makiler hakkında genel bir bilgi sunmak gerekir.

1/1-Tanımlar

Maki;

Osmanlıca/Türkçe Sözlükte coğrafi terim grubundan olmak üzere “çalı ve küçük ağaçlarla kaplı arazi” (Abdullah Yeğin/ Abdulkadir Badıllı/ Hekimoğlu İsmail/ İlham Çalım, Osmanlıca-Türkçe Büyük Lügat, Aralık 1978, s.878);

Türkçe Sözlükte (TDK-Ankara 1969, 5.Bası, sh.506) iki tanımdan birincisinde (Madagaskar yerlilerinin dilinden açıklaması ile) coğrafya terimi olarak “çalı ve ağaççıklarla örtülü arazi”;

Yine, Türkçe Sözlüğün (Türk Dil Kurumu Yayınları Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu'nun Ankara, 2005 tarih.10.Baskı) 1332 sahifesinde yer alan birinci tanımında da İtalyanca “macchia bot” kaynak gösterilerek; “Akdeniz dolaylarında yaygın bodur ağaç ve çalılardan oluşan bitki örtüsü”

Makilik ise;

“Maki yetişen yerdir”

Şeklinde tanımlanmaktadır.

Makiler, kserofit bünyeli, her dem yeşil, sert ve çoğu zaman dikenli yapraklı ağaç ve ağaççıkların teşkil ettiği bitki formasyonudur.

Barındırdığı 40'dan fazla ağaççık ve çalı türü ile biyolojik çeşitlilik bakımından olağanüstü zengin ve tipik bir Akdeniz bitki örtüsüdür.

Tanımda geçen ağaç ve ağaççıklara gelince;

Ağaç, çam, göknar, ladin, sedir, ardıç, porsuk vs.(ibreliler); meşe, kayın, gürgen, ıhlamur, dişbudak, karaağaç, kızılağaç, akça ağaç, kestane, kavak, söğüt, çınar vs.(yapraklılar) olarak sıralanabilir.

Ağaççıklar ise; (ibreli) bodur adi ardıç, (yapraklı) taflan, kurtbağrı, karayemiş, mürver, leylak, şimşir, orman asmaı, kızılçık, fındık,dağ muşmulası, muşmula, alıç, hanımeli, cehri, orman gülü, Frenk üzümü, sandal, kocayemiş, akçakesme, iğde, çoban püskülü/ ışılğan, salkım, defne, gül, üvez, olarak sayılabilir.

Yurdumuzda makiler; mersin, defne, sandal, kocayemiş, pinal meşesi, kermes meşesi, katran ardıcı, katır tırnağı, kurt bağı, keçiboğan, erguvan, tesbih çalısı, karaçalı, herdem taze, keçiboynuzu, peruka çalısı, akçakesme, geniş yapraklı akça kesme, menengiç, terebentin ağacı, sakız, boyacı sumacı, yabancı zeytin-delice, kokarçalı, zakkum, pembe çiçekli laden, beyaz çiçekli laden, tüylü laden, ılgın neveleri, yaprağını döken somak neveleri, badem yapraklı ahlat, yabancı kuşkonmaz ve benzeri bitkiler olarak bulunur.

Bunlardan elde edilen orman envali, genellikle odun veya kömürlük odun olarak kullanılır.

Ormanlarımızın büyük bölümünü örten bu bitki türleri ağırlıkla Akdeniz, Ege ve özellikle Güney Ege bölgesinde bulunmakta hatta birçok yayında da Akdeniz iklimi orman bitkisi olarak tanımlanmaktadır.

Ne var ki, son zamanlarda iç kesimler ve Karadeniz bölgesinde de ormanların gerek doğal olarak gerekse insan ya da doğa olayı kaynaklı çeşitli nedenlerle azaldığı alanlarda maki özelliği gösteren vejetasyonların gelişim göstermeye başladığı yönünde tespitler içeren bilimsel yayınlar da vardır.

Makiler, tarihsel süreç içinde, önceleri kesin orman sayılan yerlerden iken, 1950 yılından sonra orman rejimi içindeki yeri koşullara bağlanmıştır. Gerek yasal değişiklikler gerek makilik sahaların tespitine ilişkin yönetmelik hükümleri ile toprak muhafaza karakteri ve yapısal özelliklerine göre bir kısmı kesin orman rejimine tabi olurken, bir kısmı da bu rejim dışında tutulmuştur.

1/2-Makilerin Ülkemizde Bulunduğu Alanlar ve Tipleri

Makiler, ağırlıkla Akdeniz ve Ege'de yer almaktadır.

Bunun dışında, Türkiye'nin kuzeyinde tüm Karadeniz kıyı kesimlerinde çoğunlukla yalancı maki olarak bulunur. Kuzeydoğuda Yeşilirmak, Kelkit ve Çoruh vadileri yoluyla iç kesimlere doğru sokulur. Yine Trabzon'da Değirmendere ve Kalenema dereleri, Samsun'da Kızılırmak, Zonguldak'ta Filyos çayı ve Sakarya'da Sakarya nehri ile iç kesimlere doğru uzandığı gözlenir.

Orta Karadeniz bölgesinde Kelkit'te ve Erbaa-Niksar arasında özellikle kızılçam ormanlarının arasında çalı toplulukları bulunmaktadır Bunlar, Karadeniz kıyı şeridindeki yalancı makiden farklı olup, Akdeniz kökenli kalıntı (relikt) maki topluluklarıdır. Erbaa-Toptepe yöresinde 700-1300 arasında Akdeniz kökenli kalıntı sarı çam-karaçam-sedir (Pinus sylvestris-Pinus nigra-Cedrus libani) ormanı bulunmaktadır. Burada 100 yaşının üzerinde 15-20 m boyunda sedir ağaçları bulunmaktadır. Sedir ağaçlarının tohumundan gelen gençlik otlatma nedeniyle yok olmakta; yerine makilikler gelişmektedir.Yayılışı ise,yüksek

kesimlerde karaçam (*Pinus nigra*) ormanı, aşağı kesimlerde kızıl çam (*Pinus brutia*) ormanı ile ilişkilidir.

Niksar yöresindeki 650-900 metre arasındaki kalıntı sedir ormanları genellikle sapsız meşe (*Quercus petraea* ssp. *Iberica*) karışık ormanlarında ara ve alt katta bulunmaktadır. Kalıntı kızılçam (*Pinus brutia*) ormanına ve makiye bitişik konumdadır.

Doğu Karadeniz'deki Borçka-Artvin arasındaki Çoruh vadisinde derin boğazlar içinde (100-200 m.) zeytin-nar (*Olea europea* var. *sylvestris*-*Punica granatum*) yalancı makisi, ardıç-menengiç (*Juniperus communis*-*Pistacia terbinthus*) çalılığı bulunmaktadır. Bunun yanında fıstık çamı (*Pinus pinea*) topluluklarına da rastlanmaktadır.

Trabzon Değirmen Dere'de Esiroğlu-Maçka arasında (200-300 m.), koca yemiş (*Arbutus unedo*), sandal (*Arbutus andrachne*); Trabzon Düzköy'de ise, fıstık çamı (*Pinus pinea*) topluluklarına rastlanmaktadır. Sakarya nehrinin iç taraflarına doğru, Alifuatpaşa-Pamukova arasından Orhaneli-Bilecik'e doğru kızılçamın (*Pinus brutia*) yayılışıyla birlikte Akdeniz kökenli maki toplulukları görülür.

Marmara Bölgesi'nde ise, maki, Marmara Denizi'nin kıyı kesimlerinde, Tekirdağ, Ganos Dağı'nın alçak ve denize dönük yamaçlarında, Armutlu Yarımadası'nda, Gemlik körfezinde, İznik gölü çevresinde yayılışını yapar. Burada maki yayılışının zeytin (*Olea europea* var. *sylvestris*) makisi belirlemektedir.

Ege bölgesinde hem Ege denizine kıyı kesimlerinde bulunmakta hem de, bu bölgede Karadeniz ve Akdeniz bölgesinin aksine dağlar denize paralel değil, dik olduğundan dolayı Gediz, Büyük ve Küçük Menderes nehirleri ile iç kesimlere doğru sokulmaktadır. Örneğin, Kermes meşesi (*Quercus coccifera*) makisi üst Menderes havzasında bulunan Akdağ (Çivril-Denizli)'in güneybatı yamaçlarında 830-1000 m arasında ve Ege'yi İç Anadolu'ya bağlayan Küfi çayı vadisinde yayılışını yaparak (Sandıklı-Afyon) iç Anadolu stepine kadar uzanmaktadır. Ege denizinden bu bölgenin uzaklığı 300 km içeridedir.

Güneyde Akdeniz bölgesinde, Akdeniz'in kıyı kesimlerinde, Göller bölgesinde (Burdur, Isparta), Seyhan ve Ceyhan nehirleri ile iç kesimlere doğru sokularak Kahraman Maraş' ta ve Amanos dağlarında yayılış yapmaktadır.

Bunun yanında İç Anadolu'da üst Sakarya havzasında Sarıyar baraj gölü çevresinde, Aladağ çayı vadisinde Seben (Bolu)- Nallıhan (Ankara)'da kızılçam (*Pinus brutia*) ile lokal olarak yayılış yapmaktadır.

Maki vejetasyonunun toprak koruma ve erozyonu önleme gibi yararları yanında, deri sanayiinde kullanılan tanen maddeleri, parfümeride kullanılan reçineleri, çeşitli alkolitleri, boya sanayiinde kullanılan bir çok glikozitleri, ayrıca yenen tohum ve meyve gibi çok sayıda yan ürün verecek ekonomik yararları bulunmaktadır.

Arbutus unedo (koca yemiş)'in meyveleri yenilir, likör yapımında kullanılır ve odunları yakacak olarak kullanılır. *Calluna vulgaris* (süpürge çalısı)'ın çiçeklerinde nektar maddesi bol olduğundan arıcılıkta kullanılır, sürgünleri boya maddesi içerir ve tanenli maddeler içerdiğinden ikinci dünya savaşında şerbetçi otunun yerine biracılıkta kullanılmıştır. Gövdesi süpürge yapımında kullanılmaktadır. *Erica arborea* (funda)'nın, kök odunundan pipo başları yapılmaktadır. *Erica manipiflora* (pembe çiçekli funda)'nın sürgün ve dalları daha sık olduğundan süpürge yapımında kullanımı yaygındır. Örneğin, İstanbul'un Asya yakasında bulunan fundalık alanlarında süpürge yapımı için *Erica manipiflora*'nın kullanımı oldukça yaygındır.

Ortalama iklim şartlarıyla Akdeniz bölgesinin karakteristik bitki örtüsünü, pırnal meşesinin (*Quercus ilex*) baskın olduğu doğal maki birlikleri oluşturmaktadır.

Pırnal meşesi, yarı Akdeniz iklimi özelliği gösteren nispeten soğuk bölgelere kadar sokulmuş olsa da, böyle alanların kurak kesimlerinde yerini karaçam (*Pinus nigra*), sedir (*Cedrus libani*), *Juniperus excelsa* (boylu ardıç) ve kokulu ardıçtan (*Juniperus foetidissima*) oluşan ormanlara bırakmaktadır. Nemli ve soğuk bölgelerde pırnal meşesi, *Castanea sativa*

(kestane) ve kayın (*Fagus orientalis*) gibi türlerin baskın olduğu yaprak döken ormanlarla yer değiştirmektedir.

Akdeniz'in aşırı sıcak ve kurak bölgelerinde ise daha çok kermes meşesinin (*Quercus coccifera*) yaygın olduğu kurakçıl maki birlikleri uzanmakta; bunun yanında, nemli ve sıcak iklim tipinde pırnal meşesi makisinin yüksek sıcaklığa ihtiyacı olan, aynı zamanda kuraklığa dayanamayan formları bulunmakta ve böyle alanlarda pırnal meşesine yer, yer fıstık çamı (*Pinus pinea*) eşlik etmektedir.

Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı üzere, iklimsel farklılaşmalara göre pırnal meşesi yerini ormanlara veya makiyi oluşturan başka çalı türlerine bırakabilmektedir.

İklimsel değişimin çok uç düzeyde olmadığı durumlarda, toprak yapısındaki farklılıkların da devreye girmesiyle, değişik maki tiplerinin oluştuğu gözlenmektedir.

Boylu maki: Bu maki, içerisinde boyları 4 – 5 metreye ulaşabilen çalıların bulunuşu ile tanınır. Boylu maki'de genellikle kocayemiş (*Arbutus unedo*), sandal (*A. Andrachne*), Fenike ardıcı (*Juniperus phoenica*), pırnal meşesi (*Quercus ilex*), erguvan (*Cercis siliquatum*), zeytin (*Olea europea*), Halep çamı (*Pinus halepensis*), funda (*Erica arborea*), akça kesme (*Phillyrea latifolia*), katırtırnağı (*Spartium junceum*) gibi türler bulunur.

Doğal maki vejetasyonu; insan kaynaklı (antropojen) etki ile doğal yapısı bozulmaz ise; maki vejetasyonunu oluşturan odunsu taksonlar çalıdan (gövde çapı 10 cm den, boyu 5 m den küçük), ağaç (gövde çapı 10 cm den, boyu 5 m den büyük) formunda yapıları bulunmaktadır. Karabük Yenice'deki Sandal (*Arbutus andrachne*) makisi, Isparta Eğirdir Kovada' da bulunan Kermes meşesi (*Quercus coccifera*) makisi buna örnek olarak verilebilir.

Alçak maki; 1.5 – 2 metre boyunda nispeten kısa çalılardan oluşur. İçinde sakız ağacı (*Pistacia lentiscus*), biberiye (*Rosmarinus officinalis*), akçakesme (*Phillyrea latifolia*), şalba (*Phlomis fruticosa*), farekulağı (*Ruscus aculeatus*), karaçalı (*Paliurus spina-christii*), adaçayı yapraklı laden (*Cistus salvifolius*), tüylü laden (*C. Creticus*) ve funda (*Erica arborea*) gibi türler bulunur. Ege bölgesinde ve Ege adalarında yoğun olarak bulunmaktadır. Garig vejetasyonuna yapı bakımından benzemektedir. İzmir Foça'da, Muğla Ula- Karaböğürtlen' de ve Yunanistan'ın Sakız Adası'nda görülmektedir.

Kermes meşesi (*Quercus coccifera*) makisi; 300 ile 1200 m yükseklikler arasında kırmızı renkli Akdeniz topraklarında yayılır ve kermes meşesinin yanı sıra akçakesme (*Phillyrea latifolia*), tüylü laden (*Cistus creticus*), dafne (*Daphne sericea*), menengiç (*Pistacia terbinthus*), sandal (*Arbutus andrachne*), tesbih çalısı (*Sytrax officinalis*) gibi boylu çalılardan oluşur. Genellikle Ege bölgesinde İzmir, Samsun ve Nif Dağında, Manisa Sipil Dağında, Denizli Honaz Dağında, Aydın Dağlarında alçak kermes meşesi makisi yer almaktadır.

Alçak maki olarak bulunmasının nedeni ise aşırı hayvan (keçi) otlatmasından kaynaklanmaktadır. Akdeniz bölgesinde, Antalya-Adana arasında geniş bir yayılışa sahiptir. İç Akdeniz'de Burdur ve Isparta 'da özellikle Isparta Eğirdir Kovada Gölü etrafında tahrip edilmemiş alanlarda boylu kermes meşesi makisi bulunmaktadır.

Zeytin (*Olea europea*) makisi; Kırmızı renkli topraklar üstünde 0-700 (1000) m arasında yayılır. Yabani zeytinin ve ya delicenin (*Olea europea* var. *Sylvestris*) yanında, akçakesme (*Phillyrea latifolia*), menengiç (*Pistacia terbinthus* ssp. *Palaestina*), karaçalı (*Palirus spina-christii*), keçi boğan (*Calycotome villosa*) gibi bitki taksonlarını içerir. Yabani zeytinin yayılışı, Akdeniz ikliminin ve vejetasyonunun göstergesi olup ve sınırlarını çizmektedir. Kocaeli' inde Körfez bölgesinin güney yamaçlarında, İznik Gölü çevresinde, Edremit'te Kaz Dağları'nın güneyinde, İzmir Çeşme'de, Feke ve Köprülü Kanyon Milli Parkında boylu ve alçak zeytin makisi bulunmaktadır. Karadeniz'de Düzce Akçakoca'da, Zonguldak, Ereğli, Amasra, Kastamonu İnebolu ve Cide'de, Sinop, Samsun, Tirebolu'da, Trabzon'da kıyıya yakın alanlarda; yalancı maki (pseudomaki) içerisinde boylu ve alçak zeytin makisi varlık göstermektedir.

Keçiboynuzu (*Cerotonia silqua*)-Defne (*Laurus nobilis*) makisi, Akdeniz kırmızı toprağı üzerinde 50-850 m arasında bulunur. Akça kesme (*Phillyrea latifolia*), kermes meşesi (*Quercus coccifera*), menengiç (*Pistacia terbinthus* ssp. *Palaestina*), dafne (*Daphne sericea*), karaçalı (*Palirus spina-christii*), katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus*) gibi bitki taksonlarını içermektedir. Aydın Dilek Yarımadası Milli Parkının Ege denizine bakan yamaçlarında, Adana ve Tarsus'ta Torosların güney yamaçlarındaki korunaklı vadilerde keçiboynuzu-defne makisi bulunmaktadır.

Sandal (*Arbutus andrachne*) makisi; Akdeniz kırmızı toprakları üstünde 300-900 m arasında yayılış gösterir. Bu tür makide sandal ağacına, kermes meşesi (*Quercus coccifera*), akçakesme (*Phillyrea latifolia*), tesbih çalısı (*Sytrax officinalis*), tüylü laden (*Cistus creticus*), cehri (*Rhamnus oleoides*), kayacık (*Ostrya carpinifolia*), mazı meşesi (*Quercus infectoria* ssp. *Boissieri*) gibi bitki türleri eşlik eder. Türkiye'de tahrip olmamış yapıda sandal makisi; Denizli-Muğla arasındaki Sadras Dağının güney yamaçlarında bulunmaktadır. Bunun yanında Karabük'te Yenice ırmağı vadisinde ve Yenice ormanlarının önemli bir kısmını oluşturan Çit Dere bölgesinin aşağı kısımlarında boylu sandal makisi bulunmaktadır.

Garig; Akdeniz bölgesinde makinin çeşitli faktörler etkisi ile (aşırı otlatma, yangın vb.) bozulması sonucunda ortamı çoğunlukla her dem yeşil ve bodur çalı formunda olan kurakçıl bir bitki örtüsü kaplar. Garig olarak adlandırılan bu bitki örtüsü tipi Akdeniz bölgesinin farklı kısımlarında içerdiği türlere ve fiziksel görünüşüne göre değişik adlar alır. Örneğin, özellikle kekik (*Thymus* spp.) türlerinin hakim olduğu İspanya garigine tomillares, Yunanistan ve Türkiye'de yaygın olan ve daha kurakçıl özellikteki yuvarlak ve dikenli türlerden ibaret garige "phrygana-firigana" adı verilir. Garig kurakçıl alanlarda bulunduğundan, toprak-su ilişkisini dengede tutabilmek için, bitkilerin kökleri derine inebilen kazık kök şeklinde gelişmiştir. Bitkilerin gövdelerinde dikenler ve yapraklarında ise buharlaşmayı azaltan yüzey küçülmesi, beyaz keçemsi tüyler ve deri gibi sertleşmeler görülür. Bu bitkilerin çoğu, bodur çalı ile çok yıllık, küçük boylu yarı odunsu yapıdadır. Garigi oluşturan türlere abdes bozan (*Sarcopoterium spinosum*), beyaz kekik (*Coriodotymus capitatum*), adaçayı yapraklı laden (*Cistus salviifolius*), tüylü laden (*C. Creticus*), küçük yapraklı laden (*C. Parviolius*), kaya kekiği (*Satureja tymbra*), boyacı katırtırnağı (*Genista acanthocladus*), şalba (*Phlomis viscosa*), keçi boğan (*Calicotome villosa*), pembe çiçekli funda (*Erica manipuliflora*), biberiye (*Rosmarinus officinalis*), lavanta (*Lavandula stoechas*), ada çayı (*Salvia triloba*), acı yavşan (*Teucrium divaricatum*) gibi bitki türleri örnek verilebilir. Küçük kümeler veya yastık formunda diz boyunu geçmeyen bodur çalılar genellikle Ege ve Akdeniz bölgesinde, özellikle Gelibolu Yarımadası'nda, Ayvalık'ta, İzmir, Menemen, Bergama' da, Manisa'da, Antalya, Manavgat, Adana ve Tarsus'ta maki alanları içerisinde bulunmaktadır. Gökçeada ve Bozcaada' da garig vejetasyonu bulunmaktadır.

Yalancı maki; Bunların yanında Akdeniz kökenli her dem yeşil bitki türlerin bulunmadığı, hayvan veya insan etkisiyle tahrip olarak çalılığa dönüşmüş bitki topluluklarına Anadolu'da sıklıkla rastlanır. Bu bitki örtüsüne yalancı maki denilir. Yalancı maki kuraktan hoşlanan, Akdeniz dağlık alanlarında ve Akdeniz Bölgesi ardında yaygın bir çalı formasyonudur. Makinin kış soğuklarına dayanıklı olup tüm yıl boyunca gelişme göstermesine karşın, yalancı maki bitkilerinde belirgin kış dinlemesi görülür. Makide yaprağını döken bitkiler azınlıkta olmasına karşın, yalancı makide yaprağını döken çalılar hakimdir. Ova akça ağacı (*Acer campestre*), sandal (*Arbutus andrachne*), kocayemiş (*Arbutus unedo*), şimşir (*Buxus sempervirens*), süpürge çalısı (*Calluna vulgaris*), kiraz (*Cerasus avium*), erguvan (*Cercis siliquastrum*), alıç (*Crataegus monogyna*), kızılıçık (*Cornus mas*), fındık (*Corylus avellana*), tüylü laden (*Cistus creticus*), dafne (*Dafne pontica*), funda (*Erica arborea*), ardıç (*Juniperus communis*), defne (*Laurus nobilis*), akça kesme (*Phillyrea latifolia*), kurt bağı (*Ligustrum vulgare*), katırtırnağı (*Sparteum junceum*), ateş dikenini (*Pyracantha coccinea*), delice (*Olea europea* var. *Sylvestris*), incir (*Ficus carica*), diken ucu (*Similax*

excelsa) gibi türler bulunmaktadır. İstanbul Boğazının Karadeniz ile buluştuğu yerlerde, Sarıyer sirtlarında, boğaz içlerinde Şile, Ağva, Kefken, Adapazarı Karasu'da, Düzce Akçakoca'da, Zonguldak, Ereğli, Bartın, Amasra, Kastamonu İnebolu ve Cide'de, Ayancık, Gerze, Sinop, Samsun, Ünye, Tirebolu, Trabzon'da Mersin Köyü'nde, Sürmene-Çamburnu'nda, Çoruh Vadisi ile Artvin bölgesinde yaygın olarak görülmektedir.

1/3-Makilerin Bitki Coğrafyası Yönünden Anlamı Ve Ülkemiz Açısından Önemi

Açıklandığı üzere, ülkemizin birçok bölgesinde bazen tekil, bazen ormanları oluşturan ağaçların diplerinde gelişmek üzere bulunan makiler ağırlıkla ve kural olarak, bitki coğrafyası yönünden Akdeniz rejyonunun özel bir vejetasyon tipi olarak kabul edilmekte, bu bitki formasyonunun Türkiye'nin Akdeniz rejyonu içinde kalan Ege bölgesinde, 600-700 metre ve Akdeniz bölgesinde de 900 metre yüksekliklere kadarki, sahil yörelerinde mevcut olduğu bilim çevrelerince açıklanmaktadır.

Makinin orijinine ilişkin ise, iki ayrı temel görüş bulunmaktadır.

Birinci görüş; makinin Akdeniz iklim koşullarının dikte ettiği primer (birincil) nitelikte bir klimaks olduğu (primer maki)

İkinci görüş; Akdeniz iklim tipinin hâkim olduğu bu yerlerdeki palamut meşesi, kızılçam, fıstık çamı ve servi gibi yayvan ve iğne yapraklı ağaç türlerinin oluşturduğu ormanlardaki aşırı insan müdahaleleri (yangın, açma, otlatma gibi) sonucunda tabii olarak bu orman örtüsü altında bulunan maki elemanlarının sahada yalnız kaldığı ve daha sonradan varlığını artırarak hâkim duruma geçtiği (ikincil/sekonder maki)

Şeklindedir.

Bugün ülkemizin Ege ve Akdeniz bölgelerindeki Kızılçam, Fıstıkçamı ve Palamut meşesi ormanları bu yönden incelendiğinde, maki formasyonunu oluşturan türlerden bir çoğunun bu ormanlarda mevcut bulunması, Türkiye'de maki alanlarının çoğunlukla sekonder nitelikte olabileceğini gösteren bir olgu olarak görülmektedir.

Primer veya sekonder olsun, floristik kombinasyon bakımından maki; yaz kuraklığının bariz olarak görüldüğü çok sıcak ve kurak yerleşme bölgesi koşullarına intibak eden deri gibi sert yapraklı, çoğunluğu herdem yeşil ve kserofit karakterdeki elemanlardan oluşmakta; su tutma ve doğal dengeyi koruma konusunda önemli etkiye sahip bulunmaktadır.

İklim bakımından geçiş zonlarındaki kışın yaprağını döken yapraklı ağaç ormanlarında açıklanan maki elemanlarının intikal iklimine sahip yörelerde, kışın yaprağını döken yayvan yapraklı ağaç türlerinden oluşan orman kuruluşları hâkim duruma geçmekte ve orman örtüsü altında maki elemanları da değişik oranlarda görülmektedir. Bu oluşum çeşitli etkenlerle ormanda yer alan ağaç ve çalıların tahribi, buna karşılık mevcut maki elemanlarının çoğalarak %50 ve daha fazla orana sahip olması şeklinde görüldüğü takdirde, bitki coğrafyacıları tarafından Pseudo-maki (yalancı maki) olarak isimlendirilmektedir.

Bu tespite göre, yalancı maki örtüsüne sahip alanların da orijini itibariyle yayvan yapraklı orman olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Görülmektedir ki, iyi bir inceleme ve ayırım yapılmaması halinde, yayvan yapraklı orman niteliğindeki sekonder maki ve yalancı maki alanlarının (orman orijinli yerlerin) primer maki olarak nitelendirilmesi ve yanlış değerlendirme ile gerçekte orman olan sahaların yok edilmesi söz konusu olabilmektedir.

Öyle ise, Orman Kanunu'nun öngördüğü şekilde orman ve toprak koruma karakteri taşımayacak ve ormandan başka kullanmaya tahsis suretiyle değerlendirilmesi mümkün olabilecek funda ve makilik alanlar ile gerçekte orman orijinli olup, doğal yapıları gereği orman ve muhafaza karakteri taşıyan alanların sağlıklı bir biçimde ayırımının yapılması gerekir.

2- İMAR- İHYA KAVRAMLARI VE UNSURLARI

2/1-Günlük Dilde İhya Kavramı

İhya, konuşma dilinde ve sözlükte, genel olarak, “diriltme”, “canlandırma”, “diri kılma”, “yeniden hayat verme”, “toprağı taze can verircesine şenlendirme”, “faydalı, kullanılabilir hale getirme”, “şan ve şeref kazandırma”, “bir kimseye umut, güç ve mutluluk verme” anlamına gelen bir kavramdır (Eren, F.Toprak Hukuku. Ankara-1991,s.55).

2/2-Teknik Dilde İhya Kavramı

Mecellede ihya, imar anlamında kullanılmakta ve bir araziyi tarıma elverişli hale getirme biçiminde tanımlanmaktaydı (Mecelle.mad.1051)Arazî kanununda ise ihya, tarıma elverişli olmayan bir yerin kültür arazisi haline getirilmesiyle o arazi üzerinde yararlanma hakkı sağlayan bir fiil olarak kabul edilmiştir(Arazi K.mad.6,103; Ozanalp, Nusret; Tapulama Kanunu Şerhi, 2.baskı, Ankara-1976.sh.542)

766 sayılı Tapulama Kanununun 37. maddesinde, ihya edilecek yerlerin bazı nitelikleri belirtilmiştir. Adı geçen madde de, ihya edilen yerlerin öncesinin, taşlık, delicelik, pırnallık gibi yerlerden olması gerekli idi.Bu gibi yerlerin ihya edilmiş sayılması için, bağ, bahçe, meyvelik, zeytinlik, tarla haline getirilmesi gerekli idi.Böylece kanun koyucu, uygulamada nelerin ihya sayılacağı konusunda belirlemede bazı ilkeler belirlemiş olmaktadır.

Kadastro Kanununda ihyanın tanımı yapılmadığı gibi, nelerin ihya sağlayacağı da belirtilmiş değildir. Ne var ki; Kanunun ilk tasarısında, ihya edilecek yerlerin “taşlık, çalılık, fundalık, gibi” yerler olması gerektiği hükmü yer almaktaydı. Bununla birlikte, tasarının TBMM’de görüşülmesi sırasında verilen bir önerge ile söz konusu kavramlar madde metninden çıkarılmıştır (Düzceer, Ali Rıza; Kazandırıcı Zamanaşımıyla Taşınmaz İktisabı; 2.Baskı, Ankara-1994 sh.14.”).

İhya, bugünkü hukukumuzda, genel olarak üzerinde ekim, dikim yapılmayan yerlerin tarım arazisi haline getirilmesi olarak anlaşılmaktadır.

Buradan hareketle, Veysel Başpınar, ihyayı teknik olarak, şu şekilde tanımlamaktadır:

“İhya, işlenmemiş araziye, masraf ve emek sarf ederek tarıma elverişli hale getiren, ekim, bakım yoluyla bitkisel ürünlerin düzenli bir işletmecilik esasına göre yapılmasına imkân veren hukuki bir fiildir... İhya ekonomik olduğu kadar hukuki bir fiildir. Zira ihyada işgal ve ihraz gibi mülkiyetin iktisabına yol açan ve hukukun bu yüzden kendisine önem ve sonuç atfettiği bir fiil söz konusudur” (Başpınar, Veysel; Türk Toprak Hukukunda İhya, Ankara-1999,sh.13).

2/3-İhyanın Olağanüstü Zamanaşımı Yoluyla İktisaptan Farkı

Taşınmazların olağanüstü zamanaşımı yoluyla iktisabının şartları, 743 s. TMK’nun 639.maddesi ve bu maddeyi değiştiren, 4721 s.TMK’nun 713 maddesi;

“Tapu kütüğüne kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişi, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.

Aynı koşullar altında, maliki tapu kütüğünden anlaşılmayan ve yirmi yıl önce ölmüş yada hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimse adına kayıtlı bulunan taşınmazın tamamının veya bir parçasının zilyedi de o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebilir.

Tescil davası, Hazineye ve ilgili kamu tüzel kişilerine veya varsa tapuda malik gözüken kişinin mirasçılara karşı açılır.

Davanın konusu, mahkemece gazeteyle bir defa ve ayrıca taşınmazın bulunduğu yerde uygun araç ve aralıklarla en az üç defa ilan olunur.

Son ilandan başlayarak, üç ay içinde yukarıdaki koşulların gerçekleşmediğini ileri sürerek itiraz eden bulunmaz ya da itiraz yerinde görülmez ve davacının iddiası ispatlanmış olursa, hâkim tescile karar verir. Mülkiyet birinci fıkrada öngörülen koşulların gerçekleştiği anda kazanılmış olur.

Davalılar ve itiraz edenler, aynı davada kendi adlarına tescile karar verilmesini isteyebilirler.

Kararda, tescili istenilen taşınmazın niteliği, yeri, sınırları ve yüzölçümü belirtilir ve karara, uzmanlarca düzenlenen teknik bilgileri içeren krokisi de eklenir.

Özel kanun hükümleri saklıdır.”

Hükmü ile düzenlenmiş; ayrıca Kadastro Kanununun 14. maddesinde bu hususa yer verilmiştir... Söz konusu hükümlere göre, bir taşınmazın olağanüstü zamanaşımı nedeniyle iktisabı için, tapu kütüğünde kayıtlı olmaması veya tapu kütüğünde kayıtlı olmakla birlikte, malikinin kim olduğunun anlaşılabilmesi ya da 20 yıl önce ölmüş olması veya gaipliğine karar verilmiş kimselere ait bulunması gerekir.

Buradan anlaşılacak, olağanüstü zamanaşımı yoluyla iktisap için, taşınmazın özel mülkiyete elverişli alanlardan olması gerekir (Sungurbey, İ. / İsviçre – Türk Hukukuna Göre İktisabı Müruruzaman, İstanbul-1956, sh 9 vd., Küley, M. / Müruruzamanla İktisap, İstanbul-1958, sh.50 vd).

İşte, 3402 s.KK.17/1 maddesi, söz konusu kurala bir istisna getirmiştir (Düzceer, Ali Rıza; Kadastro Kanunu, Ankara-1996, sh.134).

Bu hükme göre, kanundaki şartların tamamlanması halinde, özel mülkiyete elverişli olanlar, ihya yoluyla iktisabı imkan dahilinde olan yerler haline getirilmiştir. Bu durum, zamanaşımı yoluyla ihya arasındaki en büyük farktır.

Bununla birlikte, 3402 s.KK'nun 17/1 maddesi, ihyanın zilyetliğe ilişkin şartlarını zamanaşımı yoluyla iktisabın şartlarına bağlamıştır.

Bu şartlar, Türk Hukukunda ilk defa görülmektedir. Bu bakımdan Kadastro Kanunu ile kabul edilen ihya kurumu, yeni şartlara bağlanmış ve Tapu Kanunu'ndaki eski haline göre, şartları son derece ağırlaştırılmış bir şekilde ortaya çıkmıştır (Başpınar, Veysel; Türk Toprak Hukukunda İhya, Ankara-1999, sh.16-17).

3-ORMAN İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER VE MAKİLİK ALANLARIN TARİHSEL GELİŞİM İÇİNDE BU DÜZENLEMELER KARŞISINDAKİ DURUMU

3/1. 1982 ANAYASASI'NA KADAR OLAN DÖNEMDEKİ YASAL DÜZENLEMELER

3/1.1-Cumhuriyet Öncesi

Ülkemizde, orman ile ilgili ilk düzenleme 1856 tarihli Arazi Kanunnamesi'dir. Bu kanunnamede gerek miri(devlet) ormanlarda, gerekse cibali mübahada kimseye tapu verilemeyeceği hükme bağlanarak, bunların kamu mülkiyetinde olduğu ve özel mülkiyete konu olamayacağı esası getirilmişti. Bu anlayış daha sonraki Orman ile ilgili düzenlemelerde de kabul görmüş, zaman içinde değişen şart ve anlayışlar karşısında ise son yıllarda bu temel felsefeden uzaklaşmıştır.

İkinci düzenleme 1870 tarihli Orman Nizamnamesi'dir. Ormanlarla ilgili ilk toplu mevzuat olan bu düzenleme padişah iradesi ile yürürlüğe girdiği için kanun hükmündedir. Daha önce cibali mübaha olarak ayrıma tabi tutulan ormanları Devlet ormanları içine almış; ormanları “Devlete ait –Miri- ormanlar”, “Evkafa bağlı ormanlar”, Kura ve kasabata Mahsus

Ormanlar” ve “Eşhas Uhdesinde Bulunan Ormanlar” şeklinde ayrıma tabi tutmuştur.

24.maddesi ile devlet ormanları ile kura ve kasabata mahsus ormanların zamanlaşımı yoluyla mülk edinilmesini yasaklamıştır.

1917 tarihli Devlet Ormanlarının Usulü İdare-i Fenniyeleri Hakkında Kanun orman ile ilgili düzenlemelerin üçüncüsüdür.

1920 tarihli Baltalık Kanunu dördüncü düzenleme olup, yürürlük süresi çok kısa olan bu kanun köylülere bazı baltalıkların sınırlı ölçüde olmak üzere verilmesine ilişkin düzenlemeleri içermektedir.

3/1.2-Cumhuriyet Dönemi (1982 yılına kadar olan dönem)

Cumhuriyet dönemi ile yapılan ilk düzenleme 1924 tarihli Türkiye’de Mevcut Bilumum Ormanların Fenni Usulü İdare ve İşletilmeleri Hakkında Kanun’dur. Bu kanunla 1917 tarihli kanun yürürlükten kaldırılmış ve ormanların idare ve işletilmesine ilişkin hükümler getirilmiştir.

1926 yılında yürürlüğe giren Türk Kanunu Medenisinin 675 ve 742.maddelerinde ormanlarla ilgili hükümlere yer verilmiştir.

1934 yılında yürürlüğe giren 2644 sayılı Tapu Kanunu Devlet orman ve açıklıklarının el değiştirme ve özel mülkiyete geçme yollarını kapamış; tapu verilmesini yasaklamıştır.

1937 tarihinde 3116 sayılı Orman Kanunu Cumhuriyet Döneminin ormanlarla ilgili ilk toplu mevzuatı olarak yürürlüğe girmiştir. Cumhuriyet Tarihimizin ilk Orman Kanunu’dur. Ormanın hukuki tanımı ilk defa bu kanunda yapılmış; 1938 yılında 3444 sayılı Kanunla bazı maddeleri değiştirilmiş; 1945 yılında da 4785 sayılı Kanunla orman tanımının yer aldığı 1.maddesinde değişiklik yapılarak Devlet Ormanları dışındaki özel ormanların bazı istisnaları hariç olmak üzere devletleştirilmesi esası getirilmiştir.

1950 yılında 5653 sayılı Kanunla 3116 sayılı Kanunun başta orman tanımının yer aldığı 1.maddesi olmak üzere büyük bölümü değiştirilmiş, 1. maddede orman sayılmayan yerler de sıralanarak (e) bendi ile” maki cinsinden her türlü ağaççıklarla örtülü yerler orman sayılmaz” hükmü makilik alanların orman sayılamayacağı; bu Kanunun 43. maddesi gereğince muhafaza ormanı mahiyeti taşıdığı veya devamlı orman hasılatı verdiği Tarım Bakanlığınca fennen belirlenecek olan makiliklerle örtülü sahaların (e) fıkrası hükmünün dışında kalacağı hükmü getirilmiştir.

5658 sayılı Kanunla da bazı maddeler eklenerek 1.maddede de değişiklik yapılmıştır. Devletleştirilen ormanlardan belli şartları taşıyanların iadesi esası getirilmiştir.

1956 tarihinde 6831 sayılı Orman Kanunu yürürlüğe girmiştir.

Bu kanun 1956 yılından sonra 1959 tarihinde 7095, 1968 tarihinde 1056, 1971 tarihinde 1444, 1973 tarihinde 1744, 1975 tarihinde 1906, 1982 tarihinde 2655 sayılı kanunlarla değişikliğe uğramıştır.1982 Anayasasının yürürlüğünden sonra ise, başta 1983 tarihli 2896 sayılı Yasa olmak üzere 3302, 3373, 3493, 4079, 4114, 4569, 4570, 4578, 4629, 4915, 4999, 5177, 5192, 5218, 5728 sayılı değişik tarihli çok sayıda yasa ile değişikliğe uğrayarak günümüze gelmiş; son olarak 27.1.2009 tarihli 5831 sayılı Kanunla 7/1 , 9/7, 45/1 maddeler değiştirilerek Ek Madde 10 ilave edilmiştir.

3/1.3- Makilerle İlgili Yasal Sürecin Değerlendirilmesi _

3116 sayılı Orman Kanunu’nun 1.maddesi ormanı “kendi kendine yetişmiş olup ta herhangi bir çeşit orman hasılatı veren ağaç ve ağaççıklar yerleri ile birlikte orman sayılırlar” şeklinde tanımlamış; bu tanımla makilik alanlar orman sayılan yerler tanımı içinde kalmış; fundalıklar ise orman sayılmayan yerler arasında belirtilmiştir. Orman tanımında değişikliğin yapıldığı 1950 yılına kadar makiler orman olarak kabul edilmiş ve buna göre uygulama görmüştür.

Orman tanımını yapan maddeye 1950 yılında yürürlüğe giren 5653 sayılı Kanun ile ; “Maki cinsinden her türlü ağaççıklarla örtülü yerler orman sayılmaz. Bu kanunun 43.maddesi gereğince muhafaza ormanı karakteri taşıdığı veya devamlı orman hasılatı verdiği Tarım Bakanlığınca fennen belirlenecek olan makilerle örtülü sahalar yukarıdaki hükmün dışındadır.”

Husus eklenmiştir.

Bu hükmün uygulanması ile ilgili 17.08.1950 tarih ve 203 sayılı tamimle yayınlanan; “Makilik ve Orman Sahalarının Birleştiği Yerlerde Orman Sınırlarının Tespitine Ait Talimat” ile; maki florası ve makilik sahalar “florya, funda neveleri, laden neveleri, akgünlük (tesbih ağacı), defne, sandal, kermes meşesi, pinal meşesi, mersin, zakkum, ılgın neveleri, yaprağını döken sumak neveleri, çaltı ve karaçalıdan” ibaret olarak sayılmış ve “bu ağaççıklardan müteşekkil formasyonla örtülü sahalar düz ve inbat kabiliyeti fazla olan yerlerde işgal sahası alan itibariyle %10 nisbetine kadar baltalık orman teşkil eden ağaçları ihtiva etse bile maki sahası sayılır” tanımlaması getirilmiştir.

Oysa talimatnamelerin (yönetmeliklerin) Kanuna aykırı hüküm içermemesi gerekir. Bu hükümde yer alan tanımlamanın isabetli olmadığı, maki florası içinde sayılan kermes meşesi ile pinal meşesi ağaç olup, ağaççık vasfı taşımadıkları, kanun metninde olmayan bir hükümle %10 kuru ve %25 baltalık orman teşkil eden ağaç nevelerinin bulunduğu ormanlık sahalarının makilik sahalarla katılmasının da orman sahasının daraltılması anlamına geldiği doktrinde belirtilmiştir (Süreyya Toygar, Eski ve Yeni Hükümlere Göre Orman Anlamı ve Ormanların Mülkiyet Yönünden Bütünlüğü-İstanbul 1964, Sh-77-78)

Öte yandan, bilimsel kaynaklara göre, 1950-1956 yılları arasında, orman kadastrosu ve ormanların sınırlandırılması çalışmaları neredeyse tümüyle durdurulmuş; “maki tefrik komisyonlarının” çalışmalarına hız verilerek; bu komisyonlar aracılığıyla bu altı yıl içinde 617 bin hektar “orman sayılmayacak”, buna karşılık yalnızca 95 bin hektar da “orman sayılabilecek” maki sınıflandırması yapılmıştır.

1956 yılında 6831 sayılı Kanunla birlikte “funda ve makiliklerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakteri taşımayan yerler” orman sayılmayan yer olarak tanımlanmış; ölçüt olarak “orman ve toprak muhafaza karakteri taşıyıp taşıyama olgusu” getirilmiştir.

24.12.1965 günlü Orman Bakanlığı olurları ile yürürlüğe giren “Funda ve Makilik Sahaların Tespitine Ait Talimatname”nin 24.maddesinde “17.8.1950 tarih ve 9857-203 sayılı tamimle yayınlanan maki yönetmeliği hükümsüzdür” denilmiş; bu talimatnamenin 2. maddesinde maki “fakir topraklar üzerinde bulunan kserofil bünyeli, her dem yeşil sert yapraklı ve boyları en çok üç metreyi geçmeyen ağaççıkların teşkil ettiği bir bitki formasyonudur” şeklinde tanımlanarak, hangi bitkilerin maki olduğu tek tek sayılmış ve tanım genişletilmiştir.

Talimatnamenin 3.maddesinde orman ve toprak muhafaza karakteri taşıyan funda ve makiliklere ait tanım yapılmış; burada sayılanların orman rejimi dışına çıkarılmayacağı belirtilmiştir. Örneğin, memleketin ve halkın menfaat, sıhhat ve selametine yarayacak yerler, 23.maddesi gereğince arazi kayması veya yağmurlarla yıkanma tehlikesine maruz yerlerdeki maki ve fundalar...

Talimatnamenin 5.maddesinde “üzerinde orman ağacı ve bitişindeki ormanların devamı şeklinde bulunan maki ve funda ile örtülü yerler orman muhafaza karakteri taşımaları dolayısıyla orman rejimi dışına çıkarılamaz” denilmiş; 6.maddesinde ise; “funda ve makilerle örtülü bir sahada:

A-Hangi derecede olursa olsun toprak erozyonu varsa (tabaka, oluk, yarıntı) toprağı uzvi kısmı kısmen veya tamamen yıkanmışça;

B-Toprak aşınması müşahede edilmese dahi erozyon potansiyeli bakımından tehlike ve zarar vukuu melhuz ise;

C-Toprak sığ ve arazide kayma tehlikesi mevcut ise de,

D- Arazi %12 den fazla meyile haizse, bu kabil sahalara toprak muhafaza karakteri taşıyor ve orman dışına çıkarılamaz” düzenlemesi getirilmiştir.

Talimatnamenin 7.maddesinde “bir sahanın erozyon potansiyeli; funda ve maki formasyonu bozulup tahsis edilmesi halinde o saha dâhilinde vukua gelmesi varit görülen toprak aşınması ile aynı akar ve bakar dâhilinde bulunan arazinin su taşkınlarından ve teressübatan göreceği zarara göre tetkik ve mütalaa olunur.”

9. maddesinde “Toprakların muhafazası maksadıyla sahanın erozyon potansiyelinin mütalaasında gerekli tetkik yalnız funda ve maki ile örtülü sahaya inhisar ettirilmeyip, suların tanzimi ve sel zararlarının önlenmesi bakımından arazinin jeolojik, klimotolojik, topoğrafik ve edafik faktörleri de göz önünde tutulur.”

“Tespit Komisyonları, Sınırların Tespiti Sınır İşaretleri ve Bakımı” başlıklı 10.maddesinde; “funda ve maki sahalalarının tespiti işi umum müdürlükçe başmüdürlük merkezlerinde vazifelendirilen, biri tercihan toprak muhafazasında yetişmiş üç yüksek orman mühendisinden müteşekkil komisyonlar marifetiyle yapılır. Komisyon reisini Orman Umum Müdürlüğü tespit eder. Zaruret halinde bu elamanlardan biri mühendis yardımcısı da olabilir. Mahalli Bölge şefi ve bölümün sorman muhafaza memuru müşahit sıfatıyla mıntıkada çalışan komisyonlara intibak ederler...” Denilmiştir.

Bu Talimatnamenin 11.maddesinde ; “Orman sayılmayan funda ve maki sahalalarının tespitinde hudutlar:

A- Mümkün olduğu kadar sabit notlara istinat ettirilir.

B- Tahdit görmemiş ise,1/25.000 makyaslı haritaları bulunmayan sahalarda da aynı şekilde ölçüye istinat ettirilir.

C- Tahdit görmemiş 1/25.000 makyaslı haritaları bulunan sahalarda ise arazi üzerinde tespit olunan noktalar harita üzerinde işaretlenmek ve bu noktalar arasını birleştirmek suretiyle tespit olunur.”,

12. maddesinde de “Orman rejimine giren funda ve maki sahalalarının hudutları, işin sürati bakımından arazi üzerinde tespit olunan noktaların 1/25.000 makyaslı haritalar ve katı amenajman haritaları ve bu haritalar bulunmadığı takdirde birinci devre amenajman haritaları üzerinde işaretlenmesi ve bu noktalar arasının birleştirilmesi suretiyle tayin olunur” düzenlemesine yer verilmiştir.

Orman niteliğini kaybetme nedeniyle orman dışına çıkarılma kavramı, 1961 Anayasasının 131.maddesinde 1970 yılında 1255 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucu hukukumuzda girmiş; bu değişiklikte birlikte 6831 sayılı Kanunda da “bilim ve fen bakımından orman niteliğini yitirme” kavramı getirilmiş; bu işlemlerin orman kadastro komisyonlarınca yapılması uygulamasına geçilmiştir.

3/2- 1982 ANAYASASI'NDAN SONRAKİ DÖNEM

3/2.1- Makilerin 1982 Anayasası ve Daha Sonraki Yasal Düzenlemelerdeki Yeri

Devlete ait ormanların hepsinin devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerden olduğu ve özel mülkiyete konu olamayacağı, Türk Medeni Kanunu'nun 641.maddesi ve 1961 Anayasasının 130 ve 131 maddeleri ile 1982 Anayasasının 169 ve 170. maddelerinde yer alan temel hükümlerde belirtilmiştir.

Bu duruma göre Devlet ormanlarında kamu mülkiyeti söz konusu olup, mülkiyet devlete aittir.

Burada sahiplik kavramı üzerinde durulmalıdır.

1982 Anayasasının 169.maddesinde;“Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanununa göre Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz” hükmü yer almakta;

maddenin son fıkrasında ise, orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen yerler, ayrı tutularak orman sınırlarında daraltma yapılamayacağı belirtilmektedir.

Orman sayılan yerlerde durum açıkken, orman sayılmayan ya da sonradan orman rejimi dışına çıkarılan yerlerde ise sahiplik kavramı çok net ortaya konulamamaktadır.

Orman kadastro yapılan yerlerde orman rejimi dışına çıkarılan yerler dayanağını ilgili kanunlarından almakta; usulünce ilan olunup, kesinleşme süreci gerçekleşmektedir.

Oysa, maki tefrik komisyonlarının yaptığı tefrik işlemleri uzun süre tartışma konusu olmuş; bu işlemlerin sonraki orman kadastro çalışmalarında değerlendirilebilecek, değişikliğe uğrayabilecek bir ön çalışma olduğu, hukuken geçerli olmakla birlikte tek başına bağlayıcı olmayıp, orman kadastro çalışmaları ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği, yaklaşımı benimsenmiştir. Ancak bu konuda da görüş ayrılıkları ortaya çıkmış; eldeki içtihadı birleştirme talebine konu değişik kararlar verilmiştir.

3116 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden 5653 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1950 yılına kadar makilikler orman sayılmış; 5653 sayılı Kanun ile birlikte bu yerler orman sayılmayan yer olarak tanımlanmış ve orman sınırları içinde kalan makilik alanlar maki tefrik komisyonlarınca ormandan tefrik edilerek, bir kısmı tevzi ve temlik edilerek tapuya bağlanmış; bir kısmı ise tapuya bağlanmamıştır. 1956 tarihinde yürürlüğe giren 6831 sayılı Kanunun 1.maddesinin (j) bendi ile bir ayrıma gidilerek orman ve toprak muhafaza karakteri taşıyan makiliklerin orman sayılacağı düzenlemesi getirilmiştir. Bugün için bu yasal düzenlemenin esas alınacağı belirgindir.

Tartışma konusu, *03.04.1950 tarihinde yürürlüğe giren 5653 sayılı Kanun ile 08.09.1956 tarihinde yürürlüğe giren 6831 sayılı Kanun arasındaki dönemde*, makiliklerin orman sayılmaması nedeniyle yönetmelikle görevlendirilen maki tefrik komisyonlarınca maki tespit işlemine konu olan yerlerin hukuki durumudur.

3116 sayılı ilk Orman Kanunundan başlayarak bu güne kadarki orman mevzuatını düzenleyen bütün kanunlarda orman kadastro sununun orman kadastro komisyonlarınca yapılacağı öngörülmüş; başta Anayasa olmak üzere mevcut tüm mevzuatta kesinleşmiş orman sınırları içinde kalan yerlerin ancak koşulları varsa Orman Kanunu'nun 2.madde işlemi ile orman sınırları dışına çıkarılabileceği öngörülmüş; orman sınırları dışına çıkarılma işlemlerinde yetkili komisyonun orman kadastro komisyonu olduğu kabul edilmiştir.

Oysa, 5653 sayılı Kanun açıkça makilikleri orman sayılmayan yer olarak belirlemiş; ancak orman sınırları içinde kalan makiliklerin ormandan tefrik edileceğine ilişkin bir hükme yer vermemiştir. Bu nedenle, 1950-1956 tarihleri arasında yapılan maki tefrik işlemleri hukuken tartışmalı hale gelmiştir.

5653 sayılı Kanun nedeniyle maki olarak tespit edilen ve 6831 sayılı Kanun gereğince de orman sayılmayan makilik alanlarda tevzi ve temlik işlemlerinin yapılmış olması ve özel yasalarla (2510 sayılı İskan Kanunu, 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, 3573 sayılı Zeytinciliğin İslahı Kanunu, 5658 sayılı Orman Kanununa Ek Kanun gibi) sınırlı hallere ilişkin olmak üzere tapuya bağlanması durumunda bunların orman sınırları dışında olduğu yargısal uygulamada kabul edilmiştir.

Ancak, maki tefrik komisyonlarınca tefrik edilip de henüz tapuya bağlanmamış yerler ortada mülkiyet yönünden kesinlik kazanmış bir hukuki durum bulunmadığından 3116 sayılı kanuna göre yapılan ve kesinleşen orman kadastro sınırları kapsamında kalmaktadır. Sahiplenme koşullarının buna göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

Hemen belirtmelidir ki, maki tefrik komisyonlarının oluşumu ve verdikleri kararların hukuken geçerli olup-olmaması ayrı bir olgu, bu komisyonlarca verilen kararların kesinleşmesi ve tapuya bağlanmasa da doğrudan sahiplenme olanağı getirdiğinin kabul edilip edilmemesi ise ayrı bir olgudur.

6831 sayılı Kanunda değişiklik yapan 1983 tarihli 2896 sayılı Kanunla, orman kadastro komisyonlarının, devlet ormanları ile evvelce sınırlaması yapılmıő olup ta herhangi bir nedenle orman sınırları dıőında kalmıő olan yerlerin kadastronun da orman kadastro komisyonlarınca yapılacağı hůkme baęlanmıőtır. Bۆylece esasen orman sayılan yer niteliğinde olup ta herhangi bir nedenle orman sınırları dıőında kalmıő olan yerlerin yeniden orman sınırları iğine alınması olanağı getirilmiőtir. Burada herhangi bir sebeple ibaresi daha sonra 1987 yılında 3373 sayılı kanunla yapılan değişiklikle metinden ęıkarılmıőtır.

Makilik ve orman sahalarının tespiti usulů ile ilgili yıllar itibariyle biręok yۆnetmelik ęıkarılmıőtır.

Son olarak 15.07.2004 tarihli ve 25523 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 6831 Sayılı Orman Kanununa Gۆre Orman Kadastronun Uygulanması Hakkında Yۆnetmelięin 20. maddesinde “Orman kadastro komisyonları, iőletme mۆdۆrlüklerinden ęalıőma alanları ile ilgili; (k)bendi, 5653 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (e) bendi uygulamalarını gۆsterir, makilik ve orman sahalarının tespitine ait yۆnetmelik ile 6831 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (j) bendi uygulamasını gۆsteren funda ve makilik sahaların tespitine ait talimatname gereğince yapılmıő tespit ve tefrik ve parselasyon iőlerine ait harita ve tutanakları,..yazı ile ister” hůkmů yer almıő; vasıf tayinine esas olacak tanımlar baőlıklı 23/o maddesinde;

“Maki ve funda; kserofil bۆnyeli, herdem yeşil, sert ve ęoęu zaman dikenli yapraklı ağağcıkların teşkil ettiği bitki formasyonudur.

Yurdumuzda makiler; Mersin (*Myrtus Communis*), Defne (*Laurus nobilis*), Sandal (*Arbutus andrachne*), Kocayemiő (*Arbutus unedo*), Pırnal Meőesi (*Quercus ilex*), Kermes Meőesi (*Quercus coccifera*), Katran Ardıcı (*Juniperus oxycedrus*), Katır Tırnağı (*Spartium junceum*), Kurtbağı (*Ligustrum vulgare*), Keęiboęan (*Calicotome spinosa*), Erguvan (*Cercissiliquastrum*), Tesbih ęalıő (*Styrax officinalis*), Karağalı (*Paliurus acueleatus*), Herdentaze (*Ruscus acuelatus*), Keęiboyunu (*Cerantonia siliqua*), Peruka ęalıő (*Continus cogygria*), Akęakesme (*Phillyrea media*), Geniő Yapraklı Akęakesme (*Phillyrea latifolia*), Menengię (*Pistacia terebinthus*), Sakız (*Pistacia lentiscus*), Boyacı sumağı (*Rhus cotinus*), Yabani Zeytin - Delici (*Olea evropea* var. *Oleaster*), Kokaręalı (*Anagyris foedita*), Zakkum (*Nerium oleander*), Pembe ęiçekli Laden (*Cistus creticus*), Beyaz ęiçekli laden (*Cistus salvifolius*), Tۆylű Laden (*Cistus villiosus*), Badem Yapraklı Ahlat (*Pyrus amygdaliformis*), Yabani kuőkonmaz (*Asparagus acurtifolius*) ve benzeri bitkiler olarak bulunur.

Funda; ağağ fundası (*Erica arborea*) ve pembe ęiçekli funda (*Erica verticillata*), Erica cinsi bitkilerdir.”

Şeklinde tanımlama getirilmiş;

23/p maddesinde de “Orman ve Toprak Muhafaza Karakteri; ۆzerindeki bitki formasyonu ile taőkınları, őiddetli yaęıő sonrası oluőan zararlı akıőları, toprak erozyonunu, toprağın strůktür ve tekstürünün bozulmasını ۆnleyici, su verimini artırıcı etkisi bulunan ve eğimi yۆzde on iki den fazla olan yerlerdir” denilmiőtir.

“Makilik ve Yabani Zeytinlik Sahalarda Orman Kadastrosu” başlıklı 31. maddede;

“Orman kadastro komisyonlarınca;

a) Evvelce makiye tefrik edilen fakat tevzii yapılmayan sahalarla 6831 sayılı Kanunun 1 inci maddesine giren ancak istisna bendlerine girmeyen ormanlık alanlar,

Devlet ormanı olarak sınırlandırılır.

b) Evvelce makiye tefrik edilip, ęiftęiyi topraklandırma ve iskân mevzuatına gۆre tevzii yapılan, temlik kararı verilmiő ve tapuya baęlanmış sahalar ięinde kalan ve yۆzölçümü bir bütűn olarak ۆç hektardan bۆyűk ormanlık alanlar,

Özel orman olarak sınırlandırılır.

c) 3573 sayılı Zeytinciliğin Islahı ve Yabanilerinin Aőılattırılması Hakkında Kanun ile bu Kanunu değiştiren 6777 sayılı Kanuna gۆre Devlet ormanlarından tefrik edilmiş zeytinlik,

sakızlık ve harnupluk sahalar için tevzi işlemleri yapılmamış ise Devlet ormanı olarak, çiftçiyi topraklandırma ve iskân mevzuatına göre tevzi yapılan, temlik kararı verilmiş ve tapuya bağlanmış sahalar içinde kalan ve yüzölçümü bir bütün olarak üç hektardan büyük olanlar ise özel orman olarak sınırlandırılır.

d) Evvelce makiye tefrik edilip, çiftçiyi topraklandırma ve iskân mevzuatına göre tevzii yapılan, temlik kararı verilmiş ve tapuya bağlanmış sahalar içinde kalan ve yüzölçümü bir bütün olarak üç hektardan küçük ormanlık alanlar ile delicelik sahaların tespiti, tevzii, temlik ve tapuya tescil işlemleri, o günkü mevzuata göre yapılmış ve tahsis amacına uygun olarak kullanıyor ise bu sahalar orman sınırları dışarısında bırakılır.”

Düzenlemesi yapılmıştır.

“Orman Niteliğinin Devamı” başlıklı 34.maddede;

“6831 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre, orman sayılan yerlerdeki; Yanan orman alanları, muhafaza ormanları, milli park alanları, tabiat parkları, tabiatı koruma alanları ile izin ve irtifak hakkı tesis edilen ormanlık alanlar, orman olarak kamulaştırılan ve 6831 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile orman rejimi içine alınan yerler ile,

a) 20/6/1973 tarihli ve 1744 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesi,

b) 23/9/1983 tarihli ve 2896 sayılı, 5/6/1986 tarihli ve 3302 sayılı kanunlarla değişik 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi,

uygulamaları ile orman sınırları dışına çıkarılan, ancak fiilen orman olduğu Genel Müdürlükçe tespit edilen ve Maliye Bakanlığınca Genel Müdürlüğe tahsis edilen yerler, orman sayılan yerlerden olma niteliklerini korurlar” denilmiştir;

“Bilim ve Fen Bakımından Orman Niteliğinin Tam Olarak Kaybolması” başlıklı 35.maddede ; “31/12/1981 tarihinden önce üzerinde ağaç ve ağaççık toplulukları bulunmayan, ormancılık faaliyetleri ve ekonomisi yönünden orman kurulmasında yarar olmayan yerler bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş sayılır” denilmiştir.

3/2.2-Makilerle İlgili Yasal Düzenlemelerin Değerlendirilmesi ve Yargısal Uygulama

Açıklanan düzenlemeler ortaya koymaktadır ki, makiye ayırma işlemine konu olan yerler, daha sonra orman kadastro kapsamında ve açıklanan ölçüler dâhilinde yeniden değerlendirmeye tabi tutulmuş ve yukarıda açıklanan koşullarda orman içine alınan ya da orman dışına çıkarılanlar olmuştur.

Öyle ise, 3116 sayılı Orman Kanunu’nun yürürlükte bulunduğu dönemde orman kadastro komisyonlarınca yapılarak kesinleşen ve tapuya tescil edilmeyen orman tahdidi alanlarında, sonradan maki tefrik komisyonlarınca <makilik> olarak belirlenen yerlerin, daha sonra yapılan orman kadastro çalışmaları ile orman sayılan yer kapsamında kabulü de olanaklıdır. Yani maki tefrik komisyonlarınca yapılmış geçerli bir belirleme işlemi olsa dahi bu işlemler tek başına orman dışına çıkarma anlamına gelmediğinden, hukuksal durumları belirgin değildir.

Nitekim, 22.03.1996 gün ve 1993/5-1996/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında da;

“3116 sayılı Orman Kanunu’nun 5653 sayılı Kanunla değişik 1/e maddesine göre çıkartılan, Makilik Ve Orman Sahalarının Birleştiği Yerlerde Orman Sınırlarının Tespitine Ait Yönetmelik ile bu yönetmelik uyarınca kurulan maki tefrik komisyonları yasal olup, yaptıkları işlemler de geçerli olduğu, orman sınırlandırması kapsamında iken söz konusu komisyonlar tarafından makilik alan olarak belirlenen taşınmazlar hakkında, özel kanunlar gereğince oluşturulan tapulara değer verilmesi gerektiği” kabul edilmiştir.

Burada varılan sonuç geniş yoruma tabi tutulamayacak kadar açık olup, sadece makilik alan olarak komisyonca belirlenen yerler hakkında özel kanunlar (2510, 4753, 3573 sayılı kanunlar vs.) gereğince oluşturulan tapulara değer verilmiş; bu özel kanunlar dışında

kalan tapulara ise değer verilmemiştir. Zilyetlikle kazanma ile ilgili olarak ise, herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiştir.

Anayasa Mahkemesinin 1987/31-13 sayılı kararının gerekçesinde ise;

“a) Orman sınırı dışına çıkartılan alanlardaki tapulu yerler:

aa) Orman sınırı dışına çıkarılan yerler, o andan başlayarak orman olma niteliğini, orman olma niteliklerini yitirirler. Bu bakımdan eski, geçersiz tapulara değer vermek, (devlet ormanlarının mülkiyetinin devrolunamayacağını öngören) **Anayasanın 169.maddesinin** ikinci fıkrası hükmüne aykırı düşmektedir. Verilen orman değil, orman olmaktan çıkmış, bir kamu mülküdür...

bb)... orman sınırı dışına çıkartılan tapulu yerlerin... geçersiz tapu sahibine verilmesi Anayasanın 170.maddesine aykırıdır.

b) Orman sınırı içinde kalan tapulu yerler:

... Devlet ormanını ve toprağıyla birlikte orman sayılan bir yeri, yerleşim, dağıtım yoluyla özel mülkiyete konu yapmak ya da devretmek Anayasanın yasakladığı hususlardandır. 6831 Sayılı Kanununun 1.maddesine göre, orman içi bir yere ilişkin olarak sonradan alınan tapu gibi, orman tahdit edildikten sonra, daha önce alınmış olsa da hukuksal değerini yitirip, geçersiz duruma düşen kaydı, denetlenen üçüncü fıkra geçerli kılmakta, kayıtlarda yazılı malikleri hak sahibi saymaktadır. Sözü edilen fıkra, böylece, 6831 Sayılı Yasanın 2896 ve 3373 sayılı yasalarla değişik 1.maddesinin (F) ve (G) fıkralarına karşın, hiçbir koşul aramaksızın, tarım arazisi niteliği bulunmayan, tümüyle orman örtüsüyle kaplı ve orman sayılan bir yer için ne suretle alınmış olursa olsun tapuları geçerli sayarak adı yazılı kimse adına tescilini sağlamaktadır.

Anayasanın 169. maddesinin son fıkrasının olanaklı kıldığı durumlar dışında orman sınırlarında daraltma yapılamaz. Kime olursa olsun, orman içindeki tapulu yerlerin verilmesi bir tür daraltmadır. Üçüncü fıkranın sınırlama kararı uyarınca incelenen ibaresi, bu nedenle Anayasanın 169.maddesine aykırıdır.

Orman sınırı dışına çıkarılsa bile tapu malikine verilemeyecek bir yerin, orman niteliğini taşıırken de verilmemesi gerekir. Yasa koyucu, bu yerleri geçersiz tapu sahiplerine mutlaka vermek istiyorsa, Anayasanın öngördüğü sınırlara uygun yeni bir orman tanımı yapmak zorundadır.

Açıklanan nedenlerle üçüncü fıkradaki “...tapulu yerlerle...” ibaresi iptal edilmelidir.”

Şeklinde görüşlere yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesi, kesinleşen orman kadastrosu sınırları içinde kalan yerlerdeki tapu kayıtlarına değer verilemeyeceğini kabul ettiği gibi, orman sınırları dışına çıkartılan yerlere ait tapu kayıtlarına dahi değer verilmesinin Anayasaya aykırı olduğunu vurgulayarak iptal kararı vermiştir.

3/3 – 27.01.2009 TARİH VE 27123 SAYILI RESMİ GAZETEDE YAYIMLANARAK YÜRÜRLÜĞE GİREN TAPU KANUNU VE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR 5831 SAYILI KANUN

5831 Sayılı Kanun’un:

2.maddesi ile; 6831 sayılı Orman Kanununun 7.maddesinde değişiklik yapılarak birinci fıkrasının sonuna ““Ancak, henüz orman kadastrosuna başlanılmamış yerlerde, 3402 sayılı Kadastro Kanunu hükümlerine göre belirlenen orman sınırı, orman kadastro komisyonunca belirlenen orman sınırı niteliğini kazanır.”cümlesi,

3.maddesi ile; 6831 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin yedinci fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelmek üzere; “3402 sayılı Kadastro Kanununa göre kadastrosuna başlanan çalışma alanlarında evvelce kesinleşmiş olan orman haritalarının kontrolü sonucunda tespit edilecek hesaplamalardan kaynaklanan

yüzölçümü hataları 3402 sayılı Kanunun 4 üncü maddesine göre oluşan kadastro ekibince düzeltilir. Diğer vasıf ve mülkiyet değişikliği dışında kalan aplikasyon, ölçü ve çizimden kaynaklanan yüzölçümü ve fenni hatalar ise kadastro müdürlüğünce mahalli orman kuruluşuna bildirilir. Bildirim tarihinden itibaren onbeş günlük süre içerisinde orman kadastro komisyonu görevlendirilir.”cümleleri eklenmiş;

4.maddesi ile; 6831 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi; “Amme müesseselerine ait ormanların kadastrosu da bu Kanunun 7 nci maddesi hükümlerine göre yapılır.” şeklinde değiştirilmiştir.

Yine aynı Kanunun 5.maddesi ile;

6831 sayılı Kanuna Ek Madde 10 eklenmiş; Bu maddede; “*Bu Kanunun; 20/6/1973 tarihli ve 1744 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesi ile 23/9/1983 tarihli ve 2896 sayılı Kanun ve 5/6/1986 tarihli ve 3302 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi uygulamaları ile orman sınırları dışına çıkarılan yerler, çıkarma işleminin kesinleştiği tarihten itibaren kazandırıcı zamanaşımı yolu ile iktisap edilemez.” Hükümüne yer verilmiştir.*

Yine aynı Kanunun 8. ve 9. maddesi ile 21/6/1987 tarihli ve 3402 sayılı Kadastro Kanununa konuyla ilgili olarak aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin kadastrosu ve tescili

Ek Madde 4 – 6831 sayılı Orman Kanununun 20/6/1973 tarihli ve 1744 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesi ile 23/9/1983 tarihli ve 2896 sayılı, 5/6/1986 tarihli ve 3302 sayılı kanunlarla değişik 2 nci maddesinin (B) bendine göre orman kadastro komisyonlarınca Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler, fiili kullanım durumları dikkate alınmak ve varsa üzerindeki muhdesatın kime veya kimlere ait olduğu ve kim veya kimler tarafından ne zamandan beri kullanıldığı kadastro tutanağının beyanlar hanesinde gösterilmek suretiyle, bu Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen askı ilanı hariç diğer ilanlar yapılmaksızın öncelikle kadastrosu yapılarak Hazine adına tescil edilir.

Bu maddeye göre yapılacak kadastro çalışmaları ikinci kadastro sayılmaz.

Bu maddeye göre yapılacak kadastro sırasında orman ve Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin sınır nokta ve hatları; orman kadastro tutanakları esas alınmak suretiyle orman işletme müdürlüğünce görevlendirilecek en az bir orman yüksek mühendisi ya da orman mühendisinin iştirak ettirildiği kadastro ekibince zemine aplike edilir. Bu çalışmalar sırasında kadastro veya orman haritalarında düzeltmeyi gerektiren tutanak, pafta ve zemin uyumsuzluğunun tespiti halinde, yukarıda oluşturulan kadastro ekibince teknik mevzuata uygun hale getirilir. Bu çalışmalara kadastro kontrol mühendisi de iştirak ettirilir. Çalışma sonucunda bir zabıt düzenlenir ve bu zabıt ekip görevlileri ile kontrol mühendisi tarafından birlikte imzalanır. Düzeltme işlemleri, orman mevzuatı ile tapu ve kadastro mevzuatına göre yapılmış ve bu Kanuna göre yapılacak askı ilanı ile de ilan ve tebliğ edilmiş sayılır.

Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerler, daha öncesi tescil edilmiş olduğuna bakılmaksızın Maliye Bakanlığının talebi üzerine, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce fiili kullanım durumları dikkate alınmak suretiyle ifraz ve/veya tevhit de yapılabilir. Bu işlemler sırasında, orman ve kadastro haritalarında tespit edilen fenni hatalar, yukarıdaki üçüncü fıkrada belirtilen usul ve esaslara göre düzeltilir.

Bu madde kapsamındaki kadastro, ifraz ve tescil işlemleri, 3194 sayılı İmar Kanunu ile 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunundaki kısıtlamalara tabi olmaksızın yapılır.

Kadastro çalışmalarına başlanılmadan önce, Hazine adına orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin içerisinde özel kanunlarına göre değerlendirilmesi gereken alanlar bulunup bulunmadığı kadastro müdürlüğünce ilgili kurum ve kuruluşlarına

yazı ile sorulur. İlgili idarelerce 15 gün içerisinde kadastro müdürlüğüne bilgi verilir. Bu süre içinde cevap verilmediği takdirde, söz konusu alanların bulunmadığı yönünde cevap verilmiş sayılır. Bu bilgilere veya ilgili idarelerce zeminde gösterilen sınırlara göre bu yerler içindeki bu alanların sınırları ölçülerek krokisinde gösterilir ve beyanlar hanesinde belirtilir.”

3402 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve Kanuna aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

“Geçici Madde 7 - Bu Kanuna göre yapılacak çalışmalardan önce 6831 sayılı Orman Kanununa göre başlanan orman kadastrosu, bu Kanunun 4 üncü maddesine göre sonuçlandırılır.

Geçici Madde 8 - Bu Kanunun yayımı tarihinden önce yapılan tapulama veya kadastro çalışmalarında tespit dışı bırakılan tapuda kayıtlı taşınmazlar ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait yerlerde ve çalışma alanı içinde orman olduğu gerekçesiyle tespit harici bırakılan alanlarda, daha sonra kesinleşen orman kadastrosu sonucunda orman sınırı dışında kalan tapulu ve tapusuz taşınmazların 3402 sayılı Kanun hükümleri gereğince kadastrosu yapılır.”

5831 sayılı Kanun açıkça 5653 sayılı Kanun ile değişik 3116 sayılı Kanun dönemine ilişkin açık bir düzenleme getirmemiş; makiler hakkında bu döneme ait yasal boşluk sürdürülmüşse de, kurulda yapılan görüşmeler sırasında öncelikle 27/01/2009 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren ve 5831 sayılı Yasanın 5. maddesi ile 6831 sayılı Orman Yasasına eklenen ek 10.madde hükmü değerlendirilmiştir.

III- GEREKÇE:

Yukarıda açıklanan tüm olgu, yasal düzenleme, yargısal uygulama ve uluslar arası sözleşmeler ile en son yasal düzenlemelerle getirilen hükümler birlikte değerlendirildiğinde:

Anayasamızın 169.maddesindeki koruma hükümlerine rağmen orman ve maki alanlarının korunması mümkün olamamaktadır. Bunların korunmasında en büyük problemlerden birini, yürürlükte olan 6831 sayılı Orman Kanunu’nun 1.maddesinin İ ve J, bentleri ile 2.maddesinin A ve B maddesi oluşturmaktadır.

6831 sayılı Orman Kanunu’nun 1 Maddesinde “*funda veya makilerle örtülü orman ve toprak muhafaza karakteri taşımayan yerler*” orman sayılmamakta; böylece, funda veya makiliklerin orman ve toprak muhafaza karakteri taşıyıp taşıyamaları ölçüt alınarak ya orman rejiminin dışında bırakılmakta veya bu rejim içinde kabul edilmektedir. Dolayısıyla, orman ve toprak muhafaza karakteri taşıyıp taşımadığı usulünce tespit edilecek funda ve makilikler, bu karakterleri taşıyorlarsa orman tanımı içinde yer alacak; taşıyorlarsa orman sayılmayacaklardır.

Aynı kanunun 2. maddesinin (A) maddesine göre tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar görülen funda ve makiliklerle örtülü yerler orman sınırları dışına çıkarılacaktır. Orman sınırları dışına çıkarma işlemi ise sadece 31.12.1981 tarihinden önce orman niteliğini kaybetmiş yerlerle sınırlandırılmıştır.

Burada önem taşıyan funda ve makiliklerin orman sayılıp sayılmaması olgusu ise Orman Kanunu’nun 1. maddesine göre tayin edilecektir. 1 maddenin (J) bendine göre orman ve toprak muhafaza karakteri taşıyan funda ve makilik alanlar orman sayılır. Toprak ve orman muhafaza karakteri taşımayan funda ve makiliklerin ise orman sınırı dışına çıkarılması mümkündür. Buna göre; orman ve toprak muhafaza karakteri taşıyan funda ve makilik alanların orman sayılmayan yer olarak nitelendirilmesi, Orman Kanunu’nun 1. maddesine ve Anayasanın 169. maddesine göre imkânsızdır.

Yasalarda, maki tefrik komisyonları tarafından yapılan işlemlerin hukuki niteliği konusunda içtihatlarla bir yol çizilmeye çalışılmış; bunlar arasında ortaya çıkan görüş

ayrılıkları üzerine, ilk önce İctihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 22.03.1996 tarih ve 1993/5 E. 1996/1 K.sayıli İctihadı birleştirme kararı ile tapulu taşınmazlar yönünden konu ele alınmış; şimdi eldeki taleple de tapuya bağlanmamış alanlar yönünden ortaya çıkan aykırılıklar büyük kurul önüne gelmiştir.

-Eldeki İctihadı birleştirmenin konusu; Birinci Başkanlık Kurulunun görevlendirme yazılarında (3116 sayılı Orman Kanunu'nun yürürlükte bulunduğu dönemde orman kadastro komisyonlarınca yapılarak kesinleşen ve tapuya tescil edilmeyen orman tahdidi alanlarında, maki tefrik komisyonlarınca "orman sayılmayan makilik" olarak belirlenen yerlerin imar-ihya- zaman aşımı yoluyla mülk edinilip edinilemeyeceği) biçiminde belirlenmiştir.

Orman niteliğini taşımayan makilik alanların öncesi tapulu olsun veya olmasın niteliğinin ne olması gerektiği, orman sayılıp sayılmayacakları İctihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 22.03.1996 tarih ve 1993/5 E. 1996/1 K sayılı kararı ile belirlenmiştir.

Bilindiği gibi kesinleşen orman tahdidi içerisinde kalan yerlerin orman niteliği ile Hazine adına tapuya tescilinin yapılması yasa hükmüdür.

Gerek 3116 sayılı Orman Kanununun 13. maddesine, gerekse 6831 sayılı Orman Kanununun 11. maddesine göre kadastrusu yapılip kesinleşen Devlete ait ormanlar, tapu dairelerince hiçbir harç, vergi ve resim alınmaksızın Hazine adına tapuya tescil olunur.

Ancak kesinleşen orman tahdidi içerisinde kalıp da tapuya orman niteliği ile tescili gerekirken her nasılsa tescili yapılmayan taşınmazlar da bulunmaktadır. İşte makiye ayrılan yerlerdeki tapulu-tapusuz ayırımı bundan kaynaklanmaktadır.

Ancak bu ayırım orman niteliği taşımayan makiliklerin hukuki durumlarının belirlenmesinde önem arz etmemektedir.

1996 tarihli İctihatları Birleştirme Kararı'nda sonuç itibarı ile Yargıtay İctihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık makiye ayrılmadan önce Hazine adına orman niteliği ile tapuya kayıtlı yerlerle ilgili ise de; ortaya koyduğu belirlemeler, öncesi tapulu olsun veya olmasın tüm orman sayılmayan makiliklerle ilgilidir. Bu durumda, buradaki irdelemelere değinmekte yarar vardır.

Söz konusu İctihatları Birleştirme Kararında maki komisyonlarınca belirlenen yerlerle ilgili olarak şu irdelemeler yapılmaktadır:

(..İctihat uyuşmazlığına konu olan olayda; orman niteliğini taşıyan makilik alanlarla, orman sayılmayan makilik alanların fennen belirtilmesi görevi Tarım Bakanlığına verilmiştir. İdare, 5653 sayılı Kanun'dan kaynaklanan "Belirleme" görevini yönetmelikle düzenleme yaparak yerine getirmiştir. Bakanlığa verilen görevin yerine getirilmesi yönetmelikle düzenleme yapılmasını zorunlu kılmıştır. Kanunda belirleme görevinin ne şekilde yapılacağına dair hüküm olmadığından bu yön idarenin takdirine bırakılmıştır. Yönetmeliğin dayanağı olmadığına ilişkin görüş, değinilen nedenlerle yasal dayanaktan yoksun bulunmaktadır. ... Makilik alanların belirlenmesi görevi Tarım Bakanlığına verilmiş olup, Orman Kanunu'nda bu konuda başka hiçbir hüküm bulunmamaktadır. 3116 sayılı Orman Kanunu'nun 5653 sayılı Kanun'la değişik 5. maddesi ise ormanların sınırlandırılması ile ilgili hükümleri içermektedir. Kanun'da "orman sayılmadığı" açıklanan makilik alanların tespiti ayrı bir işlem, "orman niteliği" taşıyan ormanların sınırlandırılması ise başka bir işlemdir. İşlemlerin amaçları, nitelikleri ve işlevleri değişiktir.

İctihat uyuşmazlığı, orman sınırlandırması yapılan yerlerdeki makilik alanların tespitine ilişkindir. 3116 sayılı Orman Kanunu'nun 13. maddesi gereğince sınırlandırılması kesinleşen ormanlar Hazine adına tapuya tescil olunur. 3116 sayılı Kanun'la makilikler de orman sayıldığı için, bu alanlar da sınırlandırma kapsamına alınmıştır. 5653 sayılı Kanun, istisnalar ayrık olmak üzere makiliklerin orman sayılmayan yer olduğunu kabul etmiş, bu değişikliğe uygun olarak orman sayılmayan makilik alanların tespiti gerekmiştir. Maki komisyonlarının görevi, orman sayılmayan makilik alanları belirlemekten ibarettir. Orman sayılmayan makiliklerin tespiti yeni orman tanımına göre tapu sicilinde düzeltme yapılması

niteliğindedir. Bu düzeltme sonucu "orman niteliği ile Hazine adına tescil" edilen taşınmaz, orman sayılmayan makilik alan olarak tespit edilmekle "özel mülk olarak Hazine adına tapuya tescil" edilecek, taşınmazın sadece tapudaki niteliği değişecektir. Böylece tespit işlemi ile Hazine adına tapulu olan taşınmaz tapusuz hale dönüşmeyecektir.

.....Bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş ve tarım arazisi veya yerleşim yeri olarak kullanılmasında yarar olan ormanların, orman dışına çıkarılabileceği hükmü, gerek Anayasa'da ve gerekse 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 2. maddesinde yer almıştır. Orman dışına çıkarılan yerin öncesi orman olduğundan, orman kavramına "yerleri de" dâhildir. Bitki örtüsünün kaldırılmış olması, o yerin orman rejimi dışına kendiliğinden çıkmasını gerektirmez. Anayasa ve Yasa'da öngörülen şartların oluşması halinde orman tahdit komisyonları tarafından orman dışına çıkarma işlemleri yapılmaktadır.)

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi maki tespit komisyonlarının işlemi sonucu orman niteliğini kaybetmiş yerler özel mülkiyete konu olabilecek yer haline gelmektedir.

Bu gibi yerlerden öncesi tapulu olanlarla ilgili uyuşmazlık, yukarıda açıklanan 1996 tarihli İçtihatları Birleştirme Kararı ile çözümlenmiştir.

-Eldeki içtihadı birleştirme talebinin konusu ise; tapuya bağlanmamış yerlerle ilgili olup; öncesi orman niteliği ile Hazine adına tapuya tescil edilmesi gerekirken, bu tescil yapılmamış yerlerin tapusuz sayılıp sayılmayacağı, bunun sonucu olarak da imar-ihya ve zamanaşımı ile kazanılıp kazanılamayacağıdır.

Yukarıda ayrıntısıyla açıklandığı üzere, ormanların bu vasıfla Hazine adına tescil edilmesi yasa gereğidir. Orman olarak tespit ve tescil görmüşken, daha sonra yine yasa gereği Orman Kanunu'nun 2/B maddesi gereğince orman sınırları dışına çıkarılan alanlar, orman rejimi dışına çıkarılmıştır.

Koruma makiliği dışındaki makilerle ilgili hukuksal durum ise bu kadar belirgin değildir.

Bu durumda bu tür taşınmazların tapulu sayılıp sayılmayacağının tartışılması gerekmekte ise de içtihadı birleştirme görüşmelerinde, konunun öncelikle 27.01.2009 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "5831 sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un getirdiği yasal düzenleme doğrultusunda ele alınması ve inceleme yapılması kabul edildiğinden, yukarıda belirtilen hususun incelenmesine şimdilik gerek görülmemiştir.

Konuya ilişkin, 27/01/2009 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 5831 sayılı Yasanın 5. maddesi ile 6831 sayılı Orman Yasasına eklenen ek 10.maddesinde; "Bu Kanunun; 20/6/1973 tarihli ve 1744 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesi ile 23/9/1983 tarihli ve 2896 sayılı Kanun ve 5/6/1986 tarihli ve 3302 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi uygulamaları ile orman sınırları dışına çıkarılan yerler, çıkarma işleminin kesinleştiği tarihten itibaren kazandırıcı zamanaşımı yolu ile iktisap edilemez." hükmü getirilmiş; kanun koyucu, orman tahdidi içinde yer alıp ta orman tahdit komisyonlarınca sonradan Orman Kanunu'nun 2.maddesinin B bendi kapsamında orman dışına çıkarılan alanların dahi zilyetlikle kazanılmalarına olanak vermemiş; açıkça bu yerlerin zilyetlikle kazanılamayacağını düzenleme altına almıştır.

5831 sayılı Kanunun 4. ve 5.maddelerinin tasarıda 5. ve 6.madde altında açıklanan gerekçesinde;

"**Madde 5-** 3402 sayılı Kadastro Kanununun 5304 sayılı Kanunla değişik 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile, çalışma alanında orman bulunması ve 6831 sayılı Orman Kanununa göre orman kadastrolarına başlanılmamış olması halinde, orman kadastro ve bu ormanların içinde ve bitişiğinde her çeşit taşınmaz malların ormanlarla müşterek sınırlarının tayini ve tespitinin bu maddede belirtilen kadastro ekibi tarafından yapılacağı hüküm altına

alındığından, amme müesseselerine ait ormanların da, Kadastro Kanununda yapılan değişiklik kapsamında kadastrolarının yapılabilmesi için bu değişiklik yapılmaktadır.

Madde 6- 6831 sayılı Kanunun 2 nci maddesi uyarınca orman sınırları dışına çıkarılan yerler Hazine adına çıkarılıp Hazine adına tescil edilmektedir.

Anayasanın 170 inci maddesi de orman sınırları dışına çıkarılan yerlerin değerlendirilmesinin kanunla düzenleneceği hükmünü getirerek bu taşınmazların, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki diğer taşınmazlardan farklı bir statüye tabi olmasını benimsemiştir.

Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazların 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 713 üncü maddesi uyarınca kazandırıcı zamanaşımı ile mülk edinilmesi mümkün iken, Anayasanın 170 inci maddesi hükmü gereği özel kanunla düzenlenmesi öngörülen 2 nci madde alanlarının bu niteliği gereği kazandırıcı zamanaşımı ile mülkiyetinin elde edilmesi mümkün olmayacağı halde, Türk Medeni Kanununun ilgili hükümlerine dayanarak tescil talebi ile davaların açıldığı bilinmektedir.

Orman sınırları dışına çıkarılan bu yerlerin Hazine adına tescil edilmesi yasal zorunluluk olmakla beraber, teknik ve mali zorluklar nedeniyle kısmen tescil sağlanmıştır. Ayrıca bu alanlarda orman kadastrosundan önce oluşmuş tapular da bulunduğundan bu tapuların iptali üzerine ancak tescil sağlanabileceğinden tescil işlemleri tamamen ikmal edilememiştir.

Bu nedenle; 1974 yılından beri orman dışına çıkarılan bu alanlarda, çıkarma tarihinden itibaren Türk Medeni Kanunundaki kazandırıcı zamanaşımı süreleri dolan yerler için mahkemelerce ziyedi adına tescile dair kararlar verilmektedir.

Bu alanların Anayasa ve 6831 sayılı Kanuna uygun değerlendirilebilmesini sağlamak, ayrıca ormanların işgalinin özendirilmesini önlemek için bu düzenleme yapılmıştır.

açıklamalarına yer verilmiştir.

Gerek Kanun metni, gerek gerekçesi birlikte ele alındığında bu yasal düzenlemenin amacı “*çalışma alanında orman bulunması ve 6831 sayılı Orman Kanununa göre orman kadastrasına başlanılmamış olması halinde, orman kadastrosu ve bu ormanların içinde ve bitişiğinde her çeşit taşınmaz malların ormanlarla müşterek sınırlarının tayini ve tespitinin bu maddede belirtilen kadastro ekibi tarafından yapılacağı hüküm altına alındığından, amme müesseselerine ait ormanların da, Kadastro Kanununda yapılan değişiklik kapsamında kadastrolarının yapılabilmesi*” ve sonuçta “*Bu alanların Anayasa ve 6831 sayılı Kanuna uygun değerlendirilebilmesini sağlamak, ayrıca ormanların işgalinin özendirilmesini önlemek*” şeklinde ortaya konulmuştur.

Anılan kanun hükmü ile varılmak istenen sonucun, Anayasa ve 6831 sayılı Kanuna uygun değerlendirme ile ormanların işgalinin özendirilmesinin önlenmesi amacıyla, orman sayılmayan yer haline gelen taşınmazların bu niteliklerini kayb ettikleri tarihten itibaren imar ihya ve zamanaşımı yolu ile kazanılmasının ortadan kaldırılması olduğu, anlaşılmaktadır. Böylece, öncesi orman iken orman sayılmayan yer haline gelen alanların dahi ziyetlikle kazanılması yolu kapatılmışken, koruma makiliği olmamakla birlikte, maki tefrik komisyonlarınca orman sayılmayan makilik alan olarak tespit edilen yerlerin yasa karşısındaki durumu da bu çerçevede ele alınmalıdır.

Bu nedendir ki, Kanunun lafzı ve ortaya konulan amacı da gözetilerek, anılan bu hükmün koruma makiliği dışında kalan makilik alanlar yönünden uygulanıp uygulanamayacağı için esasına girilmeden evvel, ele alınarak, değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede; Kanunun bu hükmünün; kamu düzenine ilişkin olması yanında, eldeki uyuşmazlığa konu koruma makiliği dışındaki makilik alanlarla ilgili işlemlerin sadece tespitle sınırlı olmakla beraber 1996 tarihli İçtihatı Birleştirme Kararına göre orman sayılmayan yer niteliğinde olduğundan bu yerlere de uygulanacağı oy birliği ile benimsenmiştir.

Sonuç itibariyle, söz konusu yasal düzenleme yönünden yapılan incelenmede; 5831 sayılı Kanunun 5. maddesi ile 6831 sayılı Kanuna eklenen Ek 10. maddede (Bu Kanununun 20.6.1973 tarihli ve 1744 sayılı kanunla değişik 2. maddesi ile 23.9.1983 tarihli ve 2896 sayılı Kanun ve 5.6.1986 tarihli ve 3302 sayılı Kanunla değişik 2 inci maddesinin birinci fıkrasının “B” bendi uygulamaları ile orman sınırları dışına çıkarılan yerler, çıkarma işleminin kesinleştiği tarihten itibaren zamanaşımı yolu ile iktisap edilemez) hükmü getirildiğinden, belirtilen hallerde tapusuz taşınmazların zamanaşımı ile kazanımlarının mümkün olmadığı; Yasada her ne kadar maki tespit komisyonlarının kararı ile orman niteliğini kaybeden ve makiye ayrılan yerler ayrıca belirtilmemiş ise de; Genel Kurul görüşmelerinde Yasanın amacının orman niteliğini kaybeden tüm taşınmazların imar-ihya ve zamanaşımı yoluyla kazanımını önlemek olduğu, bu durumda öncesi tapuya kayıtlı olmayan taşınmazların zamanaşımı ile kazanılamayacağı sonucuna varılmıştır.

Böylelikle, makiye ayrılan yerin öncesi tapulu olduğu takdirde zaten zamanaşımı ile kazanılamayacağından, tapuya tescil edilmeyen yerlerin öncesi tapulu kabul edilsin veya edilmesin 5831 sayılı Kanun hükmü dikkate alındığında bu hususun sonuca etkili olmadığından içtihatların bu değişik gerekçe ile birleştirilmesine ve bu tür yerlerin zamanaşımı ile kazanılamayacağına karar verilmiştir.

Açıklanan durum karşısında; maki tefrik komisyonlarınca maki oldukları tespit edilmekle birlikte, devamında orman tahdit işlemine konu edilmemiş alanların, maki tefrik komisyonlarının tespiti tarihinden itibaren imar-ihya ve zilyetlikle kazanılmasına olanak bulunmamaktadır.

IV. SONUÇ:

Yukarıda açıklanan gerekçelerle:

1- 3116 sayılı Yasa hükümlerine göre yapıлып kesinleşen ve tapuya tescil edilen orman kadastro (tahdit) sınırları içinde bulunan ve 1996/1 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile kabul edilen konunun bu içtihadı birleştirmenin kapsamı dışında olduğuna, aynı yasa hükümlerine göre yapıлып kesinleşen, ancak tapuya tescil edilmeyen yerlerde 5653 sayılı Yasa ile değişik 3116 sayılı Yasa hükümlerine göre maki komisyonlarının yaptığı işlemlerin bir tespit niteliği taşıdığına, teknik ve hukuki anlamda orman kadastro (tahdit) sınırı dışına çıkarma işlemi olmadığına,

2- 27/01/2009 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 5831 sayılı Yasanın 5. maddesi ile 6831 sayılı Orman Yasasına eklenen ek 10.madde hükmünün maki tespit komisyonlarınca 5653 sayılı Yasa uyarınca maki olarak tespit edilen yerlere de uygulanması gerektiğine ve bunun sonucu olarak bu yerlerin tespit tarihinden itibaren imar, ihya ve zilyetlik yoluyla kazanılmasına olanak bulunmadığına”

30.04.2010 tarihinde yapılan ilk toplantıda oybirliği ile karar verildi.

[R.G. 28 Ekim 2010 – 27743]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Düzeltilme

27/10/2010 tarihli ve 27742 sayılı Resmî Gazete’de aslına uygun olarak yayımlanan, “Emniyet Teşkilatı Sağlık Şartları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair

Yönetmelik”in çerçeve 11 inci maddesinin (1) numaralı bölümünde yer alan “olmamak” ibaresi; İçişleri Bakanlığının 27/10/2010 tarihli ve 186859 sayılı yazısı üzerine “olmak” olarak düzeltilmiştir.

— • —

22/10/2010 tarihli ve 27737 sayılı Resmî Gazete’de aslına uygun olarak yayımlanan, Anayasa Mahkemesinin E: 2008/102, K: 2010/14 sayılı Kararının “VII-SONUÇ” bölümünden önceki paragrafta yer alan “19.3.1969 günlü, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 14. maddesinin, 23.1.2008 günlü, 5728 sayılı Yasa’nın 327. maddesiyle yeniden düzenlenen birinci fıkrasının” ibaresi; Anayasa Mahkemesi Başkanlığının 27/10/2010 tarihli ve 4195 sayılı yazısı üzerine, “22.11.2001 günlü, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu’nun 181. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “... davacının...”, “... davalının...” sözcüklerinin” olarak düzeltilmiştir.

[R.G. 28 Ekim 2010 – 27743]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yüksek Seçim Kurulu Kararı

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığından:

Karar No : 996

K A R A R

Başkanlık Makamınca Kurula sunulan 24/10/2010 tarihli, C.05.0.İMİ.0.88 sayılı yazıda aynen; ” 17 Ekim 2010 Pazar günü yapılan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliği geçici seçim sonuçları Kurulumuzun 17/10/2010 günlü, 2010/980 sayılı kararı gereği www.ysk.gov.tr internet adresinden 18/10/2010 tarihinde yayımlanmıştır.

17 Ekim 2010 Pazar günü yapılan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Üyeliği geçici seçim sonuçlarının ilanından sonra;

Uşak İl Seçim Kurulu Başkanlığı tarafından Kurulumuz Başkanlığına gönderilen 18/10/2010 tarihli, 44 sayılı yazıda belirtilen konu ile ilgili olarak Kurulumuzun 19/10/2010 tarihli, 2010/982 sayılı,

İstanbul İl Seçim Kurulu Başkanlığı tarafından Kurulumuz Başkanlığına gönderilen 18/10/2010 tarihli, 310 sayılı yazıda belirtilen hususlar ile ilgili olarak Kurulumuzun 19/10/2010 tarihli, 2010/983 sayılı,

Ankara Cumhuriyet Savcısı Alp ARSLAN tarafından yapılan itiraz üzerine Kurulumuzun 19/10/2010 tarihli, 2010/984 sayılı,

Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ömer Faruk EMİNAĞAOĞLU tarafından yapılan itiraz üzerine Kurulumuzun 23/10/2010 tarihli, 2010/985 sayılı,

kararları verilmiş, ayrıca geçici seçim sonuçlarının bilgisayara aktarımı sırasında yapılan maddi giriş hataları da düzeltilmiştir.

Bu nedenle, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliği seçim sonuçlarının kesinleştirilmesine ve ilan edilmesine karar verilmesi takdirlerinize arz olunur.” denilmiş olmakla, konu incelenerek;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

17 Ekim 2010 Pazar günü yapılan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliği geçici seçim sonuçları Kurulumuzun 17/10/2010 günlü, 2010/980 sayılı kararı gereği www.yzk.gov.tr internet adresinden 18/10/2010 tarihinde yayımlanmıştır.

17 Ekim 2010 Pazar günü yapılan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Üyeliği geçici seçim sonuçlarının ilanından sonra,

Uşak ve İstanbul İl Seçim Kurullarından alınan ve maddi hataya dayanan hususlar ile Ankara Cumhuriyet Savcısı Alp ARSLAN ve Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ömer Faruk EMİNAĞAOĞLU tarafından yapılan itirazlarla ilgili olarak Kurulumuzca 19/10/2010 günlü, 2010/982, 2010/983, 2010/984 ve 23/10/2010 günlü, 2010/985 sayılı kararlar verilmiş olup, anılan kararlarımız Kurulumuzun resmi internet sitesi olan www.yzk.gov.tr adresinde yayımlanmıştır.

Bununla birlikte geçici seçim sonuçlarının bilgisayara aktarımı sırasında yapılan maddi giriş hataları da düzeltilmiştir.

Bu nedenle;

17 Ekim 2010 Pazar günü yapılan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliği geçici seçim sonuçlarına yönelik olarak Kurulumuza başkaca itirazda bulunulmadığından seçim sonuçlarının kesinleştirilerek ilan edilmesine; Örnek: 306/1 ve Örnek: 306/2 numaralı tutanaklar ile kesin seçim sonuçlarının Kurulumuzun resmi internet sitesinden yayımlanmasına,

Adli Yargı Hakimler ve Savcılar arasında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliğine; İbrahim OKUR'un 1. Asıl, Teoman GÖKÇE'nin 2. Asıl, Nesibe ÖZER'in 3. Asıl, Ömer KÖROĞLU'nun 4. Asıl, Hüseyin SERTER'in 5. Asıl, Ahmet KAYA'nın 6. Asıl, İsmail AYDIN'ın 7. Asıl, Harun KODALAK'ın 1. Yedek, Celal AVAR'ın 2. Yedek, Hayrettin TÜRE'nin 3. Yedek, Ali ÖZTÜRK'ün 4. Yedek,

İdari Yargı Hakimler ve Savcılar arasında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliğine; Ahmet BERBEROĞLU'nun 1. Asıl, Birol ERDEM'in 2. Asıl, Resül YILDIRIM'ın 3. Asıl, Halil KOÇ'un 1. Yedek, İbrahim TOPUZ'un 2. Yedek,

üye olarak seçildiklerinin tespitine,

karar verilmesi gerekmiştir.

S O N U Ç:

Yukarıda açıklanan nedenlerle;

1- 17 Ekim 2010 Pazar günü yapılan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliği geçici seçim sonuçlarına yönelik olarak Kurulumuza başkaca itirazda bulunulmadığından seçim sonuçlarının kesinleştirilerek ilan edilmesine; Örnek: 306/1 ve Örnek: 306/2 numaralı tutanaklar ile kesin seçim sonuçlarının Kurulumuzun resmi internet sitesinden yayımlanmasına,

2- Adli Yargı Hakimler ve Savcılar arasında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliğine; İbrahim OKUR'un 1. Asıl, Teoman GÖKÇE'nin 2. Asıl, Nesibe ÖZER'in 3. Asıl, Ömer KÖROĞLU'nun 4. Asıl, Hüseyin SERTER'in 5. Asıl, Ahmet KAYA'nın 6. Asıl, İsmail AYDIN'ın 7. Asıl, Harun KODALAK'ın 1. Yedek, Celal AVAR'ın 2. Yedek, Hayrettin TÜRE'nin 3. Yedek, Ali ÖZTÜRK'ün 4. Yedek üye olarak seçildiklerinin tespitine,

3- İdari Yargı Hakimler ve Savcılar arasında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliğine; Ahmet BERBEROĞLU'nun 1. Asıl, Birol ERDEM'in 2. Asıl, Resül YILDIRIM'ın 3. Asıl, Halil KOÇ'un 1. Yedek, İbrahim TOPUZ'un 2. Yedek üye olarak seçildiklerinin tespitine,

4- Karar örneğinin Resmi Gazete'de yayımlanmasına,

5- Karar örneğinin gereği için Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü ile Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanlığına gönderilmesine,

24/10/2010 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Ali EM

Üye
Mehmet KILIÇ

Üye
Bahadır DOĞUSOY

Üye
Muharrem COŞKUN

Üye
Turan KARAKAYA

Üye
Mehmet KÜRTÜL

Üye
Nilgün İPEK

Üye
Halim AŞANER

[R.G. 24 Ekim 2010 – 27739 Mükerrer]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

ABDULLAH YILMAZ/Türkiye Davası*

Başvuru No:10512/02

Strazburg

22 Temmuz 2008

İKİNCİ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (10512/02) no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşı Abdullah Yılmaz'ın (başvuran), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 17 Ocak 2002 tarihinde Temel İnsan Hakları ve Özgürlüklerini güvence altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, AİHM önünde Diyarbakır Barosu avukatlarından T. Elçi tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

Başvuran, 1963 yılı doğumludur ve Batman'da ikamet etmektedir.

27 Haziran 1995 tarihinde, başvuran, güvenlik güçleri ile bir çatışma sırasında yaralanmıştır. Olay, tutanaklara geçirilmiştir. Aynı gün başvuran yakalanmış ve gözaltına alınmıştır.

11 Temmuz 1995 tarihinde, Batman Sulh Ceza Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı tarafından başvuranın ifadesi alınmıştır. Ardından başvuran, Batman Sulh Ceza Mahkemesi hakimi karşısına çıkarılmıştır. Hakim başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir. Başvuran, polise verdiği ve PKK'nın eylemlerine katıldığını kabul ettiği polise ifadesini Cumhuriyet Savcısı ve hakim karşısında da teyit etmiştir.

2 Ağustos 1995 tarihinde, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, Eski Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi uyarınca başvurunu bölücülükle suçlamıştır.

16 Ekim 1995 ve 27 Kasım 1997 tarihleri arasında, Devlet Güvenlik Mahkemesi, on yedi duruşma gerçekleştirmiştir. İlk duruşma sırasında, başvuran PKK'nın eylemlerine katılmaktan pişmanlık duymadığını ve pişmanlık yasasından da faydalanmak istemediğini ifade etmiş, DGM farklı savcılıklardan, başvuranın suçlandığı olaylara ilgili belgelerin tevdi

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir. edilmesini talep etmiştir. 27 Kasım 1995 tarihli duruşma sırasında Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi, 1 ve 2 No'lu DGM'lerden de sözkonusu mahkemelerde başvuran hakkında halen sürmekte olan davalara ilişkin belgelerin gönderilmesini, Siirt Ağır Ceza Mahkemesi'nden ise istinabe ile olay tutanağını imzalayan jandarmaların ifadelerinin alınmasını istemiştir. İzleyen üç duruşma boyunca, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi, askeri makamlardan, atılı olaylarla ilgili belgeleri istemiş ve sözkonusu belgeleri edinmiştir, ayrıca, Siirt Ağır Ceza Mahkemesi'nin istinabe talebine hala cevap gelmediğini tespit etmiştir. 27 Mayıs 1996 tarihli duruşma sırasında, Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranın soruşturma safhasında pişman olduğunu ifade ettiğini ancak mahkeme önünde

aksi yönde beyanda bulunarak pişman olmadığını ifade ettiğini kaydetmiş ve başvuranın, pişmanlık yasasından yararlanıp yararlanamayacağını İçişleri Bakanlığı'ndan öğrenilmesine karar vermiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi, bu sorunun ve istinabe talebinin cevapları beklenirken duruşmayı ertelemiştir. İzleyen iki duruşma da aynı nedenlerle ertelenmiştir. 28 Ekim 1997 tarihli duruşmada, Devlet Güvenlik Mahkemesi, İçişleri Bakanlığı'ndan gelen olumsuz yanıtı kayıtlara geçirmiş, istinabenin gereğinin halen yerine getirilmemiş olması nedeniyle duruşmanın ertelenmesine karar vermiştir. 27 Aralık 1997 tarihli duruşma sırasında, Mahkeme, yine aynı şekilde hareket etmiştir. 17 Şubat 1997 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, 27 Şubat 1996 tarihinde istinabenin kısmen yerine getirildiğini belirtmiştir. 7 Nisan 1997 tarihli duruşmada, Savcı, iddialarını sunmuştur. Başvuran ve avukatı, savunmalarını sunmak için süre talebinde bulunmuşlardır. 2 Haziran 1997 tarihli duruşmada, başvuran esas bakımından savunmasını sunmuş ve bundan sonraki duruşmalara katılmayacağını belirtmiştir. Başvuranın avukatının savunma hazırlamak için süre talep etmesi nedeniyle üç duruşma ertelenmiştir.

Her duruşmanın bitiminde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, kanıtlarının durumunu, atılı suçun niteliğini ve başvuranın tutuklandığı tarihini göz önüne alarak başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

27 Kasım 1997 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranı ve avukatını dinlemiştir. Duruşmanın bitiminde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranı atılı olaylardan suçlu bulmuş ve başvuran ölüm cezasına çarptırılmış ancak cezası müebbet hapse çevrilmiştir.

11 Haziran 1998 tarihinde, Yargıtay, ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Yargıtay, dosyada bulunan bazı belgelerle, başvurana atılı olaylar arasında bir bağ kurmanın imkansız olduğunu, yetkili makamlardan olaylara ilişkin belgelerin talep edilmesi ve olay tespit tutanağını imzalayan jandarmaların ifadelerinin alınması gerektiğini belirtmiştir.

24 Eylül 1998 ve 20 Mayıs 1999 tarihleri arasında, Devlet Güvenlik Mahkemesi, Askeri Hakim hazırladığı beş duruşma gerçekleştirmiştir. Sözkonusu duruşmalar boyunca, Devlet Güvenlik Mahkemesi, Olağan Üstü Hal Bölge Valisi'nden başvuranın suçlandığı olaylarla ilgili farklı belgelerin sunulmasını, olay tespit tutanağını imzalayan iki jandarmaların adreslerinin tespit edilmesini ve sözkonusu jandarmaların tanık olarak dinlenmesi için iki mahkemeye istinabe taleplerinin iletilmesini istemiştir. Başvuran, ilk dört duruşmadan üçüne katılmayı reddetmiştir. 20 Mayıs 1999 tarihli duruşma sırasında, Devlet Güvenlik Mahkemesi, jandarmaların ifadelerinin mahkemeye ulaştığını belirtmiştir. Başvuran ve avukatı, jandarmaların ifadeleri ve temyiz kararı hakkındaki görüşlerini sunmuşlardır.

18 Haziran 1999 tarihinde, Anayasa'nın 143. maddesi, Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin oluşumundan askeri hakimlerin çıkarılması şeklinde düzenlenmiştir. 22 Haziran 1999 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne ilişkin yasa düzenlenmiştir.

1 Temmuz 1999 tarihinden 6 Kasım 2001 tarihine kadar, yalnızca sivil hakimlerden oluşan Devlet Güvenlik Mahkemesi, on altı duruşma gerçekleştirmiştir.

1 Temmuz 1999 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, Olağan Üstü Hal Bölge Valisi'ne yapmış olduğu talebi yinelemiş ve duruşmayı ertelemiştir. 26 Ağustos 1999 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranın mahkemeye çıkmak istemediğini kaydetmiş ve Vali'den aldığı yanıtı uyarak askeri yetkililerden belge talebinde bulunmuştur. 7 Ekim 1999 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, askeri makamlardan istenen belgelerin

bir kısmının mahkemeye ulaştığını belirtmiş ve geri kalan kısmının beklenmesi için duruşmayı ertelenmiştir. Başvuranın katılmayı reddettiği 18 Kasım 1999 tarihli duruşmada aynı nedenle ertelenmiştir. 30 Aralık 1999 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı iddialarını sunmuştur. Devlet Güvenlik Mahkemesi, sözkonusu iddiaların, duruşmaya katılmayı reddeden başvurana tebliğ edilmesine karar vermiştir. Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranın avukatına savunmasını hazırlaması için süre tanımıştır.

2 Mart 2000 tarihli duruşma sırasında, başvuran, esasa ilişkin savunmasını sunmuş ve mahkeme, başvuranın avukatına yeni bir süre tanımıştır. 27 Nisan 2000 tarihinde, başvuranın avukatı, savunmasını sunmuş ve başvuranın pişmanlık yasasından faydalanması gerektiğini savunmuştur. Duruşma sırasında, Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranın pişmanlık yasasından faydalanıp faydalanamayacağı konusunun İçişleri Bakanlığı'ndan bir kez daha sorulmasına karar vermiştir. 22 Haziran 2000 ve 1 Mayıs 2001 tarihleri arasındaki altı duruşma, sözkonusu nedenle ertelenmiştir. 19 Haziran 2001 tarihli duruşma sırasında, Devlet Güvenlik Mahkemesi, İçişleri Bakanlığı'ndan gelen olumsuz yanıtı not etmiş, Cumhuriyet Savcısının iddialarını yeniden dinlemiş ve başvuranın avukatına süre tanımıştır. 4 Eylül 2001 tarihinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, avukatın savunmasını dinlemiş ve yazılı savunmasını hazırlaması için başvurana süre tanımıştır.

Her duruşmanın bitiminde, Devlet Güvenlik Mahkemesi, kanıtların durumu, atılı suçun niteliği ve dosyanın içeriğini göz önüne alarak, başvuranın tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

6 Kasım 2001 tarihli duruşma sırasında, başvuranın son savunmasını dinlemesinin ardından, Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuran hakkında verilen ilk mahkumiyet kararını yinelemiştir.

15 Nisan 2002 tarihinde, Yargıtay, sözkonusu kararı onamıştır.

HUKUK

I. AİHS'İN 5/3 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, tutukluluk süresinin uzunluğundan şikayetçidir. Başvurana göre, AİHS'nin 5/3 maddesi ihlal edilmiştir.

Hükümet, ulusal mahkemelerin, başvuranın tutukluluk halinin devamı hakkındaki kararlarını gerekçelendirdiğini savunmaktadır. Mahkemeler gibi Hükümet de, başvuranın suç işlediği şüphesini uyandıracak makul nedenlerin mevcudiyetinin, firar riskinin, adalete engel olma tehlikesinin, suçun tekrarlanması riskinin ve kamu düzeninin korunması gerekliliğinin, başvuranın tutukluluk halinin devam etmesini haklı kılan yeterince önemli unsurları oluşturduğu kanaatindedir.

Başvuran, Hükümet'in argümanlarına karşı çıkmaktadır.

A. Kabul edilebilirliğe ilişkin

Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle, AIHM'ye sözkonusu şikayetin kabul edilemez ilan edilmesi çağrısında bulunmaktadır. Hükümet, kanuna aykırı olarak

yakalanan veya tutuklanan kişilere tazminat ödenmesi hakkındaki 466 sayılı yasaya atıfta bulunmaktadır.

AİHM, Hükümet'in atıfta bulunduğu 466 sayılı yasanın, kanuna aykırı olarak veya haksız yere tutuklanma nedeniyle Devlet'e karşı sorumluluk davası açma imkanını öngördüğünü kaydetmektedir (*Göç-Türkiye*, başvuru no: 36590/97). Oysa ki başvuran tazminat elde edebilmek için başvuru imkanına sahip olmadığı şeklinde bir şikayette bulunmamaktadır. Bu bağlamda, dava süresince makul bir sürede yargılanma veya serbest bırakılma hakkı, tutukluluk nedeniyle tazminat elde etme hakkından ayrılmaktadır. AİHS'nin 5. maddesinin 3. paragrafı, makul sürede yargılanma veya serbest bırakılma, 5. paragrafı ise tazminat elde etmekle ilgilidir (*Yağcı ve Sargın-Türkiye*, 8 Haziran 1995 tarihli karar). Bu durumda, AİHM, Hükümet'in itirazını reddetmektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esasa ilişkin

AİHM, belirli bir durumda bir sanığın tutuklu yargılanma süresinin makul süre sınırını geçmemesine özen göstermenin, ilk olarak ulusal hukuk mercilerinin üzerine düşen bir görev olduğunu hatırlatmaktadır. Bu amaçla, masumiyet karinesi uyarınca, kişisel özgürlüğe saygı kuralına bir istisna olan tutukluluğu haklı kılan kamu çıkarı gerekliliğinin gerçekten var olup olmadığını ortaya çıkaracak bütün unsurları incelemeli ve serbest bırakılmayı reddettiği kararlarında bunları gerekçelendirmelidir. AİHM, AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edilip edilmediğini, esasen, söz konusu kararlarda yer alan gerekçelere ve başvurularında ilgilinin belirttiği reddedilemeyen olaylara dayanarak belirlemelidir (*Assenov ve diğerleri-Bulgaristan*, 28 Ekim 1998 tarihli karar).

Bu bağlamda, yakalanan bir kişinin suç işlediği şüphesini uyandıracak makul nedenlerin sürekliliği, tutukluluk halinin uygunluğunun *sine qua non* koşuludur ancak bir süre sonra bu da yeterli değildir; dolayısıyla AİHM, adli makamlar tarafından kabul edilen diğer gerekçelerin, özgürlükten yoksun bırakmayı haklı göstermeye devam edip etmediğini ortaya koymalıdır. Bu gerekçeler "uygun" ve "yeterli" olduğu takdirde, AİHM bunun üzerine yetkili ulusal makamların "yargılamanın devamına özel bir ihtimam gösterip göstermediğini" araştırmalıdır. (Bkz, diğerleri arasından, *Ali Hıdır Polat-Türkiye*, başvuru no: 61446/00, 5 Nisan 2005).

Mevcut davada olduğu gibi çok sayıda tutukluluğun sözkonusu olduğu durumlarda, tutukluluk sürelerinin tamamının dikkate alınması uygun olacaktır (*Solmaz-Türkiye*, başvuru no: 27561/02).

Mevcut davada, başvuranın tutuklu bulunduğu ilk dönem, 27 Haziran 1995 tarihinde başlamış ve Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kararı ile 27 Kasım 1997 tarihinde sona ermiştir. Sözkonusu tarihten itibaren, yetkili mahkeme tarafından mahkum edilmesinin ardından, başvuran hükümlü olmuştur (*Baltacı-Türkiye*, başvuru no: 495/02, 18 Temmuz 2006). Sözkonusu dönem, yaklaşık, iki yıl beş ay sürmüştür.

Yargıtay'ın 27 Kasım 1997 tarihli kararı bozduğu tarih olan 11 Haziran 1998 tarihinden itibaren, Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde davanın incelenmesine yeniden başlanmış ve böylece AİHS'nin 5/3 maddesi uyarınca ikinci tutukluluk dönemi başlamıştır.

İkinci mahkumiyet kararıyla, ikinci tutukluluk dönemi 6 Kasım 2001 tarihinde sona ermiştir. Sözkonusu ikinci dönem yaklaşık üç yıl beş ay sürmüştür.

Dolayısıyla, başvuran, beş yıl on ay tutuklu kalmıştır.

Dosya unsurlarından, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin, "atılı suçun niteliği" "kanıtların durumu", "dosyanın içeriği" veya "tutuklandığı tarih" gibi neredeyse aynı hatta basmakalıp yöntemlere dayanarak ilgilinin tutukluluk halinin devamına karar vermiştir.

Oysaki AİHM'ye göre, "delillerin durumu" suçluluğun ciddi göstergelerinin var olduğunu ve var olmaya devam ettiğini anlama imkanı sunmuş olsa ve genel olarak bu koşullar uygun etkenleri oluşturabilse de, bu davada sözkonusu koşullar, bu kadar uzun bir süre başvuranın tutuklu kalmaya devam etmesini tek başına haklı gösteremez (*Ali Hıdır Polat*).

Ayrıca AİHM, Hükümet tarafından kendisine sunulan firar ve suçun tekrarı riskine, adaletin tecellisine engel olma tehlikesine ve kamu düzeninin korunması gerekliliğine ilişkin argümanların ulusal mahkemeler tarafından göz önüne alınmadığını gözlemlemektedir (*Acunbay-Türkiye*, başvuru no: 61442/00 ve 61445/00, 31 Mayıs 2005).

Bu koşullarda, başvuranın tutukluluk süresinin uzunluğunu göz önüne alarak AİHM, AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

II. AİHS'NİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, yargılamanın bir kısmında askeri hakimin bulunması nedeniyle kendisini mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsız ve tarafsızlıktan yoksun olduğunu iddia etmektedir. Başvuran ayrıca, ulusal mahkemeler önündeki yargılama süresinin uzunluğundan şikayetçidir.

Ayrıca, başvuran, 30 Ekim 2007 tarihli kabuledilebilirliğe ve esasa ilişkin görüşlerinde, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin kararının yeterince gerekçelendirilmediğini ve atılı olayların yeterince desteklenmediğini ileri sürmektedir.

Başvuran, AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiğini belirtmektedir.

Hükümet, bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

1. Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin

AİHM, başvuran hakkında önce aralarında askeri bir hakimin de bulunduğu üç hakimden oluşan Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde dava açıldığı gözlemlemektedir. 18 Haziran 1999 tarihinde, Anayasa'nın 143. maddesinde yapılan düzenlemenin ardından, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin oluşumundan askeri hakimler çıkarılmış ve askeri hakimlerin yerini sivil hakimler almıştır. Böylece, bu düzenlemeye kadar, başvuranın davasında Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde askeri hakim bulunmaktaydı.

AİHM, mevcut davada belirtilen kurumsal sorunun ceza davası sırasında yalnızca askeri hakimin sivil hakim ile değiştirilmesiyle çözülemeyeceğini hatırlatmaktadır; mahkeme heyetindeki değişikliğin ardından, yargılamanın tamamının kanuna uygunluğu hakkındaki kuşkuların yeterince giderilip giderilmediğinin ortaya konulması gerekmektedir (*Öcalan-Türkiye*, başvuru no: 46221/99 ve *Kutal ve Uğraş-Türkiye*, başvuru no: 61648/00, 13 Haziran 2006). Bu durumda, her davada, öncelikle askeri hakimin katılımı ile benimsenen adli işlemlerin, usuli işlemler ile esasa ilişkin işlemler arasında ayırım yapmak suretiyle incelenmesi ve hakim değiştikten sonra esasa ilişkin işlemlerin baştan itibaren yenilenip yenilenmediğinin tespit edilmesi gerekir (*Öcalan ve Özkan ve Adıbelli-Türkiye*, başvuru no: 18342/02, 9 Ocak 2007 tarihli karar).

Mevcut davada, Yargıtay'ın bidayet mahkemesinin kararını bozmasının ardından dava Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne havale edilmiş ve Devlet Güvenlik Mahkemesi, davayı esas bakımından yeniden incelemiştir. Bu bağlamda, AİHM, davanın kendisine havale edilmesinin ardından sözkonusu mahkemenin, askeri hakimin de bulunduğu beş duruşma gerçekleştirdiğini ve sözkonusu duruşmalar boyunca özellikle dosyanın durumuna yönelik usuli işlemleri gerçekleştirmekle yetindiğini tespit etmektedir. AİHM'ye göre, askeri hakimin katıldığı usuli işlemler, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin yeni hakim heyeti tarafından baştan yapılmayı gerektirecek nitelikte değildi.

Sözkonusu koşullarda, yargılamanın tamamı göz önüne alındığında, AİHM, mevcut davada, askeri hakimin değiştirilmesinin, başvuranın mahkumiyetine karar veren mahkemenin bağımsızlığına ve tarafsızlığına ilişkin kuşkuları ortadan kaldırdığını kabul etmektedir (Bkz, *Sevgi Yılmaz-Türkiye*, başvuru no: 62333/00, 20 Eylül 2005 ve *Özkan ve Adıbelli*).

Sözkonusu şikayetin açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafı uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

2. Kanıtların gerekçelendirilmediği ve değerlendirilmediği iddiasına ilişkin

Bu husustaki şikayetlerin ilk kez başvuranın 30 Ekim 2007 tarihli görüşünde yani 15 Nisan 2002 tarihli nihai Yargıtay kararının ardından yaklaşık altı aydan fazla bir süre sonra ifade edilmesi nedeniyle, AİHM, esas bakımından bu şikayetler hakkında görüş bildirme gereği duymamıştır.

Başvurunun bu kısmının gecikmeli olarak sunulduğu ve AİHS'nin 35. maddesinin 1. ve 4. paragrafları uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

3. Yargılama süresinin makul niteliğine ilişkin

Hükümet, başvuranın sözkonusu şikayeti ulusal mahkemeler önünde ifade etmemesi nedeniyle iç hukuk yollarının tüketilmediğini ileri sürmektedir.

AİHM, Türk Hukuk düzeninin davalı ve davacılara, AİHS'nin 13. maddesi uyarınca yargılama süresi hakkında şikayette bulunabilmeyi sağlayan etkin bir başvuru yolu sunmadığını daha önce tespit etme imkanı bulduğunu belirtmektedir (*Tendik ve diğerleri-Türkiye*, başvuru no: 23188/02, 22 Aralık 2005). Sonuç olarak başvuranın, şikayetini çözüme kavuşturacak nitelikte bir başvuru imkanına sahip olduğu ortaya konulmamıştır. Bu durumda, AİHM, Hükümet'in bu husustaki itirazını reddetmektedir.

AİHS'nin 35. maddesinin 3. paragrafı çerçevesinde başvurunun dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca, başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esasa ilişkin

Hükümet, davanın karmaşıklığını ve başvurana yüklenen suçların niteliğini ileri sürmektedir. Hükümet, ayrıca, keyfi olarak duruşmalarda hazır bulunmaması nedeniyle başvuranın yargılamanın yavaşlamasına neden olduğu kanaatindedir. Hükümet'e göre, yargılamanın seyri sırasında makamlara hiçbir eylemsizlik dönemi isnat edilemeyeceğinden, Hükümet, yargılama süresinin makul olmadığını düşünülemediği sonucuna ulaşmaktadır.

Başvuran, Hükümet'in argümanlarına karşı çıkmaktadır.

AİHM, dikkate alınacak dönemin, başvuranın yakalanmasıyla 27 Haziran 1995 tarihinde başladığını ve Yargıtay kararıyla 15 Nisan 2002 tarihinde sona erdiğini gözlemlemektedir. Söz konusu dönem, iki dereceli mahkemede ve dört kararla yaklaşık altı yıl on ay sürmüştür.

AİHM, dava süresinin makul yapısını, dava koşullarında ve özellikle davanın karmaşıklığı, başvuran ve yetkili mercilerin tutumları olmak üzere AİHM içtihadı tarafından benimsenen kriterleri dikkate alarak değerlendirdiğini hatırlatmaktadır (*Pélissier ve Sassi-Fransa*, başvuru no: 25444/94).

Takdirine sunulan unsurların tamamını incelemesinin ardından AİHM, mevcut davada farklı bir sonuca ulaşmak için Hükümet'in hiçbir tespit ve delil sunmadığı kanaatindedir. Başvurunun tutumunun eleştirilmesi gerektiği doğru olsa dahi, AİHM, dava süresinin uzunluğunun tek başına başvuranın tutumu ile açıklanamayacağı kanaatindedir.

Ayrıca AİHM, yetkili mahkemelerin bakmakta oldukları bir davada adaletin bir an önce tecelli etmesi için gerekli ihtimamı göstermeleri gereken yargılamanın büyük bir kısmında başvuranın tutukluluk halinin devam ettiğini gözlemlemektedir (*Kalachnikov-Rusya*, başvuru no: 47095/99, *Gezici ve İpek – Türkiye*, başvuru no: 71517/01, 10 Kasım 2005).

Konuya ilişkin içtihadını ve dava koşullarını göz önüne alarak AİHM, yargılama süresinin çok uzun olduğu ve "makul süre" gerekliliğine riayet etmediği kanaatindedir.

Bu durumda, AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Manevi tazminat

Başvuran, 20.000 Euro manevi tazminat talebinde bulunmaktadır.

Hükümet, bu miktara karşı çıkmaktadır.

AİHM, başvurana, hakkaniyete uygun olarak 5.500 Euro manevi tazminat ödenmesi gerektiği kanaatindedir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran, ulusal mahkemeler önünde yapmış olduğu yargılama masraf ve giderleri için 5.000 Euro ve AİHM önünde yapmış olduğu yargılama masraf ve giderleri için 4.300 Euro talep etmektedir. Başvuran belge olarak, Diyarbakır Barosu ücret tarifesini sunmaktadır.

AİHM içtihadına göre bir başvuran yargılama masraf ve giderlerinin geri ödemesini ancak gerçekliği, gerekliliği ve makul oranda oldukları ortaya konulduğu sürece elde edebilir.

Sahip olduğu unsurları ve yukarıda sözü edilen kriterleri göz önüne alarak, AİHM, sözkonusu talebi reddetmektedir.

C. Gecikme faizi

Gecikme faizi Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı orana üç puanlık bir artış eklenerek belirlenecektir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun, tutukluluk ve yargılanma süresi kapsamında yapılan şikayetlerinin *kabuledilebilir*, geri kalan kısmının *kabuledilemez* olduğuna;
2. AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edildiğine;
3. AİHS'nin 6/1 maddesinin ihlal edildiğine;
4. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL' ye çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından başvurana 5.500 Euro (beş bin beş yüz Euro) manevi tazminat *ödenmesine*;
- b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 22 Temmuz 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

AYHAN VE DİĞERLERİ/Türkiye*

Başvuru No. 29287/02

Strazburg

14 Ekim 2008

İKİNCİ DAİRE

USULİ İŞLEMLER

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 29287/02 no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşları Mehmet Ali Ayhan, Ali Akkurt ve Şükrü Töre'nin ("başvuranlar"), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 11 Haziran 2002 tarihinde Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuranlar, İstanbul Barosu avukatlarından M.A. Kırdök ve M. Kırdök tarafından temsil edilmiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar sırasıyla 1961, 1959 ve 1964 doğumludur.

A. Ayhan aleyhindeki cezai takibat

Yasadışı silahlı bir örgüt olan TKEP'ye (Türkiye Komünist İşçi Partisi) karşı başlatılan polis operasyonu sırasında polis Ayhan'ı 5 Mayıs 1993'te yakalamış ve gözaltına almıştır. Yakalandığı sırada başvuranın üzerinde sahte kimlik belgeleri bulunmuştur.

Başvuran 19 Mayıs 1993'te hakim önüne çıkmış ve hakim tutuklanmasına karar vermiştir.

Cumhuriyet Savcısı, 30 Temmuz 1993 tarihli bir iddianame ile başvuran ve diğer zanlılar hakkında İstanbul DGM'de dava açmış, başvurunu *inter alia*, devletin anayasal düzenini tehlikeye sokan faaliyetlere katılmakla suçlamıştır. Bu faaliyetler arasında, çeşitli kuyumcularda yapılan ağır hırsızlık ve sırasıyla 1990 ve 1991 yıllarında Y.I.'nın ve M.Ö.'nün öldürülmesi de bulunmaktadır. İddia makamı, Ceza Kanunu'nun 146/1 maddesi uyarınca ölüm cezası verilmesini talep etmiştir.

Dava süresince İstanbul DGM heyeti, her duruşma sonunda resen başvuranın tutukluluk halini değerlendirmiştir. Her defasında suçun niteliğini, delillerin durumunu ve dava dosyasının içeriğini göz önüne alarak tutukluluk halinin devamına hükmetmiştir. 28 Ocak 1997'de düzenlenen duruşmada başvuran ilk kez serbest bırakılmayı talep etmiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir. Mahkeme, itham edildiği suçların niteliğini ve delillerin durumunu göz önüne alarak tutukluluk halinin devamına hükmetmiştir. Daha sonra, 30 Mayıs 2000'e kadar başvuran serbest bırakılmayı talep etmemiştir. Ancak, mahkeme resen başvuranın tutukluluk halini incelemeye devam etmiş ve daha öncekilerle aynı gerekçelere dayanarak tutukluluğun devamına hükmetmiştir. 30 Mayıs 2000 ile 24 Şubat 2004 arasında düzenlenen duruşmalarda mahkeme, resen veya başvuranın talebi üzerine, başvuranın tutukluluk halini düzenli olarak

değerlendirmiştir. Her defasında, suçun niteliğini, delillerin durumunu ve dava dosyasının içeriğini göz önüne alarak tutukluk halinin devamına hükmetmiştir.

24 Şubat 2004'te İstanbul DGM başvuranı suçlu bularak müebbet hapse mahkum etmiştir. Bu karar, 4 Ekim 2004'te Yargıtay tarafından onaylanmıştır.

B. Akkurt ve Töre aleyhindeki cezai takibat

10 Şubat 1994'te ikinci başvuran Akkurt ve üçüncü başvuran Töre yukarıda kaydedilen örgütün faaliyetlerine dahil oldukları şüphesi ile yakalanmış ve göz altına alınmışlardır. 24 Ekim 1994'te tutuklanmışlardır.

Cumhuriyet Savcısı, 17 Mayıs 1994 tarihli bir iddianame ile İstanbul DGM'de başvuranlar ve diğer sanıklar aleyhine dava açmıştır. Başvuranları, *inter alia*, devletin anayasal düzenini tehlikeye sokan faaliyetlere katılmakla suçlamıştır. Bu faaliyetler arasında çeşitli kuyumcularda yapılan ağır hırsızlık bulunmaktadır. İddia makamı, Ceza Kanunu'nun 146/1 maddesi uyarınca ölüm cezası verilmesini talep etmiştir.

Dava süresince İstanbul DGM heyeti her duruşma sonunda resen başvuranların tutukluluk halini değerlendirmiştir. Her defasında suçun niteliğini, delillerin durumunu ve dava dosyasının içeriğini göz önüne alarak tutukluluk halinin devamına hükmetmiştir. 5 Ağustos 1998'de düzenlenen duruşmada başvuranlar ilk kez serbest bırakılmayı talep etmiştir. Mahkeme, itham edildikleri suçların niteliğini ve delillerin durumunu göz önüne alarak tutukluk hallerinin devamına hükmetmiştir. Daha sonra, 4 Kasım 2002'e kadar mahkeme, resen veya başvuranların talebi üzerine, başvuranların tutukluluk halini düzenli olarak değerlendirmiştir. Her defasında, suçun niteliğini, delillerin durumunu ve dava dosyasının içeriğini göz önüne alarak tutukluk halinin devamına hükmetmiştir. 4 Kasım 2002'de başvuranlar serbest bırakılmıştır. Mahkeme, başvuranların serbest bırakılma taleplerini karara bağlarken, başvuranların tutuklu olarak kaldıkları süreyi ve delillerin durumunu göz önüne almıştır.

27 Aralık 2006'da İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi, başvuranları suçlu bularak müebbet hapse mahkum etmiştir. Bu karara karşı yaptıkları temyiz başvurusu halen Yargıtay'da derdesttir.

HUKUK

I. AİHS'İNİN 5/3 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, adli takibat boyunca devam eden tutukluluk hallerinin, AİHS'nin 5/3 maddesinde öngörülen "makul süreyi" aştığı hususunda şikayette bulunmuştur.

A. Kabuledilebilirlik

Hükümet AİHS'nin 35/1 maddesine dayanarak iç hukuk yollarının tüketilmemesi veya altı ay kuralına uyulmaması nedeniyle başvurunun reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. İtirazlarının ilk aşamasında, başvuranlar aleyhinde yürütülen cezai takibatın, AİHM'ye başvuruda buldukları sırada devam etmekte olduğunu belirtmiştir. Ayrıca başvuranların, 5 Ağustos 1998'e kadar tutukluluk hallerinin devamına itiraz etmediklerini belirtmiştir. İtirazlarının ikinci aşamasında, iç hukuk yollarının etkin olmadığını fark ettikleri tarih olan 5

Ağustos 1998'den itibaren altı ay içerisinde başvuruların şikayette bulunmuş olmaları gerektiğini ileri sürmüştür.

Başvuranlar, Hükümet'in iddialarına itiraz etmiştir.

Mahkeme, önceki davalarda Hükümet'in benzer iddialarını incelemiş ve reddetmiş olduğunu kaydetmektedir. AİHM, sözkonusu davada yukarıda kaydedilen sonuçlardan farklı bir sonuca varmasına neden olacak özel bir durum görememektedir. Hükümet'in, başvuruların altı aylık süre kuralına uymadıklarını ileri sürmüş olduğu cihetle Mahkeme, bir başvuranın tutukluluğu devam ederken AİHM'ye benzer bir şikayette bulunması halinde bu başvurunun süresini geçirdiği gerekçesiyle reddedilmeyeceğini hatırlatır. Bu davada başvurular AİHM'ye 5. maddeye ilişkin şikayette buldukları sırada tutukluluk halleri devam etmekteydi. Sonuç olarak Mahkeme, Hükümet'in bu başlık altındaki itirazlarını reddetmektedir.

Ayrıca Mahkeme, AİHS'nin 35/3 maddesi çerçevesinde başvurunun sözkonusu kısmının dayanaktan yoksun olmadığını kaydetmektedir. Ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru taşımadığını belirtmektedir. Bu nedenle başvuru kabuledilebilir niteliktedir.

B. Esas

1. Tarafların görüşleri

Hükümet, suçun ciddiyetinin ve kamu çıkarı mevcudiyetinin, başvuruların tutukluluk halinin devamını haklı çıkardığını ileri sürmüştür. Bu bağlamda, sanıkların kaçma veya yeniden suç işleme risklerini ortadan kaldırmanın hedeflenmiş olduğunu ileri sürmüştür. Hükümet, tutukluluk halinin ilgili tarihte uygulanan kanunların öngördüğü gereklere uygun olarak yetkili makam tarafından belirli aralıklarla gözden geçirildiğini belirtmiştir. Ayrıca, başvuruların, mahkemenin gözaltı hallerinin devamına hükmettiği zamanlarda itiraz etme haklarının bulunduğunu belirtmiştir.

Başvuranlar, Hükümet'in iddialarına itiraz etmiştir. Tutuklu yargılanmalarına ilişkin karara değil, 5/3 madde bağlamındaki makul süre gereğini aştığı halde tutukluluk hallerinin devam etmesine itiraz etmişlerdir. Bu hususta, aleyhlerindeki cezai takibat sırasında yapılan delil toplama işleminin, 1998 sonunda sona erdiğini ve bu nedenle, tutukluluk hallerinin, sözkonusu tarihten sonra devam etmesinin, adaletin doğru olarak uygulanması ile ilgisi bulunmadığını belirtmişlerdir. Mahkemenin, cezai takibat süresince, başvuruların talep etmesi veya resen incelemesi arasında bir ayırım yapmadan, tutukluluk halinin uzatılmasında aynı anlayışla hareket ettiğini ileri sürmüşlerdir.

2. Mahkeme'nin değerlendirmesi

Mahkeme, 5/3 maddeye ilişkin kararlarında ortaya konan temel ilkeleri yinelemektedir (bkz., *Sevgin ve İnce/Türkiye*, no. 46262/99, paragraf 61, 20 Eylül 2005, *Ilijkov/Bulgaristan*, no. 33977/96, paragraf 77, 26 Temmuz 2001, *Labita/İtalya* [BD], no. 26772/95, paragraflar 152-153, AİHM 2000-IV, *Kulda/Polonya* [BD], no. 30210/96, paragraf 110, AİHM 2000-XI, *Smirnova/Rusya*, nos. 46133/99 and 48183/99, paragraf 59, AİHM 2003-IX (özetler)), ve

Letellier/Fransa, 26 Haziran 1991, A Serisi, no. 207, paragraf 43). Mevcut davayı bu ilkeler ışığında inceleyecektir.

Sözkonusu davada birinci başvuranın tutukluluk hali, polis tarafından yakalanıp gözaltına alındığı 5 Mayıs 1993'te başlamış ve ilk derece mahkemesince mahkum edildiği 24 Şubat 2004'te sona ermiş olup on yıl dokuz aydan fazla sürmüştür. Diğer başvuranların tutukluluk halleri, yakalanmaları ile 10 Şubat 1994'te başlamış ve ilk derece mahkemesinin, tutuksuz yargılanmalarına hükmettiği 4 Kasım 2002'de sona ermiş olup yaklaşık 8 yıl ve 9 ay sürmüştür. Bu süre boyunca ilk derece mahkemesi, her duruşma sonunda resen veya başvuranların talebi üzerine başvuranların tutukluluk hallerinin devamını değerlendirmiştir. Ancak, Mahkeme dava dosyasındaki delillerden yola çıkarak Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin, "suçun niteliğini ve delillerin durumunu göz önüne alarak" gibi benzer ve basmakalıp terimler kullanarak başvuranların tutukluluk halinin devamına hükmettiğini tespit etmiştir.

Mahkeme, sıklıkla mevcut başvurudaki konulara benzer konuların ortaya konduğu davalarda AİHS'nin 5/3 maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir.

Kendisine sunulan belgeleri inceleyen Mahkeme, Hükümet'in mevcut davada farklı bir sonuca varmasını sağlayacak deliller sunmadığı ya da ikna edici argümanlar sunmadığı kanısındadır. Bu çerçevede başvuranların sırasıyla 28 Ocak 1997 ve 5 Ağustos 1998'den önce serbest bırakılma talebinde bulunmamış olmaları nedeniyle başvuranların tutukluluk süresinin bir bölümünün AİHS'nin 5/3 maddesi gereğince "makul süre" değerlendirmesi dışında kalması durumunda bile, konuya ilişkin içtihadı çerçevesinde AİHM kalan tutukluluk sürelerinin aşırı olduğu ve AİHS'nin 5/3 maddesini ihlal ettiği kanaatindedir.

Dolayısıyla sözkonusu madde ihlal edilmiştir.

IV. AİHS'İN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

"Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın adil tazminine hükmeder."

A. Tazminat

Manevi tazminat olarak Ayhan, 20,000 Euro ve Akkurt ve Töre'nin her biri 15,000 Euro talep etmiştir.

Hükümet, bu meblağlara itiraz etmiştir.

Mahkeme, başvuranların yalnızca ihlalin tespiti ile telafi edilemeyecek bir manevi zarara uğramış oldukları kanaatindedir. Dava koşullarını ve içtihadını göz önüne alan Mahkeme, Ayhan'a 6,000 Euro ve Akkurt ve Töre'nin her birine 4,000 Euro manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranlar, ayrıca Mahkeme önünde yaptıkları yargılama masraf ve giderleri için toplam 10,210 yeni Türk Lirası [TRY] (yaklaşık 5,900 EUR) talep etmiştir. Taleplerine

gerekçe olarak yasal temsilcileri tarafından hazırlanmış bir avukatlık ücret sözleşmesi ve çalışma süresine dair cetvel sunmuşlardır.

Hükümet, bu meblağa itiraz etmiştir.

AIHM içtihadına göre, bir başvuran gerçekliğini ve gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde etme hakkına sahiptir. AIHM, sözkonusu davada, kendisine sunulan bilgiye ve yukarıdaki ölçütlere dayanarak, başvuranlara bu başlık altında toplam 1,000 EUR ödenmesini makul bulmaktadır.

C. Gecikme Faizi

AIHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AIHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. Başvurunun kabuledilebilir *olduğuna*;
2. AIHS'nin 5/3 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. (a) AIHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve her türlü vergiden muaf olarak aşağıda kaydedilen meblağların *ödenmesine*;
 - (i) manevi tazminat olarak Ayhan'a 6,000 Euro (altı bin Euro) ve Akkurt ve Töre'nin her birine 4,000 Euro (dört bin Euro);
 - (ii) yargılama masraf ve giderleri için başvuranlara toplam olarak 1,000 Euro (bin Euro).

(b)Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AIHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları gereğince 14 Ekim 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

KEMAL BALIKÇI/Türkiye Davası*

Başvuru No: 20605/03

Strazburg

7 Ekim 2008

İKİNCİ DAİRE

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (20605/03) no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşı Kemal Balıkçı'nın (başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 18 Nisan 2003 tarihinde Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuran, AİHM önünde Tunceli Barosu avukatlarından B. Yıldırım tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

1966 doğumlu olan başvuran Tunceli'de ikamet etmektedir. Başvuran Tunceli Barosu avukatlarından B. Yıldırım tarafından temsil edilmektedir.

11 Mayıs 1987 tarihinde başvuranın babası Ali Balıkçı, Tunceli şehir merkezinde bulunan 15 no'lu parsel ile ilişkin olarak Tunceli Asliye Hukuk Mahkemesi önünde kadaströ planına itiraz etmiştir.

Ali Balıkçı'nın da hazır bulunduğu 22 Ekim 1987 tarihli ikinci duruşmada Asliye Hukuk Mahkemesi *ratione materiae* görevsizlik kararı vererek dosyayı Tunceli Kadaströ Mahkemesi'ne havale etmiştir.

Kadaströ Mahkemesi 6 Kasım 1987'de ilk duruşma tarihini tayin etmiştir. 1993, 1994 ve 1996 yıllarında üç kişi davaya müdahil taraf olarak katılmıştır.

Ali Balıkçı'nın vefatının kayda geçirildiği 16 Nisan 1999 tarihli duruşmaya kadar mahkeme altmış dört duruşma düzenlemiştir. Bu duruşmaların yarısına yakını Ali Balıkçı'nın gıyabında yapılmıştır.

Mahkeme 16 Nisan 1999 tarihli duruşmada Ali Balıkçı'nın varislerinin aranması talimatı vermiştir.

* Dışişleri Bakanlığı Çok Taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

18 Haziran 1999 tarihli duruşmada mahkeme, varislere davayı takip etme niyetinde olup olmadıklarının sorulmasına karar vermiştir.

Mahkemece verilen bir ekspertiz emri 10 Ekim 2000 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

10 Kasım 2002 tarihinde bir ekspertiz daha yapılmıştır. Bu ekspertiz sonucunda jeoloji ve ziraat mühendisleri ile fen bilirkişisi tarafından üç rapor hazırlanmıştır.

Mirasçıların avukatlarının da hazır bulunduğu 12 Mart 2003 tarihli duruşmada mahkeme, mahkemeye sunulan tapu kaydı örneğinin ihtilaf konusu taşınmaz malları ihtiva etmediği gerekçesiyle başvuranın talebini reddetmiştir.

Hükmün açıklandığı tarihe kadar mahkeme yirmi yedi duruşma düzenlemiştir. Bu duruşmaların en az sekizinde Ali Balıkcı'nın varislerinden biri yahut avukatları hazır bulunmuştur. Başvuran hiçbir duruşmaya şahsen katılmamıştır.

Başvuran kadastro planının hatalı olduğu iddiasıyla 3 Nisan 2003 tarihinde temyize gitmiştir.

Yargıtay 12 Aralık 2003 tarihinde ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır. Bu karar başvurana 5 Ocak 2004 tarihinde tebliğ edilmiştir.

HUKUK

I. AİHS'İNİN 6/1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran yargılama süresinin AİHS'nin 6/1 maddesinde öngörülen 'makul süre' ilkesine aykırı olduğunu iddia etmektedir.

Hükümet bu sava karşı çıkmaktadır.

Dikkate alınması gereken dönem 11 Mayıs 1987 tarihinde başlayarak 12 Aralık 2003 tarihinde sona ermiştir. Dolayısıyla yargılama iki dereceden mahkeme önünde yaklaşık 16 yıl 7 ay sürmüştür.

A. Kabuledilebilirliğe ilişkin

Hükümet iç hukuktaki başvuru yollarının tüketilmediği itirazında bulunmaktadır. Hükümet başvuranın karar düzeltme isteminde bulunmadığını ve şikayetlerini ulusal makamların bilgisine sunmadığını iddia etmektedir.

Başvuran bu sava itiraz etmektedir. Başvuran Türk Hukuku'nda yargılama süresi yönünden itirazda bulunmaya imkan sağlayan bir başvuru yolu bulunmadığını kaydetmektedir.

AİHM, ceza davalarının süresi yönünden yapılan şikayetlere ilişkin olarak Hükümetin gündeme getirdiği benzer itirazları başvuranların iç hukuk düzleminde etkili bir başvuru yoluna sahip olduklarının kanıtlanamaması nedeniyle daha evvel de reddetmiştir (*Tendik ve diğerleri – Türkiye*, no: 23188/02, prg. 36, 22 Aralık 2005, *mutatis mutandis*, *Yağcı ve Sargin – Türkiye*, 8 Haziran 1995, prg. 44). Mevcut davada Hükümet tarafından sunulan görüşler bu içtihattan ayrılmaya imkan vermemektedir.

Bu itibarla AİHM Hükümetin itirazını reddeder.

Hükümet ayrıca, başvuranın mağdur sıfatına itiraz etmektedir. Hükümet, başvuranın, hiçbir duruşmaya katılmadığı, avukatının ise sadece birkaç duruşmaya katıldığı cihetle AİHM önünde mağduriyet iddiasında bulunamayacağını savunmaktadır.

Başvuran bu sava itiraz etmektedir. Bu çerçevede başvuran 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 29. maddesine atıfta bulunmaktadır.

AİHM, başvuran bu duruşmalardan hiçbirine katılmasa da avukatının bazı duruşmalara katıldığını tespit etmektedir. Bu itibarla başvuran vekili vasıtasıyla davayı şu ya da bu biçimde takip etmekteydi. Ayrıca ilgili yasada, davanın, tarafların gıyabında dahi

devam edebilmesi öngörülmektedir. Dolayısıyla başvuran uzun yargılama süresi nedeniyle mağduriyet iddiasında bulunabilir.

Dolayısıyla Hükümetin bu itirazı da reddedilmelidir. Ayrıca mevcut başvurunun başka herhangi bir kabuledilemezlik gerekçesinin bulunmadığını belirleyen AİHM başvuru kabuledilebilir ilan eder.

B. Esasa ilişkin

Hükümet taşınmaz mallara ilişkin davaların diğer davalardan daha karmaşık olduğunu savunmaktadır. Hükümete göre bu tür davalar taşınmaz malların cinsinin ve konumunun incelenmesini gerektirmektedir. Bunun için mahkemenin sürecin her aşamasına ilişkin belgeleri incelemesi gerekmektedir. Hükümet, başvuranın ya da babasının belgelerin toplanması konusunda katkı sağlamadığını dolayısıyla yargılamanın uzamasına neden olduklarını ileri sürmektedir.

Bir yargılama süresinin makul nitelikte olup olmadığı, AİHM içtihadıyla ortaya konulan kıstaslara ve davanın koşullarına, bilhassa da davanın karmaşıklığına, başvuranın ve yetkili makamların tutumuna ve davanın ilgililer açısından arz ettiği öneme bakılarak değerlendirilir (bkz., diğer birçokları arasında, *Frydlander – Fransa*, no: 30979/96, prg. 43).

Kendisine sunulan tüm unsurları inceleyen AİHM başvuranın, babasının ve avukatının duruşmalarda hazır bulunmamasının mevcut dava koşullarında yargılama süresinin uzamasının asıl nedeni olarak mütalaa edilemeyeceği kanaatindedir.

Duruşma tutanaklarından yargılama süresinin aslında davaya müdahil olan üçüncü şahısların katılımı, belgelerin toplanması, bilirkişi raporlarının tanzim edilmesi gibi hususlara bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle davanın belli bir karmaşıklık arz ettiğini kabul etmek gerekmektedir. Ancak bu karmaşıklık yargılamanın on altı yıl altı ay sürmesini haklı çıkaracak düzeyde değildir.

Konuyla ilgili içtihadını ve yukarıda ifade olunanları göz önünde bulunduran AİHM mevcut davadaki ihtilafli yargılama süresinin uzun olduğu ve “makul süre” koşulunu karşılamadığı hükmüne varmaktadır.

Dolayısıyla AİHS'nin 6/1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Maddi tazminata ilişkin herhangi bir talepte bulunmayan başvuran maruz kaldığını iddia ettiği manevi zararın tazmini için 25.000 YTL (12092 Euro) talep etmektedir.

Hükümet bu talebe itiraz etmektedir.

AİHM başvuranın belli bir haksızlığa uğradığı kanaatindedir. Bu konuyla ilgili emsalleri göz önünde bulunduran AİHM talep edilen meblağın makul olduğu kanaatindedir. Bu itibarla AİHM talep ettiği meblağın tamamının başvurana ödenmesine hükmeder.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuran ayrıca, ulusal mahkemeler önünde yaptığı masraf ve harcamalar için 3.000 YTL talep etmektedir. Başvuran AİHM önünde yaptığı masraf ve harcamalar için de 3.000 Euro talep etmektedir. Başvuran bu talepleriyle ilgili olarak herhangi bir belge sunmamıştır.

Hükümet AİHM'yi bu talepleri reddetmeye davet etmektedir.

AİHM içtihadına göre bir başvuran yaptığı masraf ve harcamaların iadesini ancak bu masraf ve harcamaların gerçekliğini, gerekliliğini ve makul nispette olduğunu ispatladığı müddetçe elde edebilir. Mevcut davada elindeki unsurları ve yukarıda anılan kıstasları göz önünde bulunduran AİHM başvuranın yargılama masraf ve giderlerine ilişkin taleplerini reddeder.

C. Gecikme faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. Başvurunun *kabuledilebilir olduğuna* ;
2. AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine* ;
3. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden YTL' ye çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından, miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak manevi tazminat başlığı altında başvurana 12.092 Euro (on iki bin doksan iki Euro) *ödenmesine*;
b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına* ;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddine* ;

Karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 7 Ekim 2008 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

İlân

Adalet Bakanlığından :

İzmir 10. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2008/1431 Esas Sayılı dava dosyasının kaybedildiği anlaşıldığından, 4473 sayılı Yangın, Yersarsıntısı, Seylâp veya Heyelân Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziya Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun hükümlerinin söz konusu dava dosyası için uygulanmasına ve anılan Kanun hükümleri gereğince işlem yapılmasına karar verildiği ilan olunur.

